

Pradžia>Kreipimasis į teismą>Kur ir kaip>Kaip kreiptis į teismą?

Kaip kreiptis į teismą?

Nustačius, kuris teismas kurioje valstybėje narėje kompetentingas nagrinėti bylą, ką daryti toliau?

Norint pareikšti ieškinį teismui, reikia laikytis tam tikrų procesinių taisyklių. Jos skiriasi atsižvelgiant į ieškinio rūšį, bet iš esmės šių taisyklių paskirtis – padėti pakankamai aiškiai ir išsamiai išdėstyti svarbias faktines bei teisines aplinkybes, kad teismas galėtų įvertinti ieškinio priimtinumą ir pagrįstumą.

Įvairiose valstybėse narėse taikomi skirtingi ieškinio pareiškimo teismui būdai. Be to, kiekvienoje valstybėje narėje šie būdai skiriasi atsižvelgiant į ieškinio rūšį ir aplinkybes bei teismo rūšį. Norint tam tikriems teismams pareikšti tam tikros rūšies ieškinius, gali prireikti pildyti blanką arba surinkti visą bylos medžiagą. Kai kuriais atvejais ieškinyje gali būti pareiškiamas žodžiu.

Šiuos skirtumus galima paaiškinti tuo, kad teismams pareiškiami labai įvairūs ieškiniai: vienus spręsti lengviau, kitus – sunkiau. Labai svarbu užtikrinti, kad netrukėtų dokumentų ar duomenų, ir taip palengvinti teisėjo darbą, leisti kitai šaliai tinkamai apsiginti, t. y. užtikrinti, kad visas procesas vyktų sklandžiai.

Spustelėjus kurios nors šalies vėliavą, bus pateikta išsami tos šalies informacija.

Jei ne visos jūsų ginčo faktinės aplinkybės susijusios su ta pačia valstybe, turėtumėte pasitikslinti, **kokią teisę taikys** teismas, sprendamas ginčas.

Paskutinis naujiniimas: 18/01/2019

Šį puslapį tvarko Europos Komisija. Šiame tinklalapyje pateikta informacija nebūtinai atitinka Europos Komisijos oficialią poziciją. Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą informaciją arba duomenis. Informacija apie ES tinklalapių autorių teises pateikiama teisiniam pranešime.

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba () neseniai atlikta pakeitimų.

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Jis jau išverstas į šias kalbas.

Kaip kreiptis į teismą? - Belgija

1 Ar turiu kreiptis į teismą, ar yra alternatyvų?

Geriau būtų pasinaudoti „Alternatyvaus ginčų sprendimo sistema“ (žr. atitinkamą informacijos rinkinį) kai kuriuos trumpus ieškinio senaties terminus kyla rimta grėsmė, kad senaties terminas gali būti praleistas.

2 Ar nustatytas ieškinio senaties terminas?

Terminai teismo procesui pradėti skiriasi, jie priklauso nuo bylos. Į klausimus apie terminus gali atsakyti advokatas arba departamentas, teikiantis piliečiams informaciją apie teisę kreiptis į teismą.

3 Ar turėčiau kreiptis į šios valstybės narės teismą?

Žr. informacijos rinkinį „Teismų jurisdikcija“.

Jeigu jis atitinka jų pasirinktos valstybės arba susitarimo sudarymo vietos valstybės teisės reikalavimus.

4 Jei taip, į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis – pagal savo arba atsakovo gyvenamąją vietą ar pagal kitus bylos teisingumo kriterijus?

Žr. informacijos rinkinį „Teismų jurisdikcija. Belgija“.

5 Į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis, atsižvelgiant į ieškinio pobūdį ir ginčijamos sumos dydį?

Žr. informacijos rinkinį „Teismų jurisdikcija. Belgija“.

6 Ar galiu pareikšti ieškinį teismui pats, ar turiu kreiptis į tarpininką – advokatą?

Iš esmės proceso šalys turi atvykti asmeniškai arba joms privalo atstovauti advokatas, kaip numatyta Teismų kodekso (ol. *Gerechtiged Wetboek*) 728 straipsnio 1 dalyje.

Taigi, išskyrus procesą kasaciniame teisme (ol. *Hof van Cassatie*) (Teismų kodekso 478 ir 1080 straipsniai), proceso šalys gali asmeniškai atvykti į bendrosios kompetencijos teismus, teikti pareiškimus ir atsiliepimus į ieškinį. Vis dėlto teismas turi teisę atimti šią galimybę, jeigu mano, kad proceso šalys dėl savo charakterio ar nepatyrimo negali tinkamai arba visapusiškai aptarti bylos (Teismų kodekso 758 straipsnis).

Proceso šalys, nusprendusios nepradėti teismo proceso asmeniškai, gali naudotis advokato paslaugomis.

Juridiniams asmenims, pvz., prekybos įmonėms, leidžiama tik atvykti asmeniškai (t. y. per kompetentingų organų tarpininką) arba jiems gali atstovauti advokatas. Jiems neleidžiama naudotis Teismų kodekso 728 straipsnio 2 dalyje numatyta išimtimi, kuri toliau paaiškinama išsamiau.

Teismų kodekse galimybė atstovauti proceso šalims iš esmės suteikta tik advokatams. Teismų kodekso 440 straipsnyje teigiama, kad atstovavimo monopolio prerogatyva siejama su teise kreiptis į teismą, dalyvauti teismo procese ir būti ginamam trečiojo asmens. Advokatūros nariai taip pat turi monopolį pasirašyti vienašalius prašymus, jeigu įstatyme nenumatyta kitaip (Teismų kodekso 1026 straipsnio 5 dalis).

Kasaciniame teisme (ol. *Hof van Cassatie*) taikomas teisinis reikalavimas, kad dalyvautų kasacinio teismo advokato statusą turintis advokatas. Šis reikalavimas netaikomas civilinio ieškinio šaliai baudžiamosiose bylose (Teismų kodekso 478 straipsnis).

Tačiau teisės nuostatose numatyta Teismų kodekso 728 straipsnyje pateikto principo išimčių – šiame straipsnyje nustatyta, kad prasidėjus procesui ir vėliau proceso šalys turi atvykti asmeniškai arba joms turi atstovauti advokatas (Teismų kodekso 728 straipsnio 1 ir 2 dalyse).

Teisė atstovauti procese jo šaliai taip pat apima teisę pradėti procesą.

Taikos teisme, prekybos teisme ir darbo teisme proceso šalims gali atstovauti ne tik advokatas, bet ir jų sutuoktinis, kraujo ryšiais arba per santuoką susijęs giminaitis, turintis rašytinį ir teismo priimtą įgaliojimą (Teismų kodekso 728 straipsnio 2 dalis).

Darbo teismuose (Teismų kodekso 728 straipsnio 3 dalis):

darbuotojui (darbuotojo statusą turinčiam asmeniui arba ūkio subjektui) atstovauja darbuotojams atstovaujančios organizacijos įgaliotinis (profesinės sąjungos atstovas), turintis rašytinį įgaliojimą. Profesinės sąjungos atstovas gali darbuotojo vardu atlikti visus šio atstovavimo veiksmus, kreiptis į teismą ir gauti visą korespondenciją, susijusią su procesu ir ginčo sprendimu;

savarankiškai dirbantiems asmenims ginčiuose, susijusiuose su iš jų statuso kylančiomis jų pačių teisėmis ir pareigomis, taip pat gali atstovauti atitinkamiems asmenims atstovaujančios organizacijos įgaliotinis, jis taip pat gali atstovauti neįgaliesiems;

su 1974 m. rugpjūčio 7 d. Minimalaus pragyvenimo lygio įgyvendinimo įstatymo taikymu susijusiuose ginčiuose ir su 1976 m. liepos 8 d. Viešųjų socialinės paramos centrų pagrindų įstatymo (ol. *openbare centra voor maatschappelijk welzijn*, OCMW) taikymu susijusiuose ginčiuose suinteresuotajai šaliai taip pat gali padėti ar atstovauti teisės aktuose nurodytų asmenų interesams atstovaujančios socialinės organizacijos įgaliotinis.

Be nurodytų išimčių, esama ir keleto įstatymuose nustatytų išimčių, susijusių su vaiko globos teisėmis ir vaikų pagrobimu.

Tai pirmiausia susiję su bylomis, pradėtomis remiantis:

1980 m. spalio 25 d. Hagos konvencija dėl tarptautinio vaikų grobimo civilinių aspektų, kurioje numatytas vaiko grąžinimas, vaiko globos teisės ar teisės bendrauti su vaiku laikymasis, kitoje šalyje suteiktų teisių bendrauti su vaiku įgyvendinimas,, ir

1980 m. gegužės 20 d. Europos konvencija dėl sprendimų, susijusių su vaikų globa, pripažinimo ir vykdymo bei vaikų globos atnaujinimo.

Šiais atvejais ieškovui gali atstovauti prokuratūra (Teismų kodekso 1322d straipsnis), jeigu šis ieškovas kreipėsi į centrinę instituciją.

Procedūra, kuria nustatoma, ar asmuo gali pradėti procesą pats, ar reikalinga advokato pagalba, bendrais bruožais aprašyta pirmiau. Be to, turi būti skirstoma ir pagal galimus ieškinio pareiškimo būdus.

Belgijos teisėje numatyti įvairūs būdai pradėti teismo procesą. Ieškinyms gali būti pareiškiamas teismo šaukimu, savanorišku atvykimu, *inter partes* pareiškimu arba vienašališku pareiškimu (plg. su toliau pateikta informacija). Ieškinyms pareiškiamas paduodant pareiškimą, t. y. teisinį ieškinį asmens teisėms ginti. Tai paprastai įvyksta, kai teismo antstolis įteikia šaukimo raštą.

Iš esmės ieškinyms pareiškiamas, kai teismo antstolis įteikia pranešimą, kuriuo proceso šalis šaukiama atvykti (Teismų kodekso 700 straipsnis). Šio bendrojo principo išimtis yra savanoriškas atvykimas, *inter partes* pareiškimas ir vienašališkas pareiškimas.

Toliau pateiktoje lentelėje, atsižvelgiant į ieškinio pareiškimo būdą, parodoma, kas atlieka veiksmus ir ar proceso šaliai privalo atstovauti advokatas.

Veiksmai atliekami pagal ieškinio pareiškimo būdą:

Ieškinio pareiškimo būdas

Veiksmai atliekami

Šaukimas (Teismų kodekso 727–730 straipsniai)

Ieškovas (arba jo advokatas) prašo teismo antstolio įteikti šaukimą.

Savanoriškas atvykimas (Teismų kodekso 706 straipsnis)

Ginčo šalys (arba jų advokatai) pačios atvyksta į teismą.

Inter partes pareiškimas (Teismų kodekso 1034a–1034e straipsniai)

Ieškinį pareiškia pats ieškovas (arba jo advokatas).

Vienašalis pareiškimas (Teismų kodekso 1025–1034 straipsniai)

Ieškovas (arba jo advokatas).

Ar, atsižvelgiant į ieškinio pareiškimo būdą, proceso šaliai privalo atstovauti advokatas:

Ieškinio pareiškimo būdas

Advokato atstovavimas

Šaukimas

Dalyvavimas galimas, bet neprivalomas

Savanoriškas atvykimas

Rašytinis prašymas pateikti atsiliepimą

Vienašalis pareiškimas

Privalomas dalyvavimas pareiškimui pasirašyti[1]: jeigu konkrečiai nenurodyta kitaip, pareiškimą gali paduoti tik advokatas (Teismų kodekso 1027 straipsnio 1 dalis)

Ieškinio turinys pagal ieškinio pareiškimo būdą:

Įprastas būdas pareikšti ieškinį – įteikti šaukimą: dalyko apribojimų nėra.

Inter partes pareiškimas (Teismų kodekso 1034a–1034e straipsniai) gali būti naudojamas tam tikrais įstatymo nustatytais atvejais. Svarbiausios nuostatos, pagal kurias procesas pradedamas *inter partes* pareiškimu, yra Teismų kodekso 704 ir 813 straipsniai, 1056 straipsnio 2 dalis, 1193a, 1320, 1344a ir 1371a straipsniai, 1454 straipsnio 2 dalis ir Civilinio kodekso (ol. *Burgerlijk Wetboek*) 228, 331, 331a, 340f ir 487b straipsniai.

Šie straipsniai daugiausia susiję su:

savanorišku dalyvavimu;

tam tikru nekilnojamojo turto pardavimu;

išlaikymu (prašymais skirti, padidinti, sumažinti ar panaikinti išlaikymą);

pareiškimais dėl nuomos ir išperkamosios nuomos sutarčių;

laikinoju biudžetu turto areštams.

Ieškiniai pareiškiami paduodant pareiškimą teismo kancleriu arba registruotam paštu siunčiant **jį teismo kancelijai. Teismo kancleris šaukia proceso šalis** atvykti teisėjo vykdomai apklausai skirtą dieną.

Vienašalis pareiškimas (Teismų kodekso 1025–1034 straipsniai) gali būti naudojamas tik konkrečiai įstatymo nustatytais atvejais, pirmiausia nurodytais Teismų kodekso 584, 585, 588, 594, 606, 708, 1149, 1168, 1177, 1186–1189, 1192 ir 1195 straipsniuose. Jis taip pat naudojamas tada, kai negalima pradėti rungimosi proceso, nes nėra prieštaraujantis šalies.

Todėl vienašalis pareiškimas daugiausia naudojamas vienašaliam procesui, pavyzdžiui, kai būtina reikia.

Jeigu įstatyme nenumatyta kitaip, vienašalį pareiškimą turi pasirašyti advokatas, kitaip jis bus niekinis.

Taigi, norint pareikšti ieškinį byloje teikiant vienašalį pareiškimą, iš esmės būtina, kad proceso šaliai atstovautų advokatas.

Kai ginčas susijęs su dalyku, priklausančiu toliau nurodytų teismų jurisdikcijai, proceso šalys gali savanoriškai prisistatyti atvykusios į šiuos teismus:

pirmosios instancijos teismą;

darbo teismą;

prekybos teismą;

taikos teismą arba

civiliniams ieškiniams – policijos teismą.

Kai atvykstama savanoriškai, proceso šalys, prašančios priimti sprendimą, po teismo parengtu įrašu pasirašo deklaraciją.

Šiuo išlaidas ir laiką taupančiu būdu kompetentinguose teismuose galima spręsti visus ginčytinus klausimus.

7 Kur konkrečiai turi kreiptis dėl ieškinio pareiškimo – į teismo priimamąjį, teismo sekretoriatą ar kitą administracinį padalinį?

Kiekvienas asmuo, pageidaujantis pareikšti ieškinį teisme, gali susisiekti su šio teismo priimamuoju arba kancelijai.

Kai dokumentas, kuriuo pradedamas procesas, yra teismo šaukimas, teismo antstolis užtikrina, kad būtų įteiktas šaukimo raštas, ir prašo teismo užregistruoti jį bylų sąrašė, kai pateikiamas įteikto šaukimo originalas arba atitinkamais atvejais – kopija (Teismų kodekso 718 straipsnis). Teismo kancelijai tvarko visų bylų registrą (bylų sąrašą). Įrašas bylų sąrašė galioja tik tuo atveju, jeigu jis įrašomas ne vėliau kaip likus dienai iki skirto teismo posėdžio, į kurį buvo įteiktas šaukimas. Bendrasis bylų sąrašas yra viešas (Teismų kodekso 719 straipsnis). Taigi, atsakovas gali patikrinti, ar byla, dėl kurios jis gavo šaukimą, yra įtraukta į bendrąjį bylų sąrašą.

Kai atvykstama savanoriškai, proceso šalys arba jų advokatai prašo teismo kancelijai įtraukti bylą į bylų sąrašą.

Inter partes pareiškimą ieškovas arba jo advokatas pateikia teismo kanceliarijai, pristatydamas tiek jo kopijų, kiek yra suinteresuotųjų šalių, arba registruotu paštu siunčia teismo kancleriui (Teismų kodekso 1034d).

Vienašalį pareiškimą dviem egzemplioriais advokatas pateikia teismui, kurio prašoma priimti sprendimą dėl šio pareiškimo. Jis taip pat užregistruojamas teismo kanceliarijoje (Teismų kodekso 1027 straipsnis).

8 Kuria kalba galiu pareikšti ieškinį? Ar galiu ieškinį pareikšti žodžiu, ar jį būtina teikti raštu? Ar galiu siųsti ieškinį faksu arba elektroniniu paštu?

Kalbant apie kalbų vartojimą, reikia pažymėti 1935 m. birželio 15 d. Kalbų vartojimo teismo procese įstatymą (paskelbtas 1935 m. birželio 22 d. *Moniteur belge/Belgisch Staatsblad*). Šiuo įstatymu reglamentuojamas kalbų vartojimas Belgijos civiliniuose ir prekybos teismuose.

Iš esmės kalbą lemia kompetentingo teismo geografinė vieta. Pagal įstatymo 42 straipsnį esama trijų lingvistinių regionų: prancūzų, olandų ir vokiečių kalbų regionai. Taip pat yra dvikalbis Briuselio miestų telkinys (prancūzų ir olandų kalbos), kuris teisiniu požiūriu apima šias savivaldybes: Anderlechto, Odegemio, Sint Agata Berchemo, Briuselio, Eterbeko, Everės, Vorsto, Ganshoreno, Ikselio, Žeto, Kukulbergo, Molenbeko-Sen Žano, Sen Žilio, Sint Jost ten Nodės, Scharbeko, Ikljo, Vateralma Buaforo, Sint Lambrechts Voliuvės ir Sint Piters Voliuvės.

Vis dėlto tam tikromis aplinkybėmis byla gali būti skirta teismui, vartojančiam kitokią procesinę kalbą. Tam tikromis sąlygomis, iš esmės proceso pradžioje, galima prašyti pakeisti procesinę kalbą.

Reikalavimo formulavimas: šaukimu, *inter partes* pareiškimu arba vienašaliu pareiškimu pateiktas reikalavimas turi būti parengtas raštu ir turi atitikti konkrečius procesinius reikalavimus. Kai byla įtraukiama į bendrąjį teismo bylų sąrašą, teismo kancleris pradeda procesinę bylą. Procesinė byla nusiunčiama teismui, kuriame pareiškiamas ieškinys; jeigu tai yra apeliacinis skundas antrosios instancijos teismui arba jeigu byloje turi dalyvauti kasacinis teismas, byla taip pat nusiunčiama aukštesnės instancijos teismo kanceliarijai.

Šiuo metu negalima pareikšti ieškinio faksu arba e. paštu.

9 Ar yra nustatytos specialios ieškinio pareiškimo formos, o jeigu jų nėra, kaip turiu išdėstyti ieškinį? Koks turi būti ieškinio turinys?

Teisės nuostatose nenumatyta iš anksto išspausdintų formų procesui pradėti. Tačiau ieškinyje turi būti tam tikra informacija; jeigu jos nėra, ieškinys pagal teisės nuostatas bus niekinis.

Šaukimo raštas, *inter partes* pareiškimas ir vienašalis pareiškimas turi atitikti tam tikrus Teismų kodekse išdėstytus įstatymo reikalavimus, kitaip jie bus niekiniai. Šie elementai, privalomi būti įtraukti, daugiausia susiję su asmenine informacija apie procese dalyvaujančias šalis, pareiškimo dalyką, kompetentingo teismo paskyrimą ir teismo posėdžio datą.

Todėl šaukimo rašte turėtų būti, *inter alia*, ši informacija (Teismų kodekso 43 ir 702 straipsniai):

teismo antstolio parašas;

ieškovo pavardė, vardai ir gyvenamoji vieta;

asmens, kuriam teikiamas šaukimas, pavardė, vardai ir gyvenamoji vieta arba, kai nuolatinės gyvenamosios vietos nėra, dabartinis to asmens adresas;

ieškinio dalykas ir trumpa argumentų santrauka;

teismas, kuriame pareiškiamas ieškinys;

šaukimo rašto įteikimo diena, mėnuo, metai ir vieta ir

informacija apie teismo posėdžio vietą, datą ir laiką.

Inter partes pareiškime (Teismų kodekso 1034b straipsnis) turi būti nurodyta:

diena, mėnuo, metai;

ieškovo pavardė, vardas, profesija, gyvenamoji vieta ir atitinkamais atvejais – profesinis vardas ir įrašas prekybos registre arba profesiniame registre;

asmens, kuriam planuojama įteikti šaukimą, pavardė, vardas, gyvenamoji vieta ir atitinkamais atvejais – profesinis vardas;

ieškinio dalykas ir trumpa argumentų santrauka;

teismas, kuriame pareiškiamas ieškinys;

ieškovo arba jo advokato parašas.

Vienašaliame pareiškime turi būti ši informacija (Teismų kodekso 1026 straipsnis):

diena, mėnuo ir metai;

ieškovo pavardė, vardas, profesija, gyvenamoji vieta ir atitinkamais atvejais – jo teisinių atstovų pavardės, vardai, gyvenamosios vietos ir profesiniai vardai;

ieškinio dalykas ir trumpai, bendrais bruožais išdėstyti argumentai;

ieškiniui nagrinėti paskirtas teismas;

proceso šalies advokato parašas, jeigu įstatyme nenumatyta kitaip.

Tais atvejais, kai savanoriškai atvyksta į bylos nagrinėjimą pirmąja instancija (į pirmosios instancijos teismą, darbo teismą, prekybos teismą, taikos teismą arba policijos teismą civiliniams ieškiniams), teismas parengia proceso šalių, prašančių priimti sprendimą, deklaracijos ataskaitą. Pagal Teismų kodekso 706 straipsnį proceso šalys pasirašo jos apačioje.

10 Ar reikia mokėti teismo mokesčių? Jeigu taip, kada? Ar turiu mokėti advokatui nuo pat ieškinio pareiškimo?

Jos iš tikrųjų mokamos teismui. Su procesu susijusios išlaidos – tai pirmiausia žyminis mokesčiai, teismo kanceliarijos mokesčiai ir registracijos mokesčiai, su teisiniais veiksmais susijusios išlaidos ir rinkliavos, taip pat mokesčiai už teismo nutarties kopiją (Teismų kodekso 1018 straipsnis).

Prasidėjus procesui registracijos mokesčių sumoka ieškovas. Teismo kanceliarijos mokesčiai – tai mokesčiai už įtraukimą į bylų sąrašą, mokesčiai už dokumentų parengimą ir mokesčiai už patvirtintas kopijas. Išlaidos iš esmės priteisiamos iš proceso šalies, pralaimėjusios pagal bet kurį galutinį sprendimą, atitinkamais atvejais – be atskiro nurodymo, kaip numatyta Teismų kodekso 1017 straipsnyje. Teismui leidžiama atidėti sprendimą dėl išlaidų. Tuo atveju sprendimą paskelbęs teismas bet kurios proceso šalies prašymu išlaidas paskirsto.

Į teismo išlaidas neįtraukiamas užmokestis advokatui. Dėl jo susitaria advokatas ir klientas. Taigi, kiekviena proceso šalis sumoka savo advokato nustatytą užmokesčių.

Pralaimėjusi proceso šalis gali būti įpareigota sumokėti įstatymo nustatytą įnašą į kitos proceso šalies teisinio atstovavimo išlaidas (Teismų kodekso 1018 ir 1022 straipsniai). Tai – vienkartinė išmoka, kuria prisidedama prie laimėjusios proceso šalies advokato užmokesčio ir tarifinio atlygio. Šio tarifinio atlygio suma ir jos apskaičiavimo ir priteisimo būdas nustatytas 2007 m. spalio 26 d. Karališkame potvarkyje.

11 Ar galiu gauti nemokamą teisinę pagalbą?

(informacijos rinkinys „Teisinė pagalba“)

12 Nuo kurio momento mano ieškinys laikomas oficialiai pareikštas? Ar institucijos praneš, ar mano ieškinys pareikštas tinkamai?

Ieškinys iš tikrųjų pareiškiamas, kai yra įtraukiamas į bendrąjį bylų sąrašą, net ir savanoriško atvykimo atveju.

Pareiškimu grindžiami ir preliminarūs proceso ieškiniai įtraukiami į specialųjį bylų sąrašą, kuriame konkrečiai nurodoma, kad jie yra pareikšti.

Procese dalyvaujančios šalys negauna jokio patvirtinimo, tačiau gali susipažinti su bendruoju bylų sąrašu ir įsitikinti, kad byla į jį įtraukta. Kai ieškinys įtraukiamas į sąrašą, teismas įgyja pareigą priimti sprendimą byloje.

13 Ar gausiu išsamią informaciją apie bylos tvarkaraštį (pvz., kada atvykti į bylos svarstymą)?

Apskritai, jeigu proceso šaliai atstovauja advokatas, informaciją apie proceso eigą teikia jis. Be to, informaciją galima gauti iš teismo, kuriame pareikštas ieškiny, kanceliarijos. Šaukimo rašte taip pat pateikiama informacija apie teismo posėdžio datą ir teismą, kuriame pareikštas ieškiny.

Pirmuoju etapu pateikiama konkreti informacija apie pradinį posėdį.

Jeigu įteikiamas teismo šaukimas, teismo antstolis praneša ieškoviui pradinio posėdžio, kuris yra pirmasis proceso etapas, datą.

Jeigu paduodamas *inter partes* pareiškimas arba atvykstama savanoriškai, informaciją proceso šalims pateikia teismo kancleris.

Jeigu paduodamas vienašalis pareiškimas, posėdis nevyksta. Vis dėlto, jeigu teisėjas nusprendžia pateikti klausimų, teismo kancleris gali šaukti ieškovą į teismą.

Antruoju etapu byla parengiama teisminiam nagrinėjimui. Kiekvienai proceso šaliai nurodomas įstatymo (Teismų kodekso 747 straipsnio 1 dalyje) nustatytas terminas dokumentams ir nustatytiems faktams (rašytiniams argumentams ir atsiliepimams į ieškinį) pateikti. Jeigu šių terminų nesilaikoma, gali būti taikomos Teismų kodekso 747 straipsnio 2 dalyje nustatytos sankcijos.

Kai byla parengiama teisminiam nagrinėjimui ir pasirengiama gynybai, proceso šalys prašo nustatyti teismo posėdžio datą. Laikotarpis, kuriam nustatoma teismo posėdžio data, priklauso nuo teismo darbo krūvio ir laiko, kurį galima skirti bylai nagrinėti. Dėl kai kuriais atvejais kylančių procesinių klausimų (įvertinimų, proceso šalių ir liudytojų apklausų ir kt.) gali būti sunku iš anksto nustatyti bendrą proceso trukmę. Beje, dėl procesinių klausimų galima procese padaryti pertrauką, jį sustabdyti arba netgi nutraukti.

Teismo posėdžio pabaigoje diskusijos baigiamos ir teismas nagrinėja bylą. Kaip numatyta Teismų kodekso 770 straipsnyje, iš esmės teismas privalo paskelbti nutartį per mėnesį nuo bylos išnagrinėjimo.

Paskutinis naujinimas: 12/11/2015

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Kaip kreiptis į teismą? - Bulgarija

1 Ar turiu kreiptis į teismą, ar yra alternatyvų?

Yra ir alternatyvaus ginčų sprendimo procedūrų (žr. „Teismų jurisdikcija“).

2 Ar nustatytas ieškinio senaties terminas?

Byloms nustatyti terminai skiriasi, atsižvelgiant į bylą (žr. „Procesiniai terminai“). Norėdami daugiau sužinoti apie terminus, klauskite teisininko.

3 Ar turėčiau kreiptis į šios valstybės narės teismą?

Žr. „Teismų jurisdikcija“.

4 Jei taip, į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis – pagal savo arba atsakovo gyvenamąją vietą ar pagal kitus bylos teisingumo kriterijus?

Žr. „Teismų jurisdikcija. Bulgarija“.

5 Į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis, atsižvelgiant į ieškinio pobūdį ir ginčijamos sumos dydį?

Žr. „Teismų jurisdikcija. Bulgarija“.

6 Ar galiu pareikšti ieškinį teismui pats, ar turiu kreiptis į tarpininką – advokatą?

Ieškinį teismui pareikšti gali pareikšti asmeniškai arba per įgaliotą tarpininką. Prie ieškinio būtina pridėti įgaliojimą, kuriuo įgaliojamas tarpininkas.

7 Kur konkrečiai turiu kreiptis dėl ieškinio pareiškimo – į teismo priimamąjį, teismo sekretoriatą ar kitą administracinį padalinį?

Ieškiniai turi būti pateikiami teismo priimamajame arba teismo tarnautojo biure asmeniškai arba per įgaliotą tarpininką. Ieškinius teismo darbo valandomis priima teismo darbuotojai, paprastai – teismo tarnautojai. Ieškinius taip pat galima siųsti paštu į teismo tarnautojo biurą.

8 Kuria kalba galiu pareikšti ieškinį? Ar galiu ieškinį pareikšti žodžiu, ar jį būtina teikti raštu? Ar galiu siųsti ieškinį faksu arba elektroniniu paštu?

Ieškiniai teisme paduodami raštu ir turi būti surašyti bulgarų kalba. Ieškinius galima siųsti paštu, tačiau ne faksu ar e. paštu. Civilinio proceso kodekse nurodyta, kad visi šalių pateikiami užsienio kalba surašyti dokumentai privalo būti išversti į bulgarų kalbą ir šalių patvirtinti.

9 Ar yra nustatytos specialios ieškinio pareiškimo formos, o jeigu jų nėra, kaip turiu išdėstyti ieškinį? Koks turi būti ieškinio turinys?

Ieškiniai turi būti paduodami raštu. Šiuo tikslu specialios ieškinio formos nėra, išskyrus vykdomojo rašto, prašymo išduoti vykdomąjį raštą ir kitų dokumentų, susijusių su prašymais išduoti vykdomąjį raštą pagal Civilinio proceso kodeksą, šablonus (patvirtintus Teisingumo ministerijos). Civilinio proceso kodekse nustatyti minimalūs reikalavimai ieškiniams, tačiau pati jų forma nenustatyta. Pagal Civilinio proceso kodeksą ieškinyje turi būti pateikta ši informacija: nurodytas teismas, ieškovo bei atsakovo ir, jei taikytina, jų teisiųjų atstovų vardai, pavardės (pavadinimai) ir adresai, ieškovo asmens kodas, fakso ir telefakso numeris, jei toks yra; ieškinio suma, jei ją galima įvertinti; aplinkybės, kuriomis grindžiamas ieškiny, ieškinio dalykas ir ieškinį padavusio asmens parašas. Ieškinyje ieškovas turi nurodyti, kokius įrodymus pateikia ir kokias faktines aplinkybes ketina įrodyti, taip pat pateikti visus turimus įrodymus. Ieškinį turi pasirašyti ieškovas arba jo atstovas. Jei ieškinį ieškovo vardu pareiškia jo atstovas, prie ieškinio būtina pridėti įgaliojimą, patvirtinantį, kad atstovas yra įgaliotas pareikšti ieškinį. Jei ieškovas nežino, kaip pasirašyti ieškinį, arba negali to padaryti, jį turi pasirašyti įgaliotas atstovas, nurodydamas priežastis, dėl kurių ieškovas jo nepasirašė. Ieškinio kopijų teismui turi būti pateikiama tiek, kiek yra atsakovų.

Prie ieškinio būtina pridėti įgaliojimą, jeigu jį pateikia atstovas; dokumentą, patvirtinantį valstybinių mokesčių ir išlaidų sumokėjimą; ieškinio kopijas ir priedus – po vieną kiekvienam atsakovui.

10 Ar reikia mokėti teismo mokesčių? Jeigu taip, kada? Ar turiu mokėti advokatui nuo pat ieškinio pareiškimo?

Pareiškiant ieškinį, reikia sumokėti teismo mokesčių, kuris priklauso nuo ieškinio sumos ir proceso išlaidų. Kai ieškinio sumos neįmanoma įvertinti, teismo mokesčių nustato teismas. Ieškinio sumą nurodo ieškovas. Ieškinio suma apskaičiuojama pinigais pagal bylos dalyką.

Klausimus dėl ieškinio sumos gali kelti atsakovas arba teismas savo iniciatyva ne vėliau kaip per pirmąjį posėdį. Jei nurodyta suma neatitinka tikrovės, ieškinio sumą nurodo teismas. Yra dviejų rūšių teismo mokesčiai: paprastasis ir proporcingasis. Paprastieji mokesčiai nustatomi pagal materialines, technines ir administracines proceso išlaidas. Proporcingieji mokesčiai grindžiami esama suma. Mokesčiai sumokami paduodant prašymą dėl apsaugos ar teisių gynimo priemonės ir išduodant dokumentą, už kurį yra mokami mokesčiai pagal Ministrų Tarybos nustatytą tarifą.

Paprastai teismo mokesčiai mokami atliekant banko pavedimą į teismo sąskaitą, kai yra pareiškiamas ieškiny. Kiekviena šalis prašomos paslaugos išlaidas teismui privalo apmokėti iš anksto. Abiejų šalių prašymu arba teismo iniciatyva visas išlaidas apmoka abi šalys arba viena šalis, atsižvelgiant į aplinkybes.

Teismo mokesčių ir išlaidų neprivalo mokėti ieškovai, kurie yra kooperatyvų darbuotojai ir nariai, jei paduodami ieškiniai, kylantys iš darbo santykių; neprivaloma jų mokėti paduodant ieškinius dėl išlaikymo; jei ieškinius paduoda prokuroras; jei ieškovas paduoda ieškinį dėl neteisėtai padarytos žalos, patirtos dėl nusikaltimo, žalos, patirtos dėl *res judicata* galią įgijusio nuosprendžio; šių išlaidų ir mokesčių taip pat neprivalo mokėti teismo paskirti specialūs šalies, kurios adresas nėra žinomas, atstovai.

Teismo mokesčių ir išlaidų neprivalo mokėti fiziniai asmenys, kuriuos teismas yra pripažinęs neturinčiais pakankamai lėšų. Jeigu byloje pateikiamas prašymas taikyti išimtį, teismas atsižvelgia į asmens ir jo šeimos pajamas, santuokinę padėtį, sveikatą, darbą, amžių ir kitas aplinkybes. Tokiais atvejais bylinėjimosi išlaidos apmokamos iš teismo biudžete tam numatytų lėšų. Teismo išlaidų nereikalaujama sumokėti, jeigu skolininkas paduoda prašymą iškelti bankroto bylą. Jos yra išieškomos iš turto po to, kai jis padalijamas pagal Prekybos įstatymą (bulg. *Targovski zakon*).

Jei ieškiny s patenkinamas visas arba iš dalies, teismas nurodo atsakovui sumokėti ieškovui proceso išlaidų dalį, kuri atitinka laimėtą ieškinių dalį (teismo išlaidos, advokato išlaidos, išlaidos, susijusios su dalyvavimu teisme ir įrodymų rinkimu). Jei ieškovui suteikta nemokama teisinė pagalba, atsakovui nurodoma grąžinti išlaidas proporcingai ieškiniui. Jei byla nutraukiama, atsakovas turi teisę į išlaidų apmokėjimą, o jei teismas atmeta ieškinį, atsakovas turi teisę reikalauti apmokėti išlaidas, patirtas proporcingai atmetamam ieškinių daliai.

Dėl advokato išlaidų susitaria klientas ir advokatas ir paprastai jos apmokamos pasirašant teisinės gynybos sutartį pagal mokėjimo sąlygas.

11 Ar galiu gauti nemokamą teisinę pagalbą?

Žr. „Teisinė pagalba“.

12 Nuo kurio momento mano ieškiny laikomas oficialiai pareikštu? Ar institucijos praneš, ar mano ieškiny pareikštas tinkamai?

Ieškiny ir kitą paštu gautą korespondenciją bei asmeniškai teismo darbo valandomis pristatytus dokumentus teismas registruoja atsiunčiamos korespondencijos žurnale jų gavimo dieną. Ieškiny oficialiai laikomas pareikštu tą dieną, kai jis gaunamas teisme. Jei ieškiny siunčiamas paštu arba gaunamas ne tame teisme, jis laikomas gautu išsiuntimo paštu dieną arba tą dieną, kai jį gauna netinkamas teismas. Teismas patikrina, ar ieškiny surašytas teisingai. Jei ieškiny turi trūkumų arba jei prie jo pridėti ne visi reikalaujami dokumentai, ieškovo prašoma per savaitę ištaisyti trūkumus ir jam pranešama, ar jis gali gauti teisinę pagalbą. Jei ieškovo adresas nenurodomas ir teismui jis nežinomas, pranešimas paskelbiamas nustatytoje teismo vietoje ir ten skelbiamas vieną savaitę. Jeigu ieškovas laiku neištaiso trūkumų, ieškiny grąžinamas kartu su priedais. Jei ieškovo adresas nežinomas, ieškiny laikomas teismo kanceliarijoje, kad jį būtų galima pateikti ieškovui. Tas pats taikoma jei ieškinių trūkumai nustatomi nagrinėjant bylą. Ieškiny laikomas pareikštu ištaisyto ieškinių gavimo dieną.

Jei tikrinamas ieškinį teismas nustato, kad jis nepriimtinas, jis grąžina ieškinį. Jei ieškiny grąžinamas ieškovui, jam nedraudžiama ieškinių pareikšti teismui iš naujo, tačiau tokiais atvejais ieškiny laikomas pareikštu tą dieną, kai ieškiny buvo pateiktas iš naujo.

Teisminės institucijos nesiunčia specialaus dokumento, kuriuo patvirtinama, kad byla iškelta tinkamai, tačiau atliekamos tam tikros procedūros, kurios įrodo, kad taip yra. Kai ieškiny tinkamai parengiamas ir pateikiamas ir prie jo pridedami visi reikalaujami dokumentai, teismas siunčia jo kopiją atsakovui. Prie kopijos pridedami ieškinių priedai. Atsakovo prašoma per vieną mėnesį pateikti rašytinį atsiliepimą ir nurodoma, kokią informaciją jame pateikti. Atsakovui taip pat nurodomos atsiliepimo nepateikimo arba teisių neįgyvendinimo pasekmės ir tai, ar yra prieinama teisinė pagalba ir ar jis turi teisę ją gauti. Atsakovo rašytiniame atsiliepime turi būti pateikta ši informacija: nurodytas teismas ir bylos numeris, atsakovo vardas, pavardė (pavadinimas) ir adresas, jo teisinis atstovas arba įgaliotas asmuo, jei jis yra; atsakovo pozicija dėl ieškinių priimtino ir esmės; atsakovo pozicija dėl aplinkybių, kuriomis grindžiamas ieškiny; argumentai prieš ieškinį ir juos pagrindžiančios aplinkybės; atsiliepimą pateikusių asmenų parašas. Atsiliepime į ieškinį atsakovas turi nurodyti, kokius įrodymus pateikia ir kokias faktines aplinkybes ketina jais įrodyti, taip pat pateikti visus turimus rašytinius įrodymus. Prie atsiliepimo būtina pridėti: įgaliotumą, jei atsiliepimą pateikia atstovas; atsiliepimo kopijas ir priedus – po vieną kiekvienam ieškovui. Jei iki nustatyto termino atsakovas nepateikia rašytinio atsiliepimo, pozicijos, prieštaravimų, neginčija kartu su ieškiniu pateikto dokumento tikrumo arba nepasinaudoja teise pareikšti priešieškinį, papildomą prašymą arba iškviešti trečiąją šalį, turinčią teisę įstoti į bylą atsakovo vardu, jis praranda galimybę tai padaryti vėliau, nebent praleidimą nulėmė ypatingos, nenumatytos aplinkybės.

Patikrinęs pareikštų ieškinių teisingumą ir priimtinumą, teismas nusprendžia, kokių veiksmų toliau imtis ir atsako į šalių prašymus bei prieštaravimus dėl visų ikiteisminių klausimų ir įrodymų leistinumą. Teismas taip pat gali įpareigoti taikyti tarpininkavimą siekiant taikos arba kitas savanoriško ginčų sprendimo priemones.

Teismas paskiria viešo posėdžio datą ir pakviečia į jį šalis. Teismo tarnautojas išsiunčia šaukimus į teismą šalims, kurioms įteikiama teismo sprendimo kopija. Civilinio proceso kodekse numatyta, kad komercinėse bylose priešingos šalys turi tarpusavyje keisti dokumentais. Kai gaunamas atsiliepimas, teismas išsiunčia ieškovui kopiją kartu su priedais ir ieškovas gali per dvi savaites pateikti papildomą ieškinį. Papildomame ieškinyje ieškovas gali papildyti ir patikslinti originalą. Gavęs papildomą ieškinį, teismas išsiunčia atsakovui jo kopiją kartu su priedais ir atsakovas gali per dvi savaites pateikti atsiliepimą. Papildomame atsiliepime atsakovas privalo atsakyti į papildomą ieškinį.

Patikrinęs apsiikeistų dokumentų teisingumą ir pateiktų ieškinių priimtinumą, įskaitant jų sumą ir kitus šalių prašymus bei prieštaravimus, teismas priima sprendimą dėl visų ikiteisminių klausimų ir įrodymų leistinumą. Teismas nustato viešojo posėdžio datą ir pakviečia šalis, išsiųsdamas ieškovui papildomą atsiliepimą, ir apie savo sprendimą praneša šalims. Jis gali nurodyti taikyti tarpininkavimą siekiant taikos arba kitas savanoriško ginčų sprendimo priemones. Kai, pasikeitus dokumentais, pateikiami visi įrodymai ir kai susitariama, kad šalims nebūtina dalyvauti posėdyje, ir jei šalys to pageidauja, teismas gali išnagrinėti bylą uždaramame posėdyje, suteikdamas šalims galimybę pateikti rašytinius atsiliepimus ir atsakymus.

Civilinio proceso kodekse numatytos specialiosios nuostatos dėl tam tikrų proceso taisyklių – sumarinio proceso, proceso bylose dėl santuokos, bylose dėl civilinės būklės, teismo pripažinto neveiknumo, turto padalijimo, nuosavybės teisių į turtą apsaugos ir atkūrimo, aktų, kolektyvinių ieškinių ir prašymų dėl vykdomojo rašto, proceso dėl apsaugos priemonių, prašymų taikyti apsaugą ir vykdymo proceso. Prekybos įstatyme nustatytos specialiosios taisyklės dėl nemokumo bylų ir susijusių prašymų.

13 Ar gausiu išsamią informaciją apie bylos tvarkaraštį (pvz., kada atvykti į bylos svarstymą)?

Į teismo posėdį šalis šaukia teismas. Jei bylos nagrinėjimas atidedamas, šalys, kurios buvo tinkamai pakviestos dalyvauti teismo posėdyje, negauna šaukimo į kitą posėdį, jeigu apie posėdžio datą joms buvo pranešta per posėdį. Šaukimas įteikiamas ne vėliau kaip likus savaitei iki posėdžio. Ši taisyklė netaikoma vykdomo byloje. Šaukime nurodoma: jį pateikiantis teismas, į teismo posėdį šaukiamo asmens vardas, pavardė ir adresas, nagrinėjama byla ir statusas, kuriuo asmenys šaukiami dalyvauti, posėdžio data bei vieta ir teisiniai neatvykimo padariniai.

Teismas pateikia šalims visų sprendimų, kuriuos galima atskirai apskųsti, kopijas.

Šalims pranešama apie teismo nustatytus procesinių veiksmų terminus, tačiau joms nepranešama apie teisės aktuose nustatytus terminus.

Paskutinis naujinimas: 19/04/2018

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba CS neseniai atlikta pakeitimų.

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Jis jau išverstas į šias kalbas.

Kaip kreiptis į teismą? - Čekija

1 Ar turiu kreiptis į teismą, ar yra alternatyvų?

Kiekvienas asmuo turi teisę kreiptis į teismą siekdamas apginti savo teisę, kurią kėsinama pažeisti arba kuri yra pažeista. Visada patartina pirmiausia stengtis ginčą išspręsti taikiai. Taip pat galima naudotis alternatyviais ginčų sprendimo metodais. Tam tikrose civilinės teisės srityse valstybė sudaro atitinkamoms teisinių santykių šalims galimybę patikėti teisinį ginčą spręsti kitam privačiam organui. Čekijoje tai vyksta arbitraže, kurio veikla reglamentuojama Įstatymu Nr. 216/1994 Coll. dėl arbitražo proceso ir dėl arbitražo priteistų sumų išieškojimo su pakeitimais. Įvykus arbitražo procesui,

arbitražas priteisia sumą ir jo sprendimas yra privalomas abiem ginčo šalims, jis turi vykdytino teismo sprendimo galią. Tarpininkavimas ne baudžiamosios teisės srityje reglamentuojamas Įstatymu Nr. 202/2012 Coll. dėl tarpininkavimo ir tam tikrų teisės aktų (Tarpininkavimo įstatymo) dalinio keitimo. Daugiau informacijos žr. skirsnyje „Alternatyvus ginčų sprendimas. Čekija“.

Net po to, kai kreipiamasi į teismą, priklausomai nuo bylos pobūdžio, įmanoma pasiūlyti, kad teismas siektų draugiško susitarimo (žr. Įstatymo Nr. 99/1963 Coll., Civilinio proceso kodekso, su pakeitimais 67–69 straipsnius ir 99 straipsnį). Patvirtintas teisminis susitarimas turi tokį patį poveikį kaip ir galutinis teismo sprendimas. Jis taip pat yra teismo sprendimo vykdomasis dokumentas. Patvirtintas teisminis susitarimas yra kliūtis iš naujo pradėti bylą, dėl kurios jau priimtas sprendimas.

2 Ar nustatytas ieškinio senaties terminas?

Senaties terminai skiriasi priklausomai nuo konkrečių atvejų, todėl pageidautina kuo anksčiau kreiptis teisinės konsultacijos. Ieškinyi turi būti pateiktas kompetentingame teisme, kol nesuėjo senaties terminas (ieškinyi teismui turi būti įteiktas iki senaties termino pabaigos).

Kai sueina senaties terminas, skolininko prievolė neišnyksta, bet susilpnėja. Tai reiškia, kad nebegalima reikalauti ją įvykdyti, jeigu skolininkas remiasi senaties terminu. Senaties terminai apskritai reglamentuojami Įstatymo Nr. 89/2012 Coll., Civilinio kodekso, 609–653 straipsniuose. Bendras senaties terminas yra treji metai, jis pradedamas skaičiuoti pirmąją dieną, kurią galima įgyvendinti savo teisę. Konkrečių specialiųjų senaties terminų trukmė priklauso nuo įgyvendinamos teisės pobūdžio.

3 Ar turėčiau kreiptis į šios valstybės narės teismą?

Žr. „Jurisdikcija. Čekija“.

4 Jei taip, į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis – pagal savo arba atsakovo gyvenamąją vietą ar pagal kitus bylos teisingumo kriterijus?

Teismų jurisdikciją lemia teritorinės, dalykinės ir funkcinės jurisdikcijos taisyklės.

Teritorinė jurisdikcija reiškia konkrečių tos pačios rūšies teismų jurisdikcijos aprėptį. Ji lemia tai, kuris konkretus pirmosios instancijos teismas nagrinėja konkrečią bylą ir joje priima sprendimą. Pagrindinės teritorinės jurisdikcijos taisyklės išdėstytos Įstatymo Nr. 99/1963 Coll, Civilinio proceso kodekso, su pakeitimais 84–89a straipsniuose. Tačiau reikėtų nepamiršti, kad tam tikrais atvejais teritorinė jurisdikcija gali būti reglamentuojama tiesiogiai taikytiniais ES teisės aktais, kurie yra viršesni už nacionalinės teisės aktus (žr. tam tikras Reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo, kuriuo reglamentuojama ne tik tarptautinė, bet ir teritorinė jurisdikcija, nuostatas), o tai reiškia, kad Čekijos teisės aktais nustatytos teritorinės jurisdikcijos taisyklės taikomos ne visada.

Teritorinę jurisdikciją turintis teismas yra šalies, kuriai pateikiamas ieškinyi (atsakovo), bendrosios kompetencijos teismas, jeigu įstatyme nenumatyta kitaip. Bendrosios kompetencijos teismas visada yra apylinkės teismas. Kai jurisdikciją nagrinėti bylas pirmąją instancija turi apygardos teismas (žr. klausimą Nr. 2.1), teritorinė jurisdikcija priklauso apygardos, kurioje yra proceso šalies bendrosios kompetencijos (apylinkės) teismas, teismui. Jeigu ieškinyi pateikiamas keliems atsakovams, teritorinę jurisdikciją turi bet kurio iš jų bendrosios kompetencijos teismas.

Fizinio asmens bendrosios kompetencijos teismas yra apylinkės, kurioje yra jo gyvenamoji vieta, teismas, o jeigu šalis gyvenamosios vietos neturi, tada tai yra teismas, kurio apylinkėje asmuo yra apsistojęs. Gyvenamąją vietą laikoma vieta, kurioje asmuo gyvena ketindamas ten nuolat pasilikti (gali būti, kad tokių vietų yra ne viena, tokiais atvejais bendrosios kompetencijos teismui galima priskirti visų tokių vietų teismus).

Verslą vykdančio fizinio asmens bendrosios kompetencijos teismas byloms, kylančioms iš verslo veiklos, yra apylinkės, kurioje yra asmens verslo vieta, teismas (verslo vieta yra į viešą registrą įrašytas adresas); jeigu asmuo verslo vietos neturi, tai yra apylinkės, kurioje yra jo gyvenamoji vieta, teismas, o jeigu šalis neturi gyvenamosios vietos – apylinkės, kurioje šalis yra, teismas.

Kriterijus juridinio subjekto bendrosios kompetencijos teismui nustatyti yra juridinio subjekto registruotoji būstinė (žr. Įstatymo Nr. 89/2012 Coll., Civilinio kodekso, 136–137 straipsnius).

Nemokumo patikėtinio, vykdančio savo pareigas, bendrosios kompetencijos teismas yra apylinkės, kurioje yra jo registruotoji būstinė, teismas.

Specialios taisyklės taikomos valstybės bendrosios kompetencijos teismui (teismui, kurio apylinkėje registruotąją būstinę turi valstybės organizacinis padalinys, turintis jurisdikciją pagal specialias teises nuostatas, o jeigu teritorinę jurisdikciją turinčio teismo tokiu būdu nustatyti negalima – teismui, kurio apylinkėje atsirado aplinkybės, suteikiančios teisę į ieškinyje pateiktą reikalavimą), savivaldybės bendrosios kompetencijos teismui (teismui, kurio apylinkėje yra savivaldybė) ir aukštesniojo teritorinio savivaldos skyriaus bendrosios kompetencijos teismui (teismui, kurio apylinkėje yra to teritorinio savivaldos skyriaus administracinių įstaigų registruotosios būstinės).

Jeigu atsakovas, būdamas Čekijos Respublikos pilietis, bendrosios kompetencijos teismo neturi arba neturi bendrosios kompetencijos teismo Čekijos Respublikoje, jurisdikciją turi teismas, kurio apylinkėje buvo paskutinė žinoma atsakovo gyvenamoji vieta Čekijos Respublikoje. Turtines teises asmens, neturinčio kito kompetentingo teismo Čekijos Respublikoje, atžvilgiu gali įgyvendinti teismas, kurio apylinkėje yra asmens turtas.

Ieškinyi (prašymas pradėti procesą) prieš užsienio asmenį gali būti pateikiamas teismui, kurio apylinkėje Čekijos Respublikoje yra užsienio asmeniui priklausantis objektas arba objekto organizacinis padalinys.

Dalykinė jurisdikcija lemia jurisdikcijos pasiskirstymą tarp konkrečių rūšių teismų – pagal ją nustatoma, kuris teismas nagrinės bylą pirmąją instancija. Civiliniame procese dalykinė teismų jurisdikcija reiškia tai, kad apylinkių teismai turi jurisdikciją nagrinėti bylas pirmąją instancija, jeigu teisės aktuose konkrečiai nenumatyta, kad dalykinę jurisdikciją turi apygardų teismai arba Čekijos Respublikos Aukščiausiasis Teismas.

Funkcinė jurisdikcija lemia jurisdikcijos pasiskirstymą tarp įvairių rūšių teismų, paeilui nagrinėjančių tas pačias bylas, kai teismo sprendimas apskundžiamas įprasta arba specialiąja tvarka (kitą tariant, ši jurisdikcija lemia tai, kuris teismas priims nutartį dėl įprasta arba specialiąja tvarka apskųstų sprendimų).

5 Į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis, atsižvelgiant į ieškinio pobūdį ir ginčijamos sumos dydį?

Kaip jau minėta (žr. atsakymą į klausimą Nr. 4), dalykinė teismų jurisdikcija civiliniame procese reiškia tai, kad pirmosios instancijos procesas iš esmės priklauso apylinkių teismų jurisdikcijai.

Apygardų teismų naudai padaryta keletas šio principo išimčių – šie teismai nagrinėja bylas, išvardytas Įstatymo Nr. 99/1963 Coll., Civilinio proceso kodekso, su pakeitimais, 9 straipsnio 2 dalyje, ir jose priima sprendimus. Tai daugiausia susiję su sprendimais bylose, kurioms dėl jų pobūdžio reikalinga tam tikro lygio specializacija, ir bylose, kurios faktiniu ir teisiniu požiūriu yra sudėtingesnės. Apygardų teismai pirmąją instancija nagrinėja:

- a) darbdavio ir išmokų gavėjo ginčus, kylančius iš tarpusavio susitarimu grąžinamų pėmokų, susijusių su pensijų draudimo išmokomis, ligos draudimu, valstybės socialine parama ir pagalba materialiniams poreikiams patenkinti, taip pat ginčus dėl tarpusavio atsiskaitymų, susijusių su atgaline data mokama kompensacija, sumokėta įgyvendinant teisę į ligos draudimo išmokas,
- b) ginčus dėl streiko ar lokauto neteisėtumo,
- c) ginčus dėl užsienio valstybės ar asmenų, turinčių diplomatinį imunitetą ir privilegijas, jeigu šie ginčai priklauso Čekijos teismų jurisdikcijai,
- d) ginčus dėl arbitro sprendimo dėl kolektyvinės sutarties prievolių vykdymo, panaikinimo,
- e) bylas, kylančias iš teisiųjų santykių, susijusių su verslo įmonių, visuomeninių įmonių, labdaros subjektų ir labdaros fondų kūrimu, ir akcinių bendrovių, jų partnerių ar narių ginčus, taip pat partnerių ar narių tarpusavio ginčus dėl jų dalyvavimo akcinėje bendrovėje,
- f) akcinių bendrovių, jų partnerių ar narių ir įstatymais nustatytų jų organų ar likvidatorių tarpusavio ginčus, jeigu santykiai susiję su įstatymu nustatytų organų ar likvidavimo organo narių pareigų vykdymu,

- g) ginčus, kylančius iš autorių teisių teisės,
- h) ginčus dėl nesąžininga konkurencija arba neteisėtais konkurencijos ribojimais pažeistų arba dėl to pavojuje atsidūrusių teisių,
- i) bylas dėl juridinio asmens pavadinimo ir reputacijos apsaugos,
- j) ginčus dėl finansinių garantijų ir ginčus, susijusius su įsakomaisiais vekseliais, paprastaisiais vekseliais ir investicinėmis priemonėmis,
- k) ginčus dėl prekybos prekių biržoje,
- l) bylas, susijusias su Savininkų asociacijos generalinėmis asamblėjomis, ir su jomis susijusius ginčus, išskyrus ginčus dėl Asociacijos narių įnašų, skirtų namui ir jo teritorijai administruoti, ginčus dėl avansinių mokėjimų už paslaugas ir paslaugų sąnaudų paskirstymo metodo,
- m) bylas dėl įmonių ir kooperatyvų pertvarkymo, įskaitant procesus dėl kompensacijų pagal specialias teises nuostatas,
- n) ginčus dėl gamyklos ar jos dalies įsigijimo ar nuomos,
- o) ginčus dėl statybos sutarčių, kurios yra ribas viršijančios viešosios sutartys, taip pat dėl tokioms sutartims vykdyti tiekiamų priemonių.

Čekijos Respublikos Aukščiausiasis Teismas turi jurisdikciją pirmąja ir vienintele instancija nagrinėti bylas, kuriomis siekiama pripažinti užsienio teismų sprendimus santuokos bylose (tai netaikoma ES valstybių narių teismų sprendimų pripažinimui, jeigu taikomas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinantį Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000) ir bylose, kuriomis siekiama nustatyti arba paneigti vaiko kilmę pagal Įstatymo Nr. 91/2012 Coll. dėl tarptautinės privatinės teisės 51 straipsnį ir 55 straipsnio 1 dalį.

6 Ar galiu pareikšti ieškinį teismui pats, ar turiu kreiptis į tarpininką – advokatą?

Čekijos civiliniame procese nėra bendros pareigos būti atstovaujama advokato.

Teisė būti šalimi teismo procese

Kiekvienas asmuo gali nepriklausomai dalyvauti teismo procese kaip proceso šalis pagal savo veiksnumą (Įstatymo Nr. 99/1963 Coll., Civilinio proceso kodekso, su pakeitimais 20 straipsnio 1 dalis). Tapęs pilnamečiu, fizinis asmuo įgyja visišką veiksnumą, kurį turėdamas gali būti šalimi teismo procese. Pilnametystė pasiekama, kai asmeniui sueina aštuoniolika metų. Iki sueinant šiam amžiui, pilnametystę galima pasiekti, kai patenkinamas prašymas suteikti veiksnumą (žr. Įstatymo Nr. 89/2012 Coll., Civilinio kodekso, 37 straipsnį) arba kai sudaroma santuoka. Jeigu proceso šalis neturi visiško veiksnumo, procese ji gali turėti atstovą. Ribotai veiksnus pilnametis asmuo taip pat gali neturėti teisės būti šalimi teismo procese.

Atstovavimas galimas pagal įstatymą ar valdžios institucijos sprendimą (įstatymu nustatytas atstovavimas) arba pagal įgaliojimą. Asmuo, dalyvaujantis procese kaip šalies atstovas, turi pateikti tokio atstovavimo įrodymą.

Fizininis asmeniui, negalinčiam nepriklausomai dalyvauti teismo procese, turi atstovauti jo globėjas arba rūpintojas (Įstatymo Nr. 99/1963 Coll., Civilinio proceso kodekso, su pakeitimais 22–23 straipsniai ir 29an straipsnis).

Veiksnioms proceso šalims pagal įgaliojimą taip pat gali atstovauti jų pasirinktas asmuo (Įstatymo Nr. 99/1963 Coll., Civilinio proceso kodekso, su pakeitimais 24–28a straipsnis).

7 Kur konkrečiai turi kreiptis dėl ieškinio pareiškimo – į teismo priimamąjį, teismo sekretoriatą ar kitą administracinį padalinį?

Ieškiny (prašymas pradėti procesą) pateikiamas teisme, turinčiame dalykinę, teritorinę ir funkcinę jurisdikciją. Konkrečių Čekijos teismų adresai pateikiami Čekijos Teisingumo ministerijos tinklalapyje: <http://portal.justice.cz/Justice2/Uvod/Soudy.aspx>

8 Kuria kalba galiu pareikšti ieškinį? Ar galiu ieškinį pareikšti žodžiu, ar jį būtina teikti raštu? Ar galiu siųsti ieškinį faksu arba elektroniniu paštu?

Civiliniame procese visos šalys turi vienodą statusą ir teisę teismo posėdyje vartoti savo gimtąją kalbą (žr. Įstatymo Nr. 99/1963, Civilinio proceso kodekso, su pakeitimais 18 straipsnį). Ieškiny (prašymas pradėti procesą) gali būti pateikiamas ieškovo (pareiškėjo) gimtąja kalba. Vis dėlto, siekiant, kad ieškinį (prašymą pradėti procesą) teismas greičiau įvertintų, patartina prie teismui adresuojamų dokumentų pridėti vertimą į čekų kalbą.

Prašymas pradėti procesą gali būti pateikiamas raštu (žr. Įstatymo Nr. 99/1963 Coll, Civilinio proceso kodekso su pakeitimais 42 straipsnį). Rašytiniai bylos dokumentai pateikiami popierine arba elektronine forma per viešąjį duomenų tinklą arba faksu. Rašytinius bylos dokumentus, tarp kurių yra pareiškimas dėl bylos esmės, pateikus faksu arba elektronine forma, vėliausiai per 3 dienas turėtų būti raštu pateiktas identiško teksto originalas. Jeigu bylos dokumentai teikiami elektronine forma su sertifikuotu elektroniniu parašu (pagal Įstatymą Nr. 227/2000 Coll. dėl elektroninio parašo su pakeitimais) arba elektronine forma pagal specialius teisės aktus (Įstatymą Nr. 300/2008 Coll. dėl elektroninių aktų ir autorizuotos dokumentų konversijos), vėliau pateikti originalių dokumentų nereikalaujama.

Prašymas pradėti procesą ir prašymas išduoti vykdomąjį dokumentą gali būti pateikiamas tik žodžiu ir užregistruojamas (žr. Įstatymo Nr. 292/2013 Coll. dėl specialaus teismo proceso su pakeitimais 14 straipsnį), jeigu minėtą procesą taip pat galima pradėti be prašymo arba jeigu tai yra procesas dėl leidimo tuoktis, procesas dėl apsaugos nuo smurto šeimoje, procesas, kuriuo nustatoma arba paneigiama vaiko kilmė, ir įvaikinimo procesas. Kiekvienas apylinkės teismas privalo pateiktus bylos dokumentus užregistruoti ir nedelsdamas juos perduoti kompetentingam teismui. Toks bylos dokumentų pateikimas turi tokį patį poveikį, tarsi jie būtų pateikti kompetentingam teismui.

9 Ar yra nustatytos specialios ieškinio pareiškimo formos, o jeigu jų nėra, kaip turiu išdėstyti ieškinį? Koks turi būti ieškinio turinys?

Iš anksto nustatytų ieškinio (prašymo pradėti procesą) pateikimo formų nėra. Ieškinyje (prašyme pradėti procesą) turi būti išdėstyta bendroji informacija (žr. Įstatymo Nr. 99/1963 Coll, Civilinio proceso kodekso, su pakeitimais 42 straipsnio 4 dalį) ir specialioji informacija (žr. Civilinio proceso kodekso 79 straipsnio 1 dalį).

Bendroji informacija – nurodomas teismas, kuriam adresuojamas prašymas, ir ieškinį teikiantis asmuo. Iš ieškinio taip pat turi būti aišku, su kokia byla jis susijęs ir ko juo siekiama, ieškiny taip pat turi būti pasirašytas ir jame turi būti nurodyta data.

Specialioji informacija – nurodomi šalių vardai, pavardės, adresai, gimimo datos arba identifikaciniai numeriai (verslo subjekto pavadinimas arba juridinio asmens pavadinimas ir registruotoji būstinė, identifikacinis numeris, šalies pavadinimas ir atitinkamas valstybės organizacinio padalinio, dalyvaujancio procese jos vardu, pavadinimas), prirėikus – ir atstovai, aprašomi pagrindiniai faktai ir įrodymai, kuriais remiasi ieškovas, taip pat turi būti aiškiai nurodyta, ko ieškovas siekia.

Jeigu prašyme nėra reikiamos informacijos arba jeigu ji yra neįskaitoma arba neaiški, teismas paragina šalį per tam tikrą laikotarpį ištaisyti šiuos trūkumus. Jeigu to nepadaroma ir dėl to procesas negali būti tęsiamas, teismas prašymą pradėti procesą atmeta. Teismas neatsižvelgia į kitus pateiktus bylos dokumentus, kol jie nėra tinkamai ištaisyti ar papildyti (žr. Įstatymo Nr. 99/1963 Coll, Civilinio proceso kodekso, su pakeitimais 43 straipsnį). Prašymas turi būti pateiktas reikiamu egzempliorių skaičiumi siekiant užtikrinti, kad vienas egzempliorius liktų teismui ir kad prirėikus kiekviena šalis gautų po vieną egzempliorių (Įstatymo Nr. 99/1963 Coll., Civilinio proceso kodekso, su pakeitimais 20 straipsnio 4 dalis).

10 Ar reikia mokėti teismo mokesčių? Jeigu taip, kada? Ar turiu mokėti advokatai nuo pat ieškinio pareiškimo?

Teismo rinkliavos imamos už procesus, vykdomus Čekijos Respublikos teismuose, už Rinkliavų tarifuose nurodytus veiksmus, už teismų atliekamus pavienius veiksmus ir teismų administracijos atliekamus veiksmus. Šių rinkliavų sumos išdėstytos Įstatyme Nr. 549/1991 Coll. dėl teismo rinkliavų su pakeitimais. Teismo rinkliavos arba yra nustatytos kaip konkreči suma, arba nustatomos kaip teismo proceso dalyko vertės procentinė dalis.

Šios rinkliavos netaikomos tam tikroms byloms (daugiausia neginčijamoms). Bylos, kurioms taikoma išimtis pagal materialinę teisę, be kita ko, apima ginčus dėl globos, įvaikinimo, išlaikymo prievolių tarp tėvų ir vaikų ir kt. Šiems procesams rinkliavos visiškai netaikomos.

Ieškovai procesuose, kuriais nustatomi išlaikymo mokėjimai, žalos sveikatai atlyginimas, kompensacijos už sužalojimą darbe, profesines ligas ir kt., nuo rinkliavų yra atleisti asmeniškai. Jeigu ieškovas konkrečiame procese yra asmeniškai atleistas nuo rinkliavų ir teismas jo ieškinį patenkina, rinkliavą turi sumokėti atsakovas.

Taip pat įmanoma leisti taikyti vadinamąsias individualias išimtis, susijusias su proceso šalių finansine ir socialine padėtimi ir nagrinėjamos bylos ypatingomis aplinkybėmis. Jeigu ieškovas dėl ilgalaikio nedarbo, sunkios ligos ar kt. patiria materialinį nepriteklį, jis gali kreiptis į teismą, kad būtų visiškai arba iš dalies atleistas nuo rinkliavų. Pageidautina, kad atitinkamas prašymas būtų pridėtas prie pradinio ieškinio. Spręsdamas dėl atleidimo nuo rinkliavų mokėjimo, teismas atsižvelgia į pareiškėjo bendrą turta, finansinę ir socialinę padėtį, teismo rinkliavos sumą, pateikto ieškinio pobūdį ir kt. Tačiau tai neturėtų būti savavališkas arba akivaizdžiai beviltiškas bandymas arba piktnaudžiavimas teisėmis. Taip pat žr. „Teisinė pagalba. Čekija“.

Rinkliava mokėtina, kai pateikiamas prašymas pradėti procesą. Jeigu ji nėra sumokėta tuo pačiu metu, kai pateiktas prašymas, teismas paragina šalį sumokėti rinkliavą ir nurodo jai, kad per skirtą laiką nesumokėjus rinkliavos procesas bus sustabdytas.

11 Ar galiu gauti nemokamą teisinę pagalbą?

Žr. „Teisinė pagalba. Čekija“.

12 Nuo kurio momento mano ieškiny s laikomas oficialiai pareišktu? Ar institucijos praneš, ar mano ieškiny s pareiškstas tinkamai?

Teismo procesas pradedamas tą dieną, kai teismas gauna prašymą (žr. Įstatymo Nr. 99/1963 Coll., Civilinio proceso kodekso, su pakeitimais 82 straipsnį) arba kai teismas paskelbia nutartį pradėti procesą be prašymo (žr. Įstatymo Nr. 292/2013 Coll. dėl specialaus teismo proceso, su pakeitimais 13 straipsnio 2 dalį). Ieškinio (prašymo pradėti procesą) įteikimo teismui faktas yra proceso pradžia ir teismas neskelbia jokio specialaus patvirtinimo, kad procesas yra pradėtas. Jeigu ieškiny s (prašymas pradėti procesą) asmeniškai įteikiamas teismo kanceliarijai, jis gali būti patvirtintas užantspaudojant ieškinio kopiją. Jeigu prašymas turi trūkumų (jame nėra privalomos informacijos arba ji yra neaiški arba neįskaitoma), teismas paragina šalį juos pašalinti. Jeigu per teismo nustatytą laiką šie trūkumai nepašalinami ir dėl šios priežasties procesas negali būti tęsiamas, teismas atmeta prašymą pradėti procesą ir procesą sustabdo.

13 Ar gausiu išsamią informaciją apie bylos tvarkaraštį (pvz., kada atvykti į bylos svarstymą)?

Kai tik procesas pradedamas, teismas be papildomų prašymų imasi užtikrinti, kad byla būtų nagrinėjama ir kuo greičiau būtų priimamas sprendimas (Įstatymo Nr. 99/1963 Coll., Civilinio proceso kodekso, su pakeitimais 20 straipsnio 1 dalis). Teismas privalo ieškinį (prašymą pradėti procesą) asmeniškai įteikti kitoms proceso šalims (žr. Civilinio proceso kodekso 79 straipsnio 3 dalį). Proceso metu teismas supažindina šalis su įvairiomis jų teisėmis ir pareigomis. Jeigu turi būti atliktas konkretus procesinis veiksmas, teismas nustato jo atlikimo terminą.

Šalys ir jų atstovai turi teisę susipažinti su teismo byla, išskyrus balsavimo registrą, ir daryti jos išrašus ir kopijas. Pirmininkaujantis teisėjas kiekvienam teisėtą interesą arba pagrįstą priežasčių turinčiam asmeniui leidžia susipažinti su byla ir daryti jos išrašus ir kopijas, jeigu tai nėra byla, kurios turinys pagal teisės aktus turi būti konfidencialus (žr. Įstatymo Nr. 99/1963 Coll., Civilinio proceso kodekso, su pakeitimais 44 straipsnį).

Paskutinis naujinimas: 20/04/2018

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Kaip kreiptis į teismą? - Airija

1 Ar turiu kreiptis į teismą, ar yra alternatyvų?

Kreipimasis į teismą dažnai yra paskutinė priemonė, kai kiti bandymai išspręsti ginčą yra žlugę. Kreipimosi į teismą alternatyva yra naudojimas alternatyviomis ginčų sprendimo procedūromis (žr. informacijos suvestinę „Alternatyvus ginčų sprendimas“).

2 Ar nustatytas ieškinio senaties terminas?

Priklausomai nuo bylos, senaties terminai teismo ieškiniams pateikti skiriasi. Šį senaties terminų klausimą galima išsiaiškinti su teisės konsultantu arba [Piliečių informavimo biure](#) teisės kreiptis į teismą klausimais.

3 Ar turėčiau kreiptis į šios valstybės narės teismą?

Žr. informacijos suvestinę „Teismų jurisdikcija“.

4 Jei taip, į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis – pagal savo arba atsakovo gyvenamąją vietą ar pagal kitus bylos teisingumo kriterijus?

Kai kalbama apie žemesniuosius teismus (t. y. apygardų ir apylinkių teismus), atitinkamą teismą, kuriame pateikiamas ieškiny s, lemia vietovė, kurioje yra įprastinė atsakovo arba vieno iš atsakovų nuolatinė gyvenamoji vieta arba kurioje jis verčiasi profesija, verslu arba veikla. Dažniausiai tinkamas yra apylinkės arba apygardos, kurioje, teigiama, kad yra sudaryta sutartis, teismas; delikto atvejais tai yra žalos padarymo vietos teismas; šeimos bylose tai yra ieškovo gyvenamosios vietos teismas; su nekilnojamojo turto nuoma arba nuosavybės teisėmis susijusiose bylose tai yra patalpų arba žemės, kurios yra bylos dalykas, buvimo vietos teismas.

Daugiau informacijos apie teismų jurisdikcijas žr. informacijos suvestinėje „Teismų jurisdikcija“.

[Airijos teismų tarnybos](#) svetainėje pateikiama informacija apie teismų struktūrą. Joje visuomenės žiniai taip pat paskelbta brošiūra *Explaining the Courts*.

Daugiau informacijos apie teismų sistemą taip pat pateikiama [Piliečių informavimo taryboje](#).

5 Į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis, atsižvelgiant į ieškinio pobūdį ir ginčijamos sumos dydį?

Tinkamą teismą ieškiniui pateikti lemia ieškinio pobūdis (sutarčių teisė, deliktų teisė) ir vertė.

Daugiau informacijos žr. informacijos suvestinėje „Teismų jurisdikcija“.

6 Ar galiu pareikšti ieškinį teismui pats, ar turiu kreiptis į tarpininką – advokatą?

Tarpininko paslaugomis naudotis privaloma ne visada, tai yra asmens sprendimas ir priklauso nuo bylos sudėtingumo. Jeigu nusprendžiama naudotis tarpininko paslaugomis, būtina naudotis advokato paslaugomis. Advokatus akredituoja ir jų veiklą reguliuoja [Teisės bendrija](#).

7 Kur konkrečiai turiu kreiptis dėl ieškinio pareiškimo – į teismo priimamąjį, teismo sekretoriatą ar kitą administracinį padalinį?

Ieškiny s turi būti pateikiamas tinkamame Teismų tarnybos biure, priklausomai nuo prašomos kompensacijos (daugiau informacijos apie tinkamą teismą žr. informacijos suvestinėje „Teismų jurisdikcija“). Teismų tarnybos biurai veikia visoje Airijoje, adresai ir darbo laikas pateikiami [Teismų tarnybos](#) svetainėje.

8 Kuria kalba galiu pareikšti ieškinį? Ar galiu ieškinį pareikšti žodžiu, ar jį būtina teikti raštu? Ar galiu siųsti ieškinį faksu arba elektroniniu paštu?

Airijoje ieškinį galima pateikti anglų arba airių kalba. Ieškiny s turi būti surašytas specialia forma, kuri yra specialiai pritaikyta kiekvienai jurisdikcijai, kurioje teikiamas ieškiny s. Ieškiny s negali būti siunčiamas faksu arba el. paštu, jis turi būti įteikiamas asmeniškai Teismų tarnybos biurui. Ieškinio negalima pateikti žodžiu.

9 Ar yra nustatytos specialios ieškinio pareiškimo formos, o jeigu jų nėra, kaip turiu išdėstyti ieškinį? Koks turi būti ieškinio turinys?

Galioja specialios ieškiny s pateikimo formos, daugelį jų galima atsisiųsti iš [Teismų tarnybos](#) svetainės, o likusios išdėstytos [Teismų taisyklėse](#). Šiose formose nurodyta, kokie elementai turi būti įtraukti į bylą. Tam tikrą robotą informaciją galima gauti iš Teismų tarnybos pareigūnų, tačiau šie pareigūnai gali suteikti tik procesinę informaciją, nes jiems neleidžiama konsultuoti dėl ieškinio esmės arba rekomenduoti, kaip jį tvarkyti.

10 Ar reikia mokėti teismo mokesčių? Jeigu taip, kada? Ar turiu mokėti advokatui nuo pat ieškinio pareiškimo?

Teismo rinkliavos, žinomos kaip teismo mokesčiai, yra mokėtinos už daugumos rūšių ieškinius. Mokesčiai turi būti mokami tada, kai ieškinyje pateikiamas atitinkamame Teismų tarnybos biure. Informacija apie įvairius mokesčius pateikiama [Teismų tarnybos](#) svetainėje. Jeigu naudojama advokato paslaugomis, jam mokamas užmokestis yra nesusijęs dalykas, Teismų tarnybos kompetencijai jis nepriklauso. Jeigu kreipiamasi į advokatą, jis nurodo, koks užmokestis mokamas ir kada jis yra mokėtinas.

11 Ar galiu gauti nemokamą teisinę pagalbą?

Žr. informacijos suvestinę „Teisinė pagalba“.

12 Nuo kurio momento mano ieškinyje laikomas oficialiai pareikštu? Ar institucijos praneš, ar mano ieškinyje pareikštas tinkamai?

Ieškinyje oficialiai laikomas pateiktu tada, kai Teismų tarnybos biuras paskelbia reikalavimą. Priklausomai nuo jurisdikcijos, kurioje teikiamas ieškinyje, reikalavimas neskelbiamas tol, kol ieškinyje nėra įteiktas kitai šaliai. Ieškinių dėl nedidelių sumų teisme ieškinį kitai šaliai nusiunčia teismo kancleris. Kituose teismuose įteikti ieškinį tenka pačiam ieškovui arba tai daroma per tarpininką. Tai galima išsiaiškinti Teismų tarnybos biure, kuriame nusprendžiama teikti ieškinį. Teismų tarnybos pareigūnai informuoja, jeigu nėra įvykdyti visi procesiniai reikalavimai ieškiniui pateikti, tačiau dėl to, ar byla yra tinkamai pristatyta, sprendžia teisėjas.

13 Ar gausiu išsamią informaciją apie bylos tvarkaraštį (pvz., kada atvykti į bylos svarstymą)?

Kiekvieno teismo [taisyklėse](#) nurodomi terminai, šią informaciją galima pasitikrinti Teismų tarnybos biure, kuriame pateikiamas ieškinyje.

Paskutinis naujinimas: 18/11/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismų tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Kaip kreiptis į teismą? - Graikija

1 Ar turiu kreiptis į teismą, ar yra alternatyvų?

Iš tikrųjų, gali būti tikslinga naudotis alternatyviais ginčų sprendimo būdais. Žr. atitinkamą temą.

2 Ar nustatytas ieškinio senaties terminas?

Priklausomai nuo bylos, esama įvairių senaties terminų ieškiniui pateikti. Informaciją apie ieškinio pateikimo apribojimus gali pateikti teisės konsultantas arba piliečių informavimo tarnyba.

3 Ar turėčiau kreiptis į šios valstybės narės teismą?

Žr. temą „Kompetentingi teismai“.

4 Jei taip, į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis – pagal savo arba atsakovo gyvenamąją vietą ar pagal kitus bylos teisingumo kriterijus?

Žr. temą „Kompetentingi teismai. Graikija“

5 Į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis, atsižvelgiant į ieškinio pobūdį ir ginčijamos sumos dydį?

Žr. temą „Kompetentingi teismai. Graikija“

Procedūra, kuria vadovaujama teikiant ieškinį.

6 Ar galiu pareikšti ieškinį teismui pats, ar turiu kreiptis į tarpininką – advokatą?

Ieškinį turi pateikti advokatas, išskyrus šiuos atvejus: 1) kai ieškinyje pateikiamas civiliniam apylinkės teismui (gr. *Irinodikio*), 2) kai taikomos laikinosios teisių gynimo priemonės, 3) kai siekiama užkirsti kelią akivaizdžiam pavojui (Civilinio proceso kodekso 94 straipsnio 2 dalis) ir 4) kai darbo ginčas nagrinėjamas vienanariame pirmosios instancijos teisme (gr. *Monomelos Protodikio*) arba civiliniame apylinkės teisme (Civilinio proceso kodekso 665 straipsnio 1 dalis). Taigi, paprastai turėtų dalyvauti teisinis atstovas. Esama tam tikrų procedūrų, pvz., laikinosios teisių gynimo priemonės, smulkūs ginčai, darbo ginčai ir kt., kuriose atitinkamas asmuo gali dalyvauti pats.

7 Kur konkrečiai turiu kreiptis dėl ieškinio pareiškimo – į teismo priimamąjį, teismo sekretoriatą ar kitą administracinį padalinį?

Siekiant pradėti bylą teisme, ieškinyje turi būti pateiktas kompetentingo teismo kanceliarijai. Siekdamas parengti ieškinį, atitinkamas asmuo turėtų kreiptis į advokatą, kuris jį pateiks kompetentingo teismo kanceliarijai.

8 Kuria kalba galiu pareikšti ieškinį? Ar galiu ieškinį pareikšti žodžiu, ar jį būtina teikti raštu? Ar galiu siųsti ieškinį faksu arba elektroniniu paštu?

a) ieškinyje turi būti pateiktas tik graikų kalba;

b) paprastai jis turi būti pateiktas raštu. Ieškinyje teismo būstinėje gali būti pateiktas žodžiu civiliniam apylinkės teismui, jeigu nėra paskirtų advokatų arba nelicencijuotų vietos teisių konsultantų (gr. *dikolavoi*). Tuo atveju parengiamas pranešimas (Civilinio proceso kodekso 111, 115 straipsniai ir 215 straipsnio 2 dalis);

c) ieškinyje taip pat gali būti teikiamas elektroniniu būdu, jeigu jis yra pasirašytas aukštesnio lygmens elektroniniu parašu (Civilinio proceso kodekso 117 straipsnio 2 dalis ir 119 straipsnio 4 dalis; Prezidento dekretas Nr. 25/2012).

9 Ar yra nustatytos specialios ieškinio pareiškimo formos, o jeigu jų nėra, kaip turiu išdėstyti ieškinį? Koks turi būti ieškinio turinys?

Specialių formų ieškiniui pateikti nėra. Prireikus ieškinyje įtraukiamas į bylos dokumentus (tai neprivaloma civiliniuose apylinkės teismuose ir taikant apsaugos priemones), tai daroma ir tada, kai bylos šalis pateikia rašytinius įrodymus.

10 Ar reikia mokėti teismo mokesčių? Jeigu taip, kada? Ar turiu mokėti advokatui nuo pat ieškinio pareiškimo?

Teismo rinkliavos mokamos taip: bylos šalis turėtų padengti atitinkamas išlaidas ir rinkliavas. taigi, ieškovas turėtų sumokėti žyminį mokestį, teismo žyminį mokestį ir mokesčius įvairiems fondams (pvz., Advokatų fondui [TN], Atėnų advokatų gerovės fondui [TPDA] ir kt.), kurie mokami teikiant ieškinį. Advokato paslaugų apmokėjimo laikas ir būdas suderinamas su bylos šalimi.

11 Ar galiu gauti nemokamą teisinę pagalbą?

Taip, galima, vadovaujantis Civilinio proceso kodekso 194–204 straipsnių sąlygomis (jeigu atitinkamas asmuo negali sumokėti teismo išlaidų nepakenkdamas savo ir savo šeimos narių pragyvenimui). Reikalingi šie dokumentai: 1) mero arba bendrijos, kurioje gyvena ieškovas, pirmininko pažymėjimas apie jo profesinę, finansinę ir šeiminių padėtį ir 2) ieškovo gyvenamosios vietos mokesčių tarnybos vadovo pažymėjimas, ar ieškovas per pastaruosius trejus metus pateikė mokesčių deklaraciją, joje nurodydamas pajamų mokestį ar bet kurį kitą tiesioginį mokestį, ir mokesčių deklaracijos tikslumo patvirtinimas.

Tolesni su ieškiniu susiję veiksmai.

12 Nuo kurio momento mano ieškinyje laikomas oficialiai pareikštu? Ar institucijos praneš, ar mano ieškinyje pareikštas tinkamai?

Ieškinyje laikomas pateiktu, kai jis pateikiamas teismo, kuriam yra adresuotas, kanceliarijai ir kai atsakovui įteikiama jo kopija (Civilinio proceso kodekso 215 straipsnis). Pranešimo parengimas ir pateikimas laikomas patvirtinimu, kad ieškinyje yra pateiktas. Pateikus ieškinį kompetentingam teismui, parengiamas pateikimo akts ir nustatoma posėdžio data, kad ieškovo būtų galima informuoti apie ieškinio pateikimą.

13 Ar gausiu išsamią informaciją apie bylos tvarkaraštį (pvz., kada atvykti į bylos svarstymą)?

Kompetentingo teismo kancelarija nustato ieškinio nagrinėjimo posėdžio datą ir bylos šalis šaukiama į kiekvieną vėlesnį teismo posėdį arba kiekvienam procesiniam veiksmui, atliekamam bylos nagrinėjimo metu. Bet kuri bylos šalis turi teisę paspartinti bylos nagrinėjimą. Konsultaciją taip pat suteikia įgaliotas advokatas.

Galiausiai, kalbant apie visus klausimus, advokato dalyvavimas privalomas antrosios instancijos teisme, t. y. apeliaciniame teisme, net jeigu teisinio atstovo dalyvavimas nebuvo privalomas minėtuose pirmosios instancijos teismuose šiose konkrečiose bylose (pirmas klausimas). Žinoma, tai pasakytina ir apie bylas, nagrinėjamas Graikijos Aukščiausiąjame Civiliniame ir Baudžiamajame Teisme (gr. *Arios Pagos*).

Paskutinis naujinimas: 24/04/2018

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba ([es](#)) neseniai atlikta pakeitimų.

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Jis jau išverstas į šias kalbas.

Kaip kreiptis į teismą? - Ispanija

1 Ar turiu kreiptis į teismą, ar yra alternatyvų?

Ginčus galima išspręsti nesikreipiant į teismą. Gali būti naudinga susipažinti su informacija apie alternatyvų ginčų sprendimą, pvz., [tarpininkavimą](#).

Šalys taip pat gali paprašyti tarpininkavimo proceso eigoje.

2 Ar nustatytas ieškinio senaties terminas?

Senaties terminai ieškiniui pateikti skiriasi, priklausomai nuo bylos. Senaties ar kitų terminų klausimas yra teisiškai sudėtingas, geriausia pasikonsultuoti su advokatu arba teisės centru, teikiančiu informaciją apie teisę kreiptis į teismą.

Paprastai – tik kaip pavyzdys – taikoma tokia taisyklė:

- senaties terminas ieškiniams dėl sutartinių skolų pareikšti yra penkeri metai;
- senaties terminas ieškiniams dėl nesutartinių nuostolių pareikšti yra vieni metai.

3 Ar turėčiau kreiptis į šios valstybės narės teismą?

Jeigu nusprendžiama spręsti ginčą teisme, reikia kreiptis į teismą šioje valstybėje narėje.

4 Jei taip, į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis – pagal savo arba atsakovo gyvenamąją vietą ar pagal kitus bylos teisingumo kriterijus?

Žr. taisyklės dėl jurisdikcijos, pateiktas svetainėje [Competencia de los tribunales](#)

5 Į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis, atsižvelgiant į ieškinio pobūdį ir ginčijamos sumos dydį?

Žr. taisyklės dėl jurisdikcijos, pateiktas svetainėje [Competencia de los tribunales](#)

6 Ar galiu pareikšti ieškinį teismui pats, ar turiu kreiptis į tarpininką – advokatą?

Paprastai, norint kreiptis į teismą Ispanijoje, reikia naudotis šių asmenų paslaugomis:

- procesinio teismo atstovo (isp. *procurador*) ir
- advokato, kuris atstovauja teisme.

Minėtų specialistų paslaugomis nebūtina naudotis šiais atvejais:

kai ginčo suma neviršija 2 000 EUR;

siekiant pateikti ieškinį pagal specialią pagreitintą procedūrą, žinomą kaip mokėjimo įsakymo procedūra, jeigu pateikiate dokumentinius skolos įrodymus.

Šiais atvejais ieškinio suma neribojama;

siekiant taikyti apsaugos priemonės iki proceso pradžios. Tai apima laikinąsias apsaugos priemones santuokos pripažinimo negaliojančia, gyvenimo skyrium ar santuokos nutraukimo procesuose. Šiomis priemonėmis siekiama patenkinti skubiausius asmeninius ir finansinius sutuoktinių ir jų vaikų poreikius, kai vienas iš sutuoktinių ketina pradėti santuokos pripažinimo negaliojančia, gyvenimo skyrium ar santuokos nutraukimo procesą.

7 Kur konkrečiai turi kreiptis dėl ieškinio pareiškimo – į teismo priimamąjį, teismo sekretoriatą ar kitą administracinį padalinį?

Ieškiniai turi būti pateikiami atitinkamos vietovės teismo kancelijai. Ieškinį apdoroja:

- teismo sekretorius, atsakingas už kanceliją ir bendrąsias paslaugas, arba
- teismo sekretoriaus prižiūrimas ir jo atsakomybe veikiantis kancelijijos pareigūnas.

Teismo sekretoriai ir jų paskirti pareigūnai yra vieninteliai žmonės, galintys patvirtinti datą ir laiką, kada yra pateikti ieškiniai, dokumentai, kuriais pradedamas procesas, ir visi kiti dokumentai, kuriems nustatyti privalomi terminai.

Civilinių ar komercinių ieškinių negalima pateikti jokiai kitai viešojo sektoriaus institucijai, taip pat ir muitų teismui.

8 Kuria kalba galiu pareikšti ieškinį? Ar galiu ieškinį pareikšti žodžiu, ar jį būtina teikti raštu? Ar galiu siųsti ieškinį faksu arba elektroniniu paštu?

Iš esmės teismo procese privaloma vartoti ispanų kalbą. Tose autonominėse srityse, kurios turi savo kalbą (Katalonijoje, Valensijoje, Balearų salose, Galisijoje ir Baskijoje) taip pat galima vartoti tą kalbą.

Bet kuris kitas procese dalyvaujantis asmuo ir rašytiniuose dokumentuose, ir žodiniame procese gali vartoti arba ispanų kalbą, arba autonominės srities, kurioje vyksta procesas, kalbą. Jeigu kuris nors asmuo nesupranta autonominės srities kalbos, teismas skiria vertėją žodžiu, kuris atlieka vertimą į ispanų kalbą. Vertėjas žodžiu skiriamas tada, kai tai numatyta teisės aktuose, arba asmens, teigiančio, kad jam neužtikrinamas tinkamas procesas, prašymu. Jeigu asmuo, kuris nėra bylos šalis, duoda parodymus kita kalba, nes nemoka ispanų kalbos arba autonominės srities kalbos, vertėją žodžiu privalo skirti šalis, kurios iniciatyva duodami tie parodymai.

Procesas visada turi būti pradedamas raštu, dokumentas, kuriuo jis pradedamas, vadinamas ieškiniu (isp. *demanda*). Kai ieškinio suma neviršija 2 000 EUR, tai gali būti paprastas dokumentas, kuriame turi būti išdėstyta ši informacija:

- ieškovo asmens duomenys ir adresas, kitos šalies asmens duomenys ir adresas, jeigu žinomi;
- tiksliai suformuluotas ieškovo reikalavimas kitai šaliai.

Asmenys, nesinaudojantys procesinio teismo atstovo paslaugomis, gali pasirinkti, ar ryšį su teismu palaikyti elektroninėmis priemonėmis. Savo pasirinktą metodą jie gali bet kuriuo metu pakeisti.

Visi praktikuojantys teisininkai privalo naudotis teismų elektroninėmis ar nuotolinio bylų pateikimo sistemomis – jomis teikti ir pradinį pareiškimą, ir vėlesnius ieškinio dokumentus, taip pat kitus dokumentus, taip užtikrinami, kad pateikti dokumentai būtų autentiški ir būtų pateiktas patikimas įregistruotas patvirtinimas, kad visi dokumentai buvo išsiųsti ir gauti, taip pat nurodyta data, kurią jie buvo išsiųsti ir gauti.

Palaikyti ryšį su teismais elektroniniu būdu taip pat privalo šios organizacijos ir asmenys:

- juridiniai subjektai;
- juridinio asmens teisių neturinčios asociacijos;

- c) visi asmenys, vykdančios profesinę veiklą, kuriai privaloma narystė profesinėje organizacijoje, kad galėtų atlikti procedūras ir palaikyti ryšį su teismais vykdydami savo profesinę veiklą;
- d) notarai ir registruoti darbuotojai;
- e) bet kuris asmuo, atstovaujantis asmeniui, privalančiam palaikyti su teismais ryšį elektroniniu būdu;
- f) valstybės pareigūnai, kai vykdo procedūras ir palaiko ryšį su teismais vykdydami savo oficialias pareigas.

9 Ar yra nustatytos specialios ieškinio pareiškimo formos, o jeigu jų nėra, kaip turiu išdėstyti ieškinį? Koks turi būti ieškinio turinys?

Ieškiniams, kurių sumos neviršija 2 000 EUR, taip pat finansiniams ieškiniams, teikiamiems pagal specialią procedūrą, žinomą kaip mokėjimo įsakymo procedūra, pateikti yra standartinės formos ir spausdinti dokumentai. Suma, kurios galima reikalauti pagal mokėjimo įsakymo procedūrą, neribojama, tačiau reikia pateikti dokumentinius skolos įrodymus.

Šios formos (kartu su vartotojo vadovais) pateiktos internete adresu:

<http://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Servicios/Atencion-Ciudadana/Modelos-normalizados/El-juicio-verbal->

<http://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Servicios/Atencion-Ciudadana/Modelos-normalizados/El-proceso-monitorio>

Jos visuomenei taip pat prieinamos kiekvienos teisminės apylinkės teismo kanceliarijoje ir centrinėje tarnyboje.

Jeigu formos nėra arba jos naudoti negalima, teismui teikiamas rašytinis ieškiny. Jeigu ieškinio suma neviršija 2 000 EUR, tai yra labai paprastas dokumentas. Jame turi būti nurodyti tik ieškovo asmens duomenys, kitos šalies asmenys duomenys, jeigu jie žinomi, ir turi būti tiksliai aprašyta, ko ieškovas reikalauja. Jeigu ieškinio suma viršija 2 000 EUR, dokumentas yra sudėtingesnis, nes jame taip pat turi būti aprašyti bylos faktai, nurodytas ieškinio teisinis pagrindas ir išdėstytas sąrašas, kuriame būtų aiškiai nurodyti dokumentai ir kiti pateikti įrodymai.

Abiem atvejais prie pradinio ieškinio turi būti pridėti visi dokumentiniai įrodymai ieškiniui pagrįsti ir liudytojų ekspertų ataskaitos ar kiti su byla susiję įrodymai. Paprastai šių dokumentų vėliau pateikti negalima, išskyrus labai ypatingus atvejus.

10 Ar reikia mokėti teismo mokesčių? Jeigu taip, kada? Ar turiu mokėti advokatui nuo pat ieškinio pareiškimo?

Asmenys mokesčio mokėti neprivalo.

Juridiniai subjektai (įmonės, fondai, asociacijos), teikdami ieškinį civiliniame, komerciniuose bylų ar ginčo tvarka nagrinėjamų administracinių bylų teisme ir apeliacine tvarka apskųsdami socialinio teismo priimtą sprendimą, turi sumokėti mokesčius. Baudžiamuosiuose teismuose mokesčiai nemokami. Daugiau informacijos pateikta adresu:

<https://www.agenciatributaria.gob.es/AEAT.sede/Ayuda/GC07.shtml>

Katalonijos autonominėje srityje juridiniai subjektai turi sumokėti mokesčius (fiziniai asmenys jo nemoka):

http://administraciojusticia.gencat.cat/ca/serveis_als_ciudadans/gestions_i_tramits/taxes_adm_justicia/taxes_admjus_cat/

Standartinių advokato užmokesčio tarifų nėra. Ir užmokesčio dydis, ir mokėjimo būdas nustatomi tarpusavio susitarimu su klientu.

Yra nustatytas standartinis procesinių teismo atstovų imamų mokesčių tarifas. Žr.:

<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2003-21104&p=20060128&tn=0>

Praktikuojantys teisininkai paprastai prašo išankstinio mokėjimo, kuriuo padengiamos pradinės išlaidos, o vėliau jo dydžiu sumažinamas bendras užmokesčius. Procesas skirstomas į etapus, praktikuojantys teisininkai gali prašyti klientų sumokėti atitinkamą bendro užmokesčio dalį kiekvieno etapo pradžioje.

Praktikuojantys teisininkai paprastai neprašo sumokėti visos sumos, kol byla nėra baigta.

11 Ar galiu gauti nemokamą teisinę pagalbą?

Asmenys, kurie gali įrodyti, kad neturi lėšų kreiptis į teismą, turi teisę gauti teisinę pagalbą. Asmenų lėšos įvertinamos pagal indeksą, žinomą kaip IPREM (viešasis bazinio lygio pajamų indeksas).

Asmuo laikomas neturinčiu lėšų kreiptis į teismą, jeigu jo metinės namų ūkio pajamos iš visų šaltinių yra ne didesnės kaip:

- a) iš dviejų padaugintas IPREM, taikomas ieškinio pateikimo metu, jeigu asmuo nepriklauso šeimai;
- b) iš dviejų su puse padaugintas IPREM, taikomas ieškinio pateikimo metu, jeigu asmuo priklauso mažesnei negu keturių asmenų šeimai;
- c) iš trijų padaugintas IPREM, jeigu asmuo priklauso keturių asmenų arba didesnei šeimai.

2017 m. metinis IPREM yra 6 390,13 EUR.

Tam tikroms ne pelno organizacijoms taip pat gali būti skiriama teisinė pagalba.

12 Nuo kurio momento mano ieškiny laikomas oficialiai pareikštu? Ar institucijos praneš, ar mano ieškiny pareikštas tinkamai?

Ieškiny oficialiai laikomas pateiktu nuo jo pristatymo dienos, kai jis įteikiamas teismo sekretoriaus biurui ir priimamas nurodymas, kuriuo pagal ieškinį pradedamas procesas, po to, kai patvirtinama, kad byla priklauso teismo jurisdikcijai.

Jeigu asmuo turi procesinį teismo atstovą, jis asmenį informuoja apie teismo nurodymą pagal ieškinį pradėti procesą ir apie visus vėlesnius sprendimus.

Jeigu procesinio teismo atstovo paslaugomis naudotis nebūtina, informacija teikiama tiesiogiai registruotu paštu ieškinyje nurodytu adresu.

Jeigu ieškinyje yra klaida, dėl kurios pagal jį negalima skirti teismo proceso, teismas suteikia laiko ją ištaisyti. Jeigu klaidos ištaisyti negalima, teismo sekretorius informuoja teisėją, kuris sprendžia, ar leisti ieškinį nagrinėti toliau.

13 Ar gausiu išsamią informaciją apie bylos tvarkaraštį (pvz., kada atvykti į bylos svarstymą)?

Šalys tiesiogiai arba per savo procesinį teismo atstovą, jeigu jį turi, nedelsiant informuojamos apie visus proceso etapus ar įvykius.

Paprastai proceso tvarkaraštis nenustatomas, tačiau yra terminų, kurių turi būti laikomasi.

Paskutinis naujinimas: 25/04/2018

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Kaip kreiptis į teismą? – Prancūzija

1 Ar turiu kreiptis į teismą, ar yra alternatyvų?

Gali būti pageidautina naudoti alternatyviais ginčų sprendimo metodais. Daugiau informacijos šia [tema](#) žr.:

2 Ar nustatytas ieškinio senaties terminas?

Senaties terminai ieškiniams pateikti skiriasi, priklausomai nuo bylos. Šį ieškinio pateikimo senaties terminų klausimą gali išaiškinti teisės konsultantas arba piliečių konsultavimo biuras.

3 Ar turėčiau kreiptis į šios valstybės narės teismą?

Žr. „[Teismų jurisdikcija. Prancūzija](#)“.

4 Jei taip, į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis – pagal savo arba atsakovo gyvenamąją vietą ar pagal kitus bylos teisingumo kriterijus?

Žr. „[Teismų jurisdikcija. Prancūzija](#)“.

5 Į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis, atsižvelgiant į ieškinio pobūdį ir ginčijamos sumos dydį?

Žr. „Teismų jurisdikcija. Prancūzija“.

6 Ar galiu pareikšti ieškinį teismui pats, ar turiu kreiptis į tarpininką – advokatą?

Kai kuriais atvejais turi būti naudojamas teismo antstolio paslaugomis, jeigu procesas turi būti pradedamas teismo šaukimu, kurį priešingai šaliai teikia ieškovas. Tokį teismo šaukimą gali išduoti tik teismo antstolis. Teismo šaukimas išduodamas, kai procesas vyksta apygardos teisme (pranc. *tribunaux de grande instance*), išskyrus atvejus, kai procese neprivaloma naudotis advokato paslaugomis. Pažymėtina, kad, kai kreipiamasi laikinųjų apsaugos priemonių (pranc. *référé*), ieškinį privaloma pateikti teismo šaukimo būdu. Santuokos nutraukimo bylose, kuriose privaloma naudotis advokato, turinčio teisę atstovauti teismo procese, paslaugomis, ieškinyms pateikiamas įteikiant pareiškimą.

Ieškinį nepilnamečių bylų teismo teisėjui (pranc. *juge des enfants*) paprastu pareiškimu pateikia vienas iš tėvų, globėjas arba pats nepilnametis.

Kai byla norima perduoti vykdymo teisėjui (pranc. *juge de l'exécution*), teismo šaukimas privalomas, išskyrus atvejus, kai atliekamas su deportacija susijusių sprendimų vykdymo procesas.

Apylinkės teisme (pranc. *tribunal d'instance*) šaukimas neprivalomas, kai norima pateikti ieškinį, kurio vertė neviršija 4 000 EUR, arba kai norima pradėti mokėjimo įsakymo procesą dėl konkretaus dydžio skolos, susidariusios pagal sutartį ar pagal įstatymą.

Komercinių bylų teisme (pranc. *tribunal de commerce*) mokėjimo įsakymo procesas, kurį galima pradėti vien pareiškimu, yra susijęs su skolomis, kylančiomis iš įsakomojo banko vekselio (*une traite*), įsakomojo vekselio (*une lettre de change*), paprastojo vekselio (*un billet à ordre*) arba skolos perkėlimo (*un bordereau de cession*). Kitose bylose ieškinyms turi būti pateikiamas teismo šaukimas.

Darbo tarybai (pranc. *conseil des prud'hommes*) ieškinį galima pateikti registruotu laišku arba tiesiogiai raštu arba žodžiu tarybos kanceliarijai.

Ieškinius žemės ūkio paskirties žemės teismams (pranc. *tribunal paritaire des baux ruraux*) galima pateikti teismo kanceliarijai adresuotu registruotu laišku su prašymu patvirtinti gavimą, išskyrus atvejus, kai reikalaujama ieškinį paskelbti žemės registre arba kai privalomas teismo antstolio dokumentas.

Ieškinį socialinių reikalų teismui (pranc. *tribunal des affaires sociales*) galima pateikti tik tada, kai byla išnagrinėja taikos taryba (*commission de recours amiable*). Ieškinyms pateikiamas laišku arba pareiškimu, įteikiamu sekretoriui.

Šalys taip pat gali kreiptis į teismą bendru pareiškimu, bendru ieškiniu, kuriame jos pristato teisėjui savo reikalavimus. Pareiškimas pateikiamas teismo kanceliarijos sekretoriui.

Paprastai apygardos teisme šaliai privalo atstovauti advokatas, išskyrus bylas dėl komercinės nuomos, prašymus taikyti laikinąsias apsaugos priemones, tėvų valdžios netekimo ar atėmimo atvejus ir pareiškimus dėl nesirūpinimo vaiku. Advokatas šaliai atstovauti neprivalo, kai byla nagrinėja šeimos reikalų teisėjas (pranc. *juge aux affaires familiales*) ir byla susijusi su tėvų valdžios perdavimu, procesu po santuokos nutraukimo, tėvų valdžia, įnašų santuokos išlaidoms padengti ir išlaikymo prievolių nustatymu.

Komercinių bylų teismo, apylinkės teismo, vykdymo teisėjo, nepilnamečių teismo teisėjo, socialinių reikalų teismo, darbo tarybos ar žemės ūkio paskirties žemės teismo nagrinėjamosiose bylose šaliai neprivalo atstovauti advokatas, turintis teisę atstovauti teismo procese.

7 Kur konkrečiai turiu kreiptis dėl ieškinio pareiškimo – į teismo priimamąjį, teismo sekretoriatą ar kitą administracinį padalinį?

Visi informacijos prašymai turėtų būti teikiami kiekvieno teismo priimamajame. Be to, nemokamos teisinės konsultacijos teikiamos daugumoje teismų, bendruomenių teisingumo centruose (pranc. *maisons de justice et du droit*) ir miestų merijose (*mairies*).

Norint pateikti ieškinį reikia kreiptis į teismo kanceliariją.

8 Kuria kalba galiu pareikšti ieškinį? Ar galiu ieškinį pareikšti žodžiu, ar jį būtina teikti raštu? Ar galiu siųsti ieškinį faksu arba elektroniniu paštu?

Prancūzų kalba yra vienintelė priimtina kalba. Teismo posėdyje šaliai gali padėti vertėjas žodžiu, tačiau teisėjas neprivalo naudotis jo paslaugomis, jeigu jis moka kalbą, kurią vartoja proceso šalis.

Paprastai ieškiniai teikiami raštu. Tačiau ieškiniai darbo taryboms ir pareiškimai apylinkių teismų kanceliarijoms gali būti teikiami žodžiu arba juos gali užregistruoti teismo sekretorius.

Ieškinyms darbo tarybai gali būti teikiamas po to, kai šalys savanoriškai kreipiasi į taikinimo tarnybą.

Pagal dabartinį reglamentavimą ieškinio civiliniam teismui pateikti faksu ar el. paštu negalima.

9 Ar yra nustatytos specialios ieškinio pareiškimo formos, o jeigu jų nėra, kaip turiu išdėstyti ieškinį? Koks turi būti ieškinio turinys?

Vienintelė procedūra, pagal kurią numatyta speciali ieškinio pateikimo forma, yra pareiškimas apylinkės teismo kanceliarijai. Pagal kitas procedūras ieškinyje turi būti išdėstyta informacija apie ieškovą ir priešingą šalį ir pateikti visi dokumentai, susiję su bylos dalyku – priklausomai nuo bylos, jie turi būti pateikti teismo kanceliarijai ieškinio pateikimo metu arba teisėjui teismo posėdžio metu.

10 Ar reikia mokėti teismo mokesť? Jeigu taip, kada? Ar turiu mokėti advokatui nuo pat ieškinio pareiškimo?

Paprastai teikiant ieškinį rinkliavos valstybei nemokamos, išskyrus susijusias su komercinių bylų teismais – juose taikomos nustatyto dydžio teismo rinkliavos. Tačiau nuo 2011 m. rugsėjo 28 d. dekreto Nr. 2011-1202 dėl mokesčių, mokamų į kompensavimo apeliaciniuose teismuose atstovaujantiems advokatams (pranc. *avoués*) fondą, ir įnašų teisei pagalbai teikti įgaliojimo pateikiant ieškinį mokamas 35 EUR įnašas. Šis įnašas gali būti sumokamas teismo kanceliarijoje banko kortele.

Teikiant apeliacinius skundus, turi būti pridedama 150 EUR, kuriuos turi sumokėti abi šalys, jie skiriami kompensavimo apeliaciniuose teismuose atstovaujantiems advokatams (pranc. *avoués*) fondui – 2012 m. sausio 1 d. šių advokatų profesija buvo sujungta su teisę atstovauti teismo procese turinčių advokatų profesija. Nuo tada jų, kaip tarpininkų, paslaugomis naudotis nebeprivaloma.

Išlaidos – tai vykdančios procesą susidarančios išlaidos. Tai – be kita ko, kompensacijos liudytojams, užmokestis ekspertams, teismo antstoliui, advokatų išlaidos ir užmokestis jiems. Kai kurios išlaidos turi būti sumokamos proceso pradžioje arba jo eigoje. Proceso pabaigoje teisėjas paprastai nurodo, kad išlaidas turi sumokėti pralaimėjusi šalis, nebent ta šalis gauna teisinę pagalbą.

Užmokestis advokatui mokamas pagal su klientu sudarytą susitarimą dėl užmokesčio. Advokatai gali prašyti avanso, kuris mokamas iš anksto arba atliekant konkrečią užduotį, kaip mokėjimas kliento sąskaita.

11 Ar galiu gauti nemokamą teisinę pagalbą?

Taip, jeigu teisinės pagalbos prašančio asmens lėšos neviršija tinkamumo ribos, kuri kiekvienais metais įvertinama iš naujo (2012 m. 929 EUR, jeigu teikiama visa teisinė pagalba, ir 1393 EUR, jeigu teikiama dalinė teisinė pagalba). Ribos gali būti iš dalies keičiamos įvertinant ieškovo šeimines padėties (žr. „Teisinė pagalba. Prancūzija“).

12 Nuo kurio momento mano ieškinyms laikomas oficialiai pareikštu? Ar institucijos praneš, ar mano ieškinyms pareikštas tinkamai?

Ieškinyms pateikiamas:

procesuose, kuriuose privalomas teismo šaukimas – teismo šaukimo kopija pristatoma teismo kanceliarijai;

kituose procesuose – pateikiant ar užregistruojant ieškinį teismo kanceliarijoje;

ieškinio galiojimo patvirtinimo ieškovai negauna.

13 Ar gausiu išsamią informaciją apie bylos tvarkaraštį (pvz., kada atvykti į bylos svarstymą)?

Teismo kanceliarija gali suteikti informaciją apie proceso eigą ir nurodyti nustatytą teismo posėdžio datą.

Susijusios nuorodos

Teisingumo ministerijos svetainė

Paskutinis naujinimas: 19/06/2018

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismų tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba ( ) neseniai atlikta pakeitimų.

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Kaip kreiptis į teismą? - Kroatija

1 Ar turiu kreiptis į teismą, ar yra alternatyvų?

Šalys gali spręsti ginčą teisme, tačiau yra ir neteisminių ginčų sprendimo būdų. Kroatijoje tokie būdai – tai arbitražas, tarpininkavimas ir ieškiniai teismui platesne prasme, kuriais siekiama sudaryti teisminį susitarimą.

Tarpininkavimas civiliniuose, komerciniuose, darbo ir kituose ginčiuose dėl šalių teisių, kurias jos gali laisvai įgyvendinti, reglamentuojamas Tarpininkavimo įstatyme (kroat. *Zakon o mirenju*) (*Narodne Novine* (NN; Kroatijos Respublikos oficialusis leidinys), Nr. 18/11). Tarpininkavimas (lot. *mediare*, t. y. tarpininkavimas) reiškia bet kurią procedūrą, nepriklausomai nuo vartojamo pavadinimo (kroat. *mirenje, medijacija, posredovanje, koncilijacija*), kurią atlikdamos šalys stengiasi ginčą išspręsti tarpusavio susitarimu, t. y. stengiasi pasiekti abiem pusėms priimtina susitarimą, kuris atitiktų jų poreikius ir interesus, padedant neutraliai trečiajai šaliai – vienam arba daugiau tarpininkų (kroat. *posrednik, medijator, koncilijator*), padedančių šalims pasiekti susitarimą ir neturinčių įgaliojimų priimti privalomo sprendimo. Tarpininkavimas atliekamas šalių sutartu būdu; procedūra yra neprivaloma, jai būdinga šalių autonomija procedūros metu, procedūra yra savanoriška, vykdoma bendru sutarimu, neoficiali ir konfidenciali, jai būdinga proceso šalių lygybė.

Kita vertus, arbitražas (kroat. *arbitraža* arba *izbrano sudenje*) yra bylos nagrinėjimas arbitražo teisme, neatsižvelgiant į tai, ar šią paslaugą teikia juridinis asmuo ar juridinio asmens organas, organizuojantis ir atliekantis arbitražo teismo darbą. Arbitražas yra savanoriškas, greitas, veiksmingas ir neviešas būdas spręsti ginčus – šalys gali nustatyti, kas bus teisėjas, jeigu kils ginčas, taip pat gali nustatyti arbitražo vietą, taikytiną materialinę ir procesinę teisę, arbitražo kalbą (-as), o arbitražo teismo sprendimas dėl bylos faktų turi galutinio teismo sprendimo galią.

Civilinio proceso įstatyme (kroat. *Zakon o parničnom postupku*) (*Narodne Novine* (NN; Kroatijos Respublikos oficialusis leidinys), Nr. 53/91, 91/92, 112/99, 129/00, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 96/08, 84/08, 123/08, 57/11, 25/13 ir 89/14; toliau – ZPP) numatyta, kad teismas gali bet kuriuo civilinio proceso metu šalims pasiūlyti išspręsti ginčą tarpininkavimo procedūros būdu, nesvarbu, teismine ar neteismine tvarka. Be to, parengiamajame posėdyje teismas pasiūlo šalims išspręsti ginčą tarpininkavimo procedūros būdu, t. y. įspėja šalis, kad yra galimybė sudaryti teisminį susitarimą.

Tam tikrais atvejais (kai ieškiny s teikiamas prieš Kroatijos Respubliką), tokį ieškinį ketinantis pateikti asmuo prieš jį pateikdamas privalo susisiekti su prokuratūra, turinčia teritorinę ir dalykinę jurisdikciją atstovauti valstybei teisme, kuriame bus pateiktas ieškiny prieš Kroatijos Respubliką, ir paprašyti taikiai išspręsti ginčą, išskyrus atvejus, kai konkrečiuose teisės aktuose nustatytas ieškinio pateikimo terminas. Prašyme taikiai išspręsti ginčą turi būti visa informacija, kurią privalu išdėstyti standartiniame ieškinyje teismui.

2 Ar nustatytas ieškinio senaties terminas?

Senaties terminas ieškiniai pateikti priklauso nuo ieškinio rūšies ir teisinio pobūdžio. Pavyzdžiui, su darbu susijusių teisių teisminei apsaugai galioja penkiolikos dienų terminas, per kurį darbuotojas, siekdamas apginti pažeistą teisę, turi pateikti ieškinį kompetentingam teismui, po prašymo dėl savo teisių apsaugos pateikimo darbdaviui, išskyrus atvejus, kai reikalaujama atlyginti su darbo santykiais susijusių žalą ar patenkinti kitą su darbo santykiais susijusį piniginių reikalavimą.

3 Ar turėčiau kreiptis į šios valstybės narės teismą?

Taip. Kroatijos civiliniame procese teismai priima sprendimus, laikydamiesi teisės aktuose apibrėžtos savo dalykinės jurisdikcijos, o teisminę valdžią įgyvendina bendrosios kompetencijos teismai, specializuoti teismai ir Kroatijos Respublikos Aukščiausiasis Teismas.

Bendrosios kompetencijos teismai yra savivaldybės teismai ir nacionaliniai teismai. Specializuoti teismai yra komercinių bylų teismai (kroat. *trgovački sudovi*), administraciniai teismai (*upravni sudovi*), baudžiamieji teismai (*prekršajni sudovi*), Kroatijos Respublikos aukščiausiasis administracinis teismas (*Visoki upravni sud Republike Hrvatske*) ir Kroatijos Respublikos aukštasis baudžiamasis teismas (*Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske*).

Aukščiausias Kroatijos teismas yra Kroatijos Respublikos Aukščiausiasis Teismas (kroat. *Vrhovni sud Republike Hrvatske*).

Pagal dalykinę jurisdikciją arba tam tikras teisės sritis teisės aktais gali būti nustatyti kiti bendrosios kompetencijos ir specializuoti teismai.

4 Jei taip, į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis – pagal savo arba atsakovo gyvenamąją vietą ar pagal kitus bylos teisingumo kriterijus?

Pagal bendrą taisyklę kompetentingas teismas yra bendrąją teritorinę jurisdikciją atsakovui turintis teismas, t. y. teismas, kurio jurisdikcijoje yra atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta. Jeigu atsakovas nuolatinės gyvenamosios vietos Kroatijos Respublikoje neturi, bendrąją teritorinę jurisdikciją turi teismas, kurio jurisdikcijoje yra atsakovo laikinoji gyvenamoji vieta.

Jeigu atsakovas, be nuolatinės gyvenamosios vietos, kitoje vietovėje dar turi laikinąją gyvenamąją vietą ir dėl aplinkybių galima daryti išvadą, kad jis ten gyvena ilgesnį laikotarpį, bendrąją teritorinę jurisdikciją turi laikinosios gyvenamosios vietos teismas.

Kai teismine tvarka nagrinėjamas ginčas su Kroatijos piliečiu, kuris nuolat gyvena užsienyje ir jį ten dirbti komandiravo nacionalinė valdžios institucija arba juridinis subjektas, bendrąją teritorinę jurisdikciją turi teismas, kurio jurisdikcijai priklauso paskutinė žinoma piliečio nuolatinė gyvenamoji vieta Kroatijos Respublikoje.

Jeigu ginčas turi tarptautinių elementų, nagrinėti bylą yra kompetentingas Kroatijos Respublikos teismas, kai tai yra konkrečiai apibrėžta teisės aktuose arba tarptautinėje sutartyje. Jeigu teisės aktuose arba tarptautinėje sutartyje nėra konkrečiai nurodyta, kad nagrinėti konkrečios rūšies ginčą yra kompetentingas Kroatijos teismas, tada Kroatijos teismas yra kompetentingas nagrinėti bylą, jeigu ši kompetencija yra įtvirtinta teisės nuostatose dėl teritorinės teismų jurisdikcijos Kroatijoje.

5 Į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis, atsižvelgiant į ieškinio pobūdį ir ginčijamos sumos dydį?

Tai priklauso nuo ginčo rūšies ir ZPP nuostatų, kuriomis reglamentuojami teritorinės ir dalykinės jurisdikcijos aspektai.

Ginčo vertė nėra atskiras kriterijus, turintis poveikį teritorinei ir dalykinei Kroatijos teismų jurisdikcijai.

6 Ar galiu pareikšti ieškinį teismui pats, ar turiu kreiptis į tarpininką – advokatą?

Pagal ZPP išdėstyta dabartinę bylos nagrinėjimo proceso struktūrą bet kuri šalis – fizinis ar juridinis asmuo – gali laisvai pasirinkti, ar procese ji atstovaus pati sau, ar naudosis tarpininko, paprastai advokato, paslaugomis, išskyrus atvejus, kai ZPP nurodyta kitaip.

Tačiau ZPP 91 straipsnio nuostatomis gerokai apribojamos šalių teisės atstovauti pačioms sau: jeigu ginčiuose dėl turtinių reikalavimų ginčo suma viršija 50 000 HRK, juridiniams asmenims gali atstovauti tik advokatūros egzaminą išlaikę asmenys.

Be to, ZPP 91 straipsnio nuostatomis numatyta, kad šalys gali kreiptis peržiūros per savo atstovą, t. y. advokatą, arba, išimties tvarka, gali atstovauti pačios sau, jeigu yra išlaikę advokatūros egzaminą arba jeigu prašymą atlikti peržiūrą jų vardu gali pateikti asmuo, kuris yra įgaliotas taip atstovauti bylos šalims pagal ZPP ar bet kurį kitą teisės aktą ir yra išlaikęs advokatūros egzaminą, tačiau nėra advokatas.

7 Kur konkrečiai turi kreiptis dėl ieškinio pareiškimo – į teismo priimamąjį, teismo sekretoriatą ar kitą administracinį padalinį?

Civilinis procesas pradedamas pateikiant ieškinį kompetentingam teismui tiesiogiai teismo kanceliarijoje, paštu arba telegrafu.

8 Kuria kalba galiu pareikšti ieškinį? Ar galiu ieškinį pareikšti žodžiu, ar jį būtina teikti raštu? Ar galiu siųsti ieškinį faksu arba elektroniniu paštu?

Civilinis procesas vykdomas kroatų kalba, lotyniškais rašmenimis, nebent atskiruose teismuose yra priimta vartoti kitą kalbą ar rašmenis.

Šalys ir kiti proceso dalyviai ieškinius, skundus ir kitus pareiškimus teismui teikia kroatų kalba, lotyniškais rašmenimis.

Ieškinį galima pateikti tiesiogiai teismo kanceliarijoje, paštu arba telegrafu (kroat. *telegrafski*), tačiau dažniausiai jis teikiamas tiesiogiai teismo kanceliarijoje arba paštu.

Civilinio proceso įstatyme numatyta galimybė komercinių bylų teismuose nagrinėjamų ginčų dokumentus teikti elektroniniu būdu. Elektroniniu būdu teikiami dokumentai turi būti pasirašyti pažangiaisiais elektroniniais parašais, kaip nurodyta specialiuose teisės aktuose. Kadangi suvienodinta IT sistema dar turi būti įdiegta, šios nuostatos praktiškai dar netaikomos.

9 Ar yra nustatytos specialios ieškinio pareiškimo formos, o jeigu jų nėra, kaip turiu išdėstyti ieškinį? Koks turi būti ieškinio turinys?

Formos naudojamos tik Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūroms. Daugiau informacijos apie tai pateikiama informacinėje skiltyje „[Ieškiniai dėl nedidelių sumų. Kroatijos Respublika](#)“.

Civilinio proceso įstatyme numatyta, kokia informacija turi būti išdėstyta ieškinyje: konkretus reikalavimas dėl bylos esmės ir šalutiniai reikalavimai, faktai, kuriais ieškovas grindžia reikalavimą, įrodymai šiems faktams pagrįsti ir kita informacija, kurią reikia įtraukti į kiekvieną pareiškimą (ZPP 106 straipsnis). Kiekviename pareiškime, įskaitant ieškinius, turi būti nurodyta ši informacija: teismo pavadinimas, šalių vardai ir pavardės, profesija ir nuolatinė ar laikinoji gyvenamoji vieta, jų teisiniai atstovai ir įgaliotiniai, jeigu jų yra, pareiškimą teikiančios šalies asmens kodas, ginčo dalykas ir pareiškimą teikiančios šalies parašas.

Pareiškimo pabaigoje šalis arba jos atstovas parašo savo vardą ir pavardę ir pasirašo.

Jeigu pareiškime išdėstytas reikalavimas, šalis turi pareiškime nurodyti faktus, kuriais grindžia savo reikalavimą, ir reikiama atvejais pateikti įrodymus.

Teismas imasi nagrinėti ieškinį, net jeigu ieškovas nenurodė teisinių ieškinio pagrindų; net jeigu ieškovas teisinius pagrindus nurodė, teismas neprivalo jais vadovautis.

10 Ar reikia mokėti teismo mokesčių? Jeigu taip, kada? Ar turiu mokėti advokatai nuo pat ieškinio pareiškimo?

Šalys turi sumokėti teismo mokesčius, reglamentuojamus Teismo mokesčių įstatyme (kroat. *Zakon o sudskim pristojbama*) (*Narodne Novine* (NN; Kroatijos Respublikos oficialusis leidinys), Nr. 74/95, 57/96, 137/02, 125/11, 112/12, 157/13, 110/15), toliau – ZSP).

ZSP nurodytus teismo mokesčius privalo mokėti asmenys, kurių prašymu ar kurių interesais atliekami tam tikri įstatymų nustatyti veiksmai.

Jeigu ZSP nenumatyta kitaip, teismo mokesčiai taikomi:

- pareiškimams (ieškiniams, teisių gynimo priemonėms, prašymams dėl vykdymo ir kt.) – pareiškimo pateikimo metu; protokoluojamiems pareiškimams – kai užbaigiamas protokolas,
- atsiliepimams į ieškinį: po to, kai procesas galutinai užbaigiamas kiekvienos šalies atžvilgiu, proporcingai jos laimėtai ieškinio daliai.
- už teismo posėdžio protokolų išrašus – kai jų prašoma,
- už teismo sprendimus: kai šaliai arba jos atstovui įteikiama sprendimo kopija,
- už paveldėjimo pažymėjimus – kai jie tampa galutiniai,
- priverstinio atsiskaitymo, bankroto ir likvidavimo procesuose: kai priimamas sprendimas dėl pagrindinio padalinio arba sprendimas, kuriuo patvirtinamas priverstinis atsiskaitymas,
- už kitus veiksmus – kai jų prašoma arba kai kreipiamasi į teismą.

Bendra taisyklė, pagal kurią sumokamos proceso išlaidos – byla visiškai pralaimėjusi šalis turi padengti priešingos šalies ir jos vardu į procesą įsikišusios šalies išlaidas.

Advokato patiriamos atstovavimo išlaidos, advokato užmokestis ir jam mokamas išlaidų kompensavimas reglamentuojami Advokatūros įstatyme (kroat. *Zakon o odvjetništvu*) (*Narodne Novine* (NN; Kroatijos Respublikos oficialusis leidinys), Nr. 9/94, 117/08 vertimas, 50/09, 75/09 ir 18/11; toliau – ZO).

Advokatas turi teisę gauti užmokestį už teises paslaugas ir jam turi būti atlyginamos su atliktu darbu susijusios išlaidos – šiuo tikslu vadovaujamosi advokatūros nustatyti ir teisingumo ministro patvirtintu tarifu, o advokatai, suteikę paslaugą, klientui išrašo sąskaitą. Jeigu panaikinamas ar atšaukiamas įgaliojimas, advokatas per 30 dienų nuo įgaliojimo panaikinimo ar atšaukimo išrašo sąskaitą.

Bylose dėl turtinių teisių advokatai gali susitarti su savo atstovaujama šalimi, kad, vadovaujantis oficialiu tarifu, jiems už darbą būtų atlyginama pagal sėkmę procese, t. y. už teisinių veiksmų, kurių jie imsis šalies vardu, sėkmę. Tokia sutartis galioja tik tuo atveju, jeigu ji sudaryta rašytine forma.

Taigi, bylose dėl turtinių teisių šalys savo santykius su advokatu gali sureguliuoti rašytine sutartimi.

11 Ar galiu gauti nemokamą teisinę pagalbą?

Jeigu šaliai reikia profesionalios teisinės pagalbos, ji gali kreiptis teisinės pagalbos į advokatus, kurie pagal ZO 3 straipsnį Kroatijoje yra įgaloti teikti visų formų teisinę pagalbą, ypač teikti teises konsultacijas, rengti ieškinius, skundus, pasiūlymus, prašymus, pareiškimus, ypatingas teisių gynimo priemones ir kitus rašytinius pareiškimus ir dokumentus, taip pat atstovauti šalims.

Be to, šalys turi galimybę pasinaudoti nemokama teisine pagalba. T. y., Nemokamos teisinės pagalbos įstatyme (kroat. *Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći*) (*Narodne Novine* (NN; Kroatijos Respublikos oficialusis leidinys), Nr. 143/2013) numatyta galimybė suteikti nemokamą teisinę pagalbą piliečiams, kuriems jos reikia, tačiau jie patys jos negali gauti. Taigi, norėdama gauti teisę naudotis nemokama teisine pagalba, šalis turi susisiekti su kompetentinga savo apskrities valstybės institucija ir pateikti prašymą suteikti nemokamą teisinę pagalbą.

12 Nuo kurio momento mano ieškinyje laikomas oficialiai pareikštu? Ar institucijos praneš, ar mano ieškinyje pareikštas tinkamai?

Civilinis procesas pradedamas pateikiant ieškinį ir laikomas pradėtu, kai ieškinyje įteikiamas atsakovui.

Kai gaunamas ieškinyje, rengiamasi teisminei bylai nagrinėjimui.

Taip rengiantis, *inter alia*, atliekamas preliminarus ieškinio patikrinimas ir jeigu ieškinyje yra nesuprantamas arba jame nėra visos informacijos, reikalingos, kad pagal jį būtų galima imtis veiksmų, teismas nurodo ieškinį pateikusiai šaliai ištaisyti pareiškimą, t. y. jį pataisyti pagal duotus nurodymus, ir grąžina ieškinį trūkumams pašalinti arba pakeitimams atlikti.

13 Ar gausiu išsamią informaciją apie bylos tvarkaraštį (pvz., kada atvykti į bylos svarstymą)?

Šalis, jų advokatus ir atstovus apie bylos eigą informuoja teismo kanceliarijos pareigūnas, remdamasis registre ir bylos dokumentacijoje esančia informacija. Informacija teikiama tik apie proceso etapą ir bylą nagrinėjančius pavienius teisėjus, posėdžių pirmininkus, kolegijos narius ir sekretorius.

Teikiant informaciją draudžiama reikšti pozicijas dėl pavienių teismo veiksmų teisingumo ir dėl tikėtinos proceso baigties.

Informacija gali būti teikiama telefonu, e. paštu ir rašytine forma.

Šalys gali internetu prisijungti prie informacijos apie proceso eigą ir apie bylą nagrinėjančius pavienius teisėjus, posėdžių pirmininkus, kolegijos narius ir sekretorius, jeigu atitinkamai bylai naudojama paslauga „Viešojo prieiga prie būtiniosios informacijos apie teismo bylas arba e. bylas“ (kroat. *Javni pristup osnovnim podacima o sudskim predmetima - usluga e-Predmet*).

Atvykimo į teismo posėdį terminai ir kiti šalių arba teismo veiksmai yra nurodyti ZPP.

Daugiau informacijos apie terminus ir jų rūšis pateikta informacinėje skiltyje „Procesiniai terminai. Kroatijos Respublika“.

Paskutinis naujinimas: 23/08/2018

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Kaip kreiptis į teismą? - Italija

1 Ar turiu kreiptis į teismą, ar yra alternatyvų?

Italijos teisinėje sistemoje jums garantuojama teisė kreiptis į teismus ir taip užtikrinti bendrą savo teisių apsaugą.

Tačiau kai kuriais atvejais pirmiausia turite, advokato padedami, pabandyti taikiai išspręsti klausimą ir ieškinį teisme galite pareikšti tik tuomet, jei to nepavyksta padaryti; ši taisyklė taikoma sprendžiant bendros nuosavybės ginčus, turtinėms teisėms, turto padalijimui, paveldėjimui, šeimos susitarimams, nuomai arba išperkamajam nuomai, vartojimo paskoloms, komercinei išperkamajam nuomai, reikalavimams atlyginti žalą dėl medicinos praktikos klaidos, šmeižtui spaudoje arba kitose žiniasklaidos priemonėse ir ginčams, susijusiems su draudimu, bankų ir finansinėmis sutartimis.

Kita alternatyva – arbitražas; šiuo atveju ginčą sprendžia privatus ginčo šalių paskirtas arbitras. Atitinkamos šalys turi susitarti, kad jos, užuot pareiškusios ieškinį teisme, kreipsis į arbitražą.

2 Ar nustatytas ieškinio senaties terminas?

Konkretūs terminai taikomi atsižvelgiant į ieškinio rūšį. Bendras terminas yra 10 metų; tačiau kai kurių rūšių ieškiniams taikomi trumpesni terminai (Civilinio kodekso 2934–2961 straipsniai).

3 Ar turėčiau kreiptis į šios valstybės narės teismą?

Norėdami, kad būtų priimtas galutinis sprendimas, kuriuo išsprendžiamas ginčas, turite kreiptis į teismą. Norėdami nustatyti jurisdikciją turintį teismą, privalote išsiaiškinti ginčo rūšį ir jurisdikciją reglamentuojančias nacionalines ir ES taisykles.

4 Jei taip, į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis – pagal savo arba atsakovo gyvenamąją vietą ar pagal kitus bylos teisingumo kriterijus?

Pagrindinė taisyklė yra ta, kad kompetenciją turi atsakovo gyvenamosios vietos teismas; tai yra teritorinės jurisdikcijos taisyklė, pagal kurią nustatomas fizinių asmenų bendrosios kompetencijos teismas (it. *foro generale delle persone fisiche*). Atsižvelgdami į ginčo vertę arba konkretų bylos klausimą, turėsite kreiptis arba į konkretų atitinkamos teritorijos teismą (taikos teisėją (it. *giudice di pace*) arba bendrosios kompetencijos teismą (it. *tribunale*), kuriame bylas nagrinėja vienas teisėjas arba teisėjų kolegija), arba galiausiai į teismą, kuris nepatenka į fizinių asmenų bendrosios kompetencijos teismų sistemą (šiuo atveju kalbama apie privalomą teritorinę jurisdikciją (it. *competenza per territorio inderogabile*)).

Žr. informacijos suvestinę „Teismų jurisdikcija“.

5 Į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis, atsižvelgiant į ieškinio pobūdį ir ginčijamos sumos dydį?

Ieškiniams, susiję su kilnojamuoju turtu, kurio vertė yra ne didesnė nei 5 000 EUR, turi būti pareiškiami taikos teisme (it. *giudice di pace*). Taikos teisėjas taip pat yra kompetentingas nagrinėti ieškinius, kurių vertė ne didesnė kaip 20 000 EUR, jeigu tokie ieškiniams yra susiję su nuostolių, kuriuos sukėlė judančios transporto priemonės ir laivai, kompensavimu. Didesnės sumos ieškinius nagrinėja vienas bendrosios kompetencijos teismo (it. *tribunale*) teisėjas. Tam tikros bylos, nepaisant jų vertės, priskiriamos taikos teisėjo kompetencijai (Civilinio proceso kodekso 7 straipsnio trečia pastraipa), bendrosios kompetencijos teismo vienas teisėjų (Civilinio proceso kodekso 409 straipsnis) arba bendrosios kompetencijos teismo teisėjų kolegijai (Civilinio proceso kodekso 50 *bis* straipsnis).

Žr. informacijos suvestinę „Teismų jurisdikcija“.

6 Ar galiu pareikšti ieškinį teismui pats, ar turiu kreiptis į tarpininką – advokatą?

Paprastai turėsite pasisamdyti advokatą: profesionalus atstovavimas yra privalomas (it. *obbligo di difesa tecnica*). Ši taisyklė netaikoma ieškiniams dėl nedidelių sumų (ne didesnės kaip 1 100 EUR vertės ieškiniams, kuriuos nagrinėja taikos teismas) arba tais atvejais, kai pats esate kvalifikuotas advokatas (Civilinio proceso kodekso 86 straipsnis).

7 Kur konkrečiai turiu kreiptis dėl ieškinio pareiškimo – į teismo priimamąjį, teismo sekretoriatą ar kitą administracinį padalinį?

Pareiškimas turi būti skirtas kitai šaliai ir įteikiamas kompetentingam teismo raštinės pareigūnui.

8 Kuria kalba galiu pareikšti ieškinį? Ar galiu ieškinį pareikšti žodžiu, ar jį būtina teikti raštu? Ar galiu siųsti ieškinį faksu arba elektroniniu paštu?

Pareiškimą dėl reikalavimų žodžiu galima pateikti tik taikos teisme (Civilinio proceso kodekso 316 straipsnis). Visais kitais atvejais turi būti pateikiamas italų kalba surašytas pareiškimas. Pareiškimo negalima siųsti faksu arba e. paštu.

9 Ar yra nustatytos specialios ieškinio pareiškimo formos, o jeigu jų nėra, kaip turiu išdėstyti ieškinį? Koks turi būti ieškinio turinys?

Nustatytų formų nėra; pareiškime reikia nurodyti šalis, teismą, pareiškimo dalyką ir jo pavadinimą.

10 Ar reikia mokėti teismo mokestį? Jeigu taip, kada? Ar turiu mokėti advokatai nuo pat ieškinio pareiškimo?

Valstybei turėsite sumokėti mokestį, kurio dydis priklausys nuo pateikiant pareiškimą reikalaujamos sumos (vienkartinis mokestis pagal Teisinių išlaidų įstatymą (suvestinė redakcija), patvirtintą Prezidento dekretu Nr. 115/2002).

Advokato mokesčių suma ir mokėjimo terminas bus nustatomas pagal tiesiogiai su advokatu sudarytą sutartį.

11 Ar galiu gauti nemokamą teisinę pagalbą?

Italijos piliečiai ir užsieniečiai gali prašyti suteikti teisinę pagalbą, jeigu jie atitinka asmenims taikomus teisinius pajamų reikalavimus (Teisinių išlaidų įstatymas (suvestinė redakcija), patvirtintas Prezidento dekretu Nr. 115/2002).

12 Nuo kurio momento mano ieškiny laikomas oficialiai pareikštu? Ar institucijos praneš, ar mano ieškiny pareikštas tinkamai?

Ieškiny laikomas pareikštu, kai:

jis įteikiamas atsakovui, jeigu išduodamas kitai šaliai skirtas šaukimas į teismą (it. *atto di citazione*);

jis įteikiamas teismo raštinės pareigūnui, jeigu pareiškimas adresuotas teismui (it. *ricorso*).

Teismas nenagrinės, ar byla iškelta tinkamai, kol ji nebus pradėta nagrinėti išklausanč abi šalis.

13 Ar gausiu išsamią informaciją apie bylos tvarkaraštį (pvz., kada atvykti į bylos svarstymą)?

Terminai, per kuriuos šalys turi atvykti į teismą, ir kitų šalių ar teismo procesinių veiksmų atlikimo terminai yra nustatyti Civilinio proceso kodekse. Kiekvienas teismas taiko šias taisykles konkrečioje bylos nagrinėjimo stadijoje arba nustatydamas bendrą bylos nagrinėjimo tvarkaraštį (Civilinio proceso kodeksą įgyvendinančio dekreto 81 *bis* straipsnis).

Susiję priedai

Civilinio proceso kodekso straipsniai, reglamentuojantys bylos iškelimo teisme tvarką (84 Kb)

Paskutinis naujinimas: 03/01/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija

neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Kaip kreiptis į teismą? - Kipras

1 Ar turiu kreiptis į teismą, ar yra alternatyvų?

Galima pasinaudoti įvairiomis alternatyviomis priemonėmis, įskaitant ginčo sprendimą ne teisme, ginčą perduoti spręsti arbitražui arba pasinaudoti tarpininkavimu, numatytu Tam tikrų civilinių bylų aspektų tarpininkavimo įstatyme Nr. 159(I)/2012.

2 Ar nustatytas ieškinių senaties terminas?

Taip, toks terminas yra. Pagal Senaties įstatymą Nr. 66(I)/2012 teisme negalima pareikšti ieškinių, jeigu nuo pagrindo pareikšti ieškinį atsiradimo dienos praėjo dešimt (10) metų, išskyrus atvejus, kai įstatyme nustatyta kitaip, pvz., toliau nurodytais atvejais.

Jeigu ieškiny yra susijęs su civilinės teisės pažeidimais, sutartimis, įsakomaisiais vekseliais, čekiais, skoliniais įsipareigojimais ir t. t., negalima pareikšti ieškinių, jeigu nuo pagrindo pareikšti ieškinį atsiradimo dienos praėjo šešeri (6) metai.

Jeigu ieškiny yra susijęs su kompensacija už institucijos aplaidumą, nekompetentingus veiksmus arba institucinės pareigos pažeidimą, negalima pareikšti jokio ieškinių, jeigu nuo pagrindo pareikšti ieškinį atsiradimo dienos praėjo treji (3) metai. Pasibaigus minėtam terminui teismas šį terminą gali pratęsti dar dvejiems (2) metams, jeigu ieškiny yra susijęs su kūno sužalojimu ir (arba) mirtimi, kurią sukėlė civilinės teisės pažeidimas.

Senaties terminas ieškiniui, susijusiam su mirusio asmens turtu, pareikšti, nepaisant šio turto dalies, palikimo arba testamentinio galiojimo, sueis praėjus aštuoneriems (8) metams nuo velionio mirties dienos.

Senaties terminas ieškiniui, susijusiam su hipoteka arba laidavimu, pareikšti sueina praėjus dvylikai (12) metų nuo pagrindo pareikšti ieškinį atsiradimo dienos.

Jeigu ieškiny yra susijęs su teismo sprendimu, ieškinių negalima pareikšti, jeigu nuo galutinio teismo sprendimo priėmimo dienos praėjo penkiolika (15) metų.

3 Ar turėčiau kreiptis į šios valstybės narės teismą?

Jeigu pagrindas pareikšti ieškinį arba vykdytina teisė atsirado Kipro Respublikos teritorijoje arba teritorijoje, kuri laikoma Kipro Respublikos teritorija, arba jeigu, atsižvelgiant į ieškinių pagrindą, daroma prielaida, kad jurisdikciją jį nagrinėti gali turėti Kipro Respublikos teismas, turėsite kreiptis į Kipro Respublikos teismą.

4 Jei taip, į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis – pagal savo arba atsakovo gyvenamąją vietą ar pagal kitus bylos teisingumo kriterijus?

Kilus **civiliniam ginčui**, turėsite kreiptis į apygardos teismą, kurio apygardoje:

yra visas ieškinių pagrindas arba jo dalis;

pareiškiant ieškinį gyveno ar dirbo atsakovas arba kuris nors iš atsakovų;

yra suverenios bazės teritorija, jeigu visos bylos šalys turi Kipro pilietybę, o ieškinių pagrindas visiškai arba iš dalies patenka į suverenios bazės teritorijas arba jose gyvena ar dirba atsakovas (arba kuris nors iš atsakovų);

yra suverenios bazės teritorija, jeigu ieškinių pagrindas visiškai arba iš dalies patenka į suverenios bazės teritoriją atsižvelgiant į asmens, kuris buvo arba turėjo būti apsidraudęs pagal Motorinių transporto priemonių (trečiosios šalies draudimas) įstatymo 3 straipsnį, naudojimąsi motorine transporto priemone;

yra suverenios bazės teritorija, jeigu ieškinių pagrindas visiškai arba iš dalies patenka į suverenios bazės teritoriją atsižvelgiant į darbuotojo darbo metu patirtą nelaimingą atsitikimą arba profesinę ligą, už kurios draudimą pagal Motorinių transporto priemonių (trečiosios šalies draudimas) įstatymo 4 straipsnį buvo atsakingas arba turėjo atsakyti darbdavys;

yra turtas, dėl kurio pareikštas ieškiny yra susijęs su bet kokio nekilnojamojo turto arba bet kokio su nekilnojamoju turtu susijusio daikto paskirstymu arba pardavimu.

Kilus **darbo ginčui**, kuriame reikalaujama kompensuoti 2 metų darbo užmokesčiui prilygstančią sumą, turėsite kreiptis į apygardos, kurioje kilo ginčas, **specializuotą pramonės ginčų teismą** arba, jeigu tokio teismo nėra, į ieškovo įprastos arba nuolatinės gyvenamosios vietos teismą. Priešingu atveju turėsite kreiptis į kompetentingą apygardos teismą.

Kilus su **nuomojamu turtu susijusiam ginčui**, jurisdikciją turės nuomojamo turto buvimo vietos apygardos specializuotas nuomos kontrolės teismas.

Kilus **šeimos ginčui** (pvz., ginčas dėl santuokos nutraukimo, turtiniai ginčai ir t. t.), turėsite kreiptis į **šeimos teismą**, visų pirma į vienos iš šalių darbo arba gyvenamosios vietos apygardos teismą, o jeigu ginčas yra susijęs su nepilnamečiu vaiku, – į nepilnamečio vaiko arba atsakovo gyvenamosios vietos apygardos šeimos teismą.

5 Į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis, atsižvelgiant į ieškinių pobūdį ir ginčijamos sumos dydį?

Žr. atsakymą į 4 klausimą.

6 Ar galiu pareikšti ieškinį teismui pats, ar turiu kreiptis į tarpininką – advokatą?

Ieškinį galite pareikšti pats. Įstatyme nereikalaujama, kad asmeniui atstovautų advokatas arba kitas tarpininkas (išskyrus atvejį, kai ieškinį pareiškia nepilnametis arba neveiksnus asmuo, kaip apibrėžta atitinkamuose teisės aktuose).

7 Kur konkrečiai turiu kreiptis dėl ieškinių pareiškimo – į teismo priimamąjį, teismo sekretoriatą ar kitą administracinį padalinį?

Bylai iškelti reikalingi teisminiai dokumentai (šaukimai, pradinė paraiška ir t. t.) turėtų būti pateikiami kompetentingo teismo raštinės skyriui.

8 Kuria kalba galiu pareikšti ieškinį? Ar galiu ieškinį pareikšti žodžiu, ar jį būtina teikti raštu? Ar galiu siųsti ieškinį faksu arba elektroniniu paštu?

Visada reikia pateikti rašytinę paraišką, surašytą graikų kalba. Jokios e. paštu arba faksu pateiktos paraiškos (arba kiti teisminiai dokumentai) **nebus** priimamos.

9 Ar yra nustatytos specialios ieškinių pareiškimo formos, o jeigu jų nėra, kaip turiu išdėstyti ieškinį? Koks turi būti ieškinių turinys?

Šaukimas, kuriuo informuojama apie pareišką ieškinį, turėtų būti parengtas naudojant Civilinio proceso taisyklių 1 formą (jeigu tai yra įprasta tvarka) įteikiamas šaukimas) arba 2 formą (jeigu tai yra pagal specialią tvarką įteikiamas šaukimas).

10 Ar reikia mokėti teismo mokesčių? Jeigu taip, kada? Ar turiu mokėti advokatu nuo pat ieškinių pareiškimo?

Taip, turėsite sumokėti žyminį mokesčių. Mokesčiai turėtų būti sumokamas įregistruvus mokesčiu apmokestinamą dokumentą.

Dėl to, ar advokato mokesčius turėsite mokėti iš anksto, sutarsite su advokatu sudaromoje sutartyje.

11 Ar galiu gauti nemokamą teisinę pagalbą?

Taip, tais atvejais, kai teismo byla iškeliama šeimos teisme, arba su tarpvalstybiniais ginčiais, prieglobsčio prašytojais, pabėgėliais arba neteisėtai apsistojusiais trečiųjų valstybių piliečiais susijusių bylų atveju, jeigu prašymas suteikti teisinę pagalbą yra patenkinamas.

12 Nuo kurio momento mano ieškiny laikomas oficialiai pareikštu? Ar institucijos praneš, ar mano ieškiny pareikštas tinkamai?

Nuo ieškinių įregistravimo dienos. Jeigu registracija negalioja, ją vėluojama atlikti arba ji negalima dėl kitos su ieškinių registracija susijusios problemos, jus apie tai informuos kompetentingas raštinės skyrius.

13 Ar gausiu išsamią informaciją apie bylos tvarkaraštį (pvz., kada atvykti į bylos svarstymą)?

Informacija apie bylos nagrinėjimo tvarkaraštį ir atvykimą į teismo posėdį pateikiama vėlesnėse bylos nagrinėjimo stadijose.

Paskutinis naujinyas: 12/11/2015

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba (lv) neseniai atlikta pakeitimų.

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Jis jau išverstas į šias kalbas.

Kaip kreiptis į teismą? - Latvija

1 Ar turiu kreiptis į teismą, ar yra alternatyvų?

Latvijoje asmuo gali kreiptis į bendrosios kompetencijos teismą arba, jeigu šalys tarpusavyje susitarė ir sudarė arbitražo susitarimą, į arbitražo teismą (išskyrus tam tikrus ginčus, kurių negalima nagrinėti arbitražo teisme).

2 Ar nustatytas ieškinio senaties terminas?

Terminai ieškiniams teisme pareikšti yra įvairūs ir jų trukmė priklauso nuo konkrečios bylos. Norėdami išsiaiškinti su terminais susijusius klausimus, kreipkitės į advokatą arba valstybinį teisinės informacijos centrą.

Civiliniame kodekse nustatyti įvairūs bendrieji terminai. Terminams įtaką gali daryti ieškinio dalykas ir aplinkybės, be to, jie turi būti nustatomi konkrečioje byloje atsižvelgiant į toliau nurodytas aplinkybes.

Šeimos teisė

Ieškiniai dėl sužadėtuvių turi būti pareiškiama per vienus metus nuo sužadėtuvių atšaukimo dienos arba vienai iš šalių atsisakius sužadėtuvių, arba, jeigu sužadėtinė pastoja, nuo vaiko gimimo dienos, jeigu tokiu metu sužadėtuvis jau buvo atšauktas arba šalis jų atsisakė.

Ieškiniai dėl sutuoktinių turinių santykių turi būti pareiškiama per vienus metus nuo tos dienos, kurią kitas sutuoktinis pritarė sandoriui.

Vaiko motinos vyras gali ginčyti tėvystę per dvejus metus nuo tos dienos, kurią sužino, kad tai nėra jo vaikas. Vaiko motina turi tokią pat teisę ginčyti vaiko tėvystę. Pats vaikas tėvystę (motinystę) gali ginčyti per dvejus metus nuo tos dienos, kurią sulaukia pilnametystės.

Ieškiniai dėl tėvystės (motinystės) pripažinimo turi būti pareiškiama per dvejus metus nuo tos dienos, kurią šalis sužino apie tėvystę (motinystę) panaikinancias aplinkybes arba kurią vaikas sulaukia pilnametystės, jeigu ieškinį pareiškia pats vaikas.

Ieškiniai dėl globėjo ir nepilnamečio santykių turi būti pareiškiama per vienus metus nuo tos dienos, kurią vaikas sulaukia pilnametystės arba atsiranda kitos įstatyme nustatytos aplinkybės.

Nuosavybės teisė

Ieškiniai dėl nuosavybės teisės apribojimo arba atėmimo turi būti pareiškiama per vienus metus nuo tos dienos, kurią šalis sužino apie nuosavybės teisės apribojimą arba atėmimą.

Ieškiniai asmeniui, kuris disponuoja turtu ir kuris, suėjęs įgyjamosios senaties terminui, gali įgyti į jį nuosavybės teisę, turi būti pareiškiama per 10 metų terminą, kuris pradėdamas skaičiuoti nuo tos dienos, kurią kita šalis sužino, kad jos turtu yra disponuojama.

Naujo savininko pareikšti ieškiniai, susiję su priešaugliu, atsiradusiu dėl natūralaus proceso, turi būti pareiškiama per dvejus metus.

Prievolių teisė

Prievolių teisėje nustatytoms teisėms galioja senatis, jeigu teisę turintis asmuo jomis tinkamai nepasinaudoja per įstatyme nustatytą terminą.

Ieškiniai, susiję su prievolių teisėje nustatytais teisėmis, kurioms pagal įstatymą netaikomas trumpesnis terminas, turi būti pareiškiama per 10 metų; visoms tokioms teisėms, kurioms pagal įstatymą netaikomas trumpesnis terminas, galioja senatis, jeigu teisės turintis asmuo per 10 metų jomis nepasinaudoja, išskyrus atvejus, susijusius su kai kuriomis kitomis teisėmis, kurioms senaties terminas negalioja.

Teisei reikalauti pripažinti negaliojančia pirkimo sutartį dėl pernelyg didelių nuostolių taikoma senatis, jeigu ieškinys nebuvo pareikštas per vienus metus nuo sutarties sudarymo dienos.

Ieškiniai, susiję su nuostoliais, atsiradusiais dėl užliejimo, užmetimo arba nukritimo, turi būti pareikšti per vienus metų terminą.

Komerčinės bylos

Ieškiniai dėl komercinio sandorio turi būti pareiškiama per trejų metų terminą, išskyrus atvejus, kai įstatyme nustatytas kitoks ieškinio senaties terminas.

Ieškiniai dėl komercinio atstovavimo sutarties turi būti pareiškiama per ketverių metų terminą, kuris pradėdamas skaičiuoti pasibaigus kalendoriniams metams, kuriais atsirado reikalavimas.

Ieškiniai dėl individualaus prekybininko vykdomos veiklos turi būti pareiškiama per trejus metus nuo jo išbraukimo iš prekybos registro dienos, išskyrus atvejus, kai ieškiniai taikomas trumpesnis ieškinio senaties terminas.

Ieškiniai dėl partnerystės nariui nustatyto draudimo, kai dėl jo tas narys negali sudaryti sandorių vykdydamas tą pačią verslo veiklą pagal partnerystę arba jam draudžiama visomis teisėmis dalyvauti su kitais partneriais, kurie vykdo tą pačią verslo veiklą, be likusių narių sutikimo, turi būti pareiškiama per tris mėnesius nuo tos dienos, kurią kiti partnerystės nariai sužino apie draudimo konkuruoti pažeidimą, bet ne vėliau kaip per penkerius metus nuo pažeidimo padarymo momento.

Ieškiniai partnerystės nariui, susiję su partnerystės prievolėmis, turi būti pareiškiama per trejus metus nuo tos dienos, kurią apie nutrauktą partnerystę įrašoma į registrą, išskyrus atvejus, kai ieškiniai dėl partnerystės taikomas trumpesnis ieškinio senaties terminas.

Ieškiniai įmonės steigėjams, susijusiems su įmonės prisiimtais įsipareigojimais prieš ją įsteigiant, turi būti pareiškiama per trejus metus nuo tos dienos, kurią įmonė buvo įregistruota prekybos registre.

Ieškiniai steigėjams, susijusiems su įmonės ir trečiųjų šalių patirtais konkrečiais nuostoliais, atsiradusiais steigiant įmonę, turi būti pareikšti per penkerius metus nuo įmonės įregistravimo prekybos registre dienos. Šis terminas taip pat taikomas asmenims, kurie palengvino tokių nuostolių atsiradimą.

Ieškiniai dėl kreditoriaus teisių įmonei, kuri negali patenkinti jo reikalavimo, o kreditorius kreipiasi į pagal įstatymą atsakingus asmenis (steigėjus, trečiąsias šalis ir t. t.), turi būti pareiškiama per penkerius metus nuo reikalavimo atsiradimo dienos.

Ieškiniai dėl įmonės valdybos nariams nustatyto draudimo konkuruoti pažeidimo turi būti pareiškiama per penkerius metus nuo pažeidimo padarymo dienos.

Ieškiniai dėl nuostolių, kuriuos reorganizavus įmonę patyrė įmonė, jos nariai arba kreditoriai, turi būti pareiškiama per penkerius metus nuo reorganizavimo įsigaliojimo dienos.

Ieškiniai ekspeditoriui turi būti pareikšti per trejus metus.

Ieškiniai ekspeditoriui dėl krovinio, išskyrus atvejus, kai ekspeditorius veikė nesąžiningai arba labai aplaidžiai, ir ieškiniai prekių sandėlio savininkui, išskyrus atvejus, kai jis veikė nesąžiningai arba labai aplaidžiai, turi būti pareikšti per vienus metus.

3 Ar turėčiau kreiptis į šios valstybės narės teismą?

Žr. duomenų suvestinę „Teismų jurisdikcija“.

4 Jei taip, į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis – pagal savo arba atsakovo gyvenamąją vietą ar pagal kitus bylos teisingumo kriterijus?

Žr. duomenų suvestinę „Teismų jurisdikcija – Latvija“.

5 | Kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis, atsižvelgiant į ieškinio pobūdį ir ginčijamos sumos dydį?

Žr. duomenų suvestinę „Teismų jurisdikcija – Latvija“.

6 Ar galiu pareikšti ieškinį teismui pats, ar turiu kreiptis į tarpininką – advokatą?

Prašymą gali pateikti pats ieškovas arba įgaliotasis asmuo. Prie prašymo galima pridėti įgaliojimą. Advokato arba kito patarėjo teisės klausimais paslaugomis neprivaloma naudotis.

7 Kur konkrečiai turiu kreiptis dėl ieškinio pareiškimo – į teismo priimamąjį, teismo sekretoriatą ar kitą administracinį padalinį?

Prašymas turi būti pateiktas jurisdikciją turinčiam pirmosios instancijos teismui.

Pareiškėjas arba įgaliotasis asmuo prašymą pateikia teismo raštinei (*kanceleja*). Prašymus taip pat galima siųsti paštu ir juos reikėtų adresuoti atitinkamam teismui.

Prašymus darbo valandomis priima teismo pirmininko paskirtas darbuotojas – paprastai tai būna teismo pirmininko padėjėjas arba raštinės darbuotojas.

8 Kuria kalba galiu pareikšti ieškinį? Ar galiu ieškinį pareikšti žodžiu, ar jį būtina teikti raštu? Ar galiu siųsti ieškinį faksu arba elektroniniu paštu?

Pagal Civilinio proceso kodeksą šalys, pateikdamos kokius nors užsienio kalba surašytus dokumentus, turi pateikti jų vertimus į oficialiąją – latvių – kalbą ir užtikrinti, kad jie būtų autentifikuoti pagal nustatytas procedūras. Asmuo, kuris atleidžiamas nuo teismo išlaidų, vertimo dokumentų pridėti neturi.

Teismas gali sutikti, kad tam tikri procesiniai veiksmai būtų atliekami kita kalba, jeigu to prašo kuri nors šalis, o kitos šalys tam neprieštarauja. Teismo posėdžio protokolai ir sprendimai surašomi latvių kalba.

Ieškinyms pareiškiamas teismui pateikiant rašytinį prašymą. Ieškovas prašymą gali pateikti asmeniškai arba per įgaliotąjį asmenį, be to, prašymą galima siųsti įprastu paštu, bet ne faksu ar elektroniniu paštu.

Reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad saugiu elektroniniu parašu pasirašytus dokumentus galima naudoti bet kokios rūšies prašymui pateikti, išskyrus atvejus, kai įstatyme nustatyta konkreti bylos pradėjimo procedūra. Elektroniniai dokumentai, susiję su tam tikrų rūšių sutartimis dėl nekilnojamojo turto, šeimos ir paveldėjimo ir tam tikrų rūšių garantijų sutartimis, nėra priimami.

9 Ar yra nustatytos specialios ieškinio pareiškimo formos, o jeigu jų nėra, kaip turiu išdėstyti ieškinį? Koks turi būti ieškinio turinys?

Turi būti pateikiamas rašytinis prašymas. Dažniausiai ieškiniai surašomi laisva forma. Konkrečios formos nustatytos ieškiniams dėl nedidelių sumų (*maza apmēra prasības*, Civilinio proceso kodekso 303 skyrius), prievolių įvykdymui įteikiant teismo pranešimą (*saištību piespiedu izpildīšana brīdinājuma kārtībā*, Civilinio proceso kodekso 501 skyrius) ir prašymams dėl laikinos apsaugos nuo smurto (*pagaidu aizsardzība pret vardarbību*, Civilinio proceso kodekso 305 skyrius).

Jeigu ieškinio forma nenustatyta, būtiniausia informacija ir duomenys, kuriuos reikia pateikti prašyme, būna nurodyti Civilinio proceso kodekse. Pagal Civilinio proceso kodeksą prašyme reikia nurodyti šią informaciją:

- teismo, kuriam teikiamas prašymas, pavadinimą;
- ieškovo vardą, pavardę, asmens kodą ir deklaruotą gyvenamąją vietą (jeigu ieškovas neturi deklaruotos gyvenamosios vietos, reikia nurodyti faktinę jo gyvenamąją vietą); jeigu prašymą teikia juridinis asmuo, reikia nurodyti tokio juridinio asmens pavadinimą, registracijos numerį ir registruotos buveinės adresą; ieškovas taip pat gali nurodyti kitą susirašinėjimo su teismu adresą;
- atsakovo arba suinteresuotosios šalies vardą, pavardę, asmens kodą, deklaruotą gyvenamąją vietą ir bet kokį kitą deklaruotą papildomą adresą arba, jeigu deklaruotos gyvenamosios vietos nėra, faktinę gyvenamąją vietą; jeigu prašymą teikia juridinis asmuo, reikia nurodyti tokio juridinio asmens pavadinimą, registracijos numerį ir registruotos buveinės adresą; būtina nurodyti atsakovo asmens kodą arba registracijos numerį, jeigu jis žinomas;
- ieškovo atstovo vardą, pavardę, asmens kodą ir susirašinėjimo su teismu adresą, jeigu ieškinį pareiškia atstovas, arba, jeigu ieškinį pareiškia juridinis asmuo, tokio juridinio asmens pavadinimą, registracijos numerį ir registruotos buveinės adresą;
- jeigu pareiškiamas ieškinyms dėl piniginių sumų išieškojimo, reikia nurodyti kredito įstaigos pavadinimą ir numerį tos sąskaitos, į kurią turi būti atliktas mokėjimas, jeigu tokie duomenys žinomi;
- ieškinio dalyką;
- ieškinio sumą, jeigu ieškinį galima įvertinti pinigais, ir būdą, kuriuo buvo apskaičiuota prašoma išieškoti arba ginčijama suma;
- faktines aplinkybes, kuriomis ieškovas grindžia savo ieškinį, ir tokias faktines aplinkybes pagrindžiančius įrodymus;
- įstatymą, kuriuo pagrįstas ieškinyms;
- ieškovo reikalavimus;
- prie prašymo pridedamų dokumentų sąrašą;
- prašymo surašymo datą ir bet kurią kitą svarbią informaciją.

Pagal Civilinio proceso kodeksą teikiant konkrečios rūšies prašymus (pvz., prašymą nutraukti santuoką) ir nagrinėjant konkrečių rūšių bylas (pvz., bylos dėl įvaikinimo patvirtinimo arba pripažinimo negaliojančiu, paveldėjimo apsaugos ir globos bylos) reikalaujama pateikti papildomos informacijos.

Prašymą turi pasirašyti ieškovas arba jo atstovas arba ieškovas ir atstovas, jeigu to reikalauja teismas, išskyrus atvejus, kai įstatyme nustatyta kitaip. Jeigu atstovas veikia ieškovo vardu, prie prašymo reikia pridėti įgaliojimą (*pilnvara*) arba kitą dokumentą, kuriuo patvirtinama atstovo teisė atlikti su ieškinio nagrinėjimu susijusius veiksmus.

Teismui reikia pateikti tiek prašymo kopijų, kiek yra atsakovų ir suinteresuotųjų trečiųjų šalių.

Prie prašymo taip pat reikia pridėti dokumentus, kuriais:

įrodomas tinkamo dydžio žyminiu mokėsių (*valsts nodevas*) ir kitų teismo išlaidų sumokėjimas įstatyme nustatyta tvarka; patvirtinama, kad klausimas iš anksto buvo nagrinėjamas neteismine tvarka, jeigu to reikalaujama pagal įstatymą; patvirtinamos ieškinį pagrindžiančios faktinės aplinkybės.

Latvijos teismų portalo (www.tiesas.lv) skilties „E. paslaugos“ (*E. Pakalpojumi*) dalyje „E. formos“ (*E. veidlapas*) galima rasti įvairių procesinių dokumentų formas. Atsisiuntus ir užpildžius formas, jas galima pateikti spausdintine forma.

10 Ar reikia mokėti teismo mokesčių? Jeigu taip, kada? Ar turiu mokėti advokatui nuo pat ieškinio pareiškimo?

Teismo išlaidas reikia atlyginti prieš pateikiant prašymą (žyminis mokeskis (*valsts nodeva*), registracijos mokeskis (*kancelejas nodeva*) ir su bylos nagrinėjimu susijusios išlaidos (*ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi*)); teismo išlaidas galima apmokėti banke. Teismo priimtame šaliai palankiame sprendime bus nurodyta, kad pralaimėjusi šalis laimėjusiai šaliai turi sumokėti visas jos patirtas teismo išlaidas. Jeigu ieškinyms patenkinamas iš dalies, teismo išlaidas šalys atlygina proporcingai. Jeigu ieškovas nutraukia bylą arba ieškinyms paliekamas nenagrinėtas, ieškovas privalo atlyginti atsakovo patirtas teismo išlaidas (išskyrus įstatyme nustatytus atvejus, kai ieškinyms yra susijęs su pažymėjimo išdavimu pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1896/2006). Tokiu atveju atsakovas neatlygina ieškovo apmokėtų teismo išlaidų, tačiau jeigu ieškovas nutraukia bylą, nes atsakovas savanoriškai patenkina reikalavimą pateikęs prašymą, teismas ieškovo prašymu gali atsakovui priteisti atlyginti ieškovo patirtas teismo išlaidas.

Panašiai bylos nagrinėjimo išlaidas (advokato mokesčius, dalyvavimo teisme išlaidas ir su įrodymų rinkimu susijusias išlaidas) ieškovo naudai turės atlyginti atsakovas, jeigu ieškovo ieškinyms patenkinamas visiškai ar iš dalies arba jeigu ieškovas nutraukia bylą, nes atsakovas savanoriškai patenkina reikalavimą pateikęs prašymą. Atmesdamas ieškinį teismas nurodo ieškovui atlyginti atsakovo gynybos išlaidas.

Advokatui arba patarėjui teisės klausimais mokėtini mokesčiai nustatomi kliento ir advokato ar patarėjo teisės klausimais sudarytoje sutartyje.

11 Ar galiu gauti nemokamą teisinę pagalbą?

Žr. duomenų suvestinę „Teisinė pagalba“.

12 Nuo kurio momento mano ieškinyi laikomas oficialiai pareiškstu? Ar institucijos praneš, ar mano ieškinyi pareiškstas tinkamai?

Paštu arba klientų aptarnavimo valandomis gauti dokumentai registruojami teismo gaunamos korespondencijos registre jų gavimo dieną. Tariama, kad prašymas buvo pateiktas jo gavimo dieną. Terminas, per kurį teisme turi būti atliekamas bet koks procesinis veiksmas, baigiasi paskutinę teismo darbo valandą. Jeigu prašymas, skundas arba kita pašto siunta ryšių operatoriumi įteikiama iki termino paskutinės dienos 24.00 val., tariama, kad toks prašymas, skundas arba kita pašto siunta buvo įteikta laiku.

Jeigu prašyme yra klaidų arba prie jo nepridėti kiti reikalingi dokumentai, teisėjas priima pagrįstą nutartį, kurioje nurodo, kad prašymas nebus toliau nagrinėjamas. Šios nutarties kopija nusiunčiama ieškoviui ir jam suteikiamas terminas prašymo trūkumams ištaisyti. Šiuo atveju nustatomas ne trumpesnis nei 20 dienų terminas, kuris pradedamas skaičiuoti nuo nutarties išsiuntimo dienos. Jeigu ieškovas per nustatytą terminą ištaiso trūkumus, tariama, kad prašymas pateiktas tą dieną, kurią teismas gavo prašymą pirmą kartą. Jeigu ieškovas per nustatytą terminą trūkumų neištaiso, tariama, kad prašymas niekada nebuvo pateiktas ir gražinamas ieškoviui. Prašymo gražinimo faktas nereiškia, kad ieškovas dar kartą negali pateikti teismui prašymo.

Konkretus patvirtinimas, kad prašymas pateiktas tinkamai: jeigu prašymas surašytas teisingai ir prie jo pridėti visi reikalingi dokumentai, teisėjas per septynias dienas nuo prašymo gavimo teisme dienos priima nutartį, kuria patvirtina prašymą ir pradeda nagrinėti bylą.

Pradėjus nagrinėti bylą, prašymas ir prie jo pridėtų dokumentų kopijos nusiunčiamos atsakovui ir jam suteikiamas terminas rašytinėms pastaboms pateikti. Gavęs pastabas, teisėjas jų kopiją nusiunčia ieškoviui ir suinteresuotosioms trečiosioms šalims. Teisėjas gali prašyti, kad ieškovas pateiktų atsiliepimą į pastabas. Gavęs pastabas arba pasibaigus pastabų pateikimo terminui, teisėjas nustato bylos nagrinėjimo teisme posėdžio datą. Teismo pareigūnas šalims išsiunčia šaukimą į teismą. Jeigu byla nagrinėjama rašytinio proceso tvarka, nagrinėjimo data nenustatoma, o šalims šaukimas į teismą nesiunčiamas.

13 Ar gausiu išsamią informaciją apie bylos tvarkaraštį (pvz., kada atvykti į bylos svarstymą)?

Bylos šalys gauna šaukimą į teismą, kuriame nurodoma bylos nagrinėjimo teisme arba kito procesinio veiksmo atlikimo data ir vieta. Šaukimas į teismą siunčiamas asmens deklaruotos gyvenamosios vietos adresu, tačiau asmuo taip pat gali nurodyti kitą susirašinėjimo su teismu adresą.

Jeigu atsakovas neturi Latvijoje deklaruotos gyvenamosios vietos, o ieškoviui dėl objektyvių priežasčių nepavyko nustatyti atsakovo gyvenamosios vietos už Latvijos ribų, teismas, remdamasis pagrįstu ieškovo prašymu, gali taikyti tarptautiniuose susitarimuose, kurių privalo laikytis Latvija, arba Europos Sąjungos teisės aktuose nustatytas atsakovo adreso nustatymo procedūras.

Jeigu atsakovo adreso negalima nustatyti taikant tarptautiniuose susitarimuose, kurių privalo laikytis Latvija, arba ES teisės aktuose nustatytas procedūras, arba paaiškėja, kad atsakovui neįmanoma nusiųsti dokumentų ieškovo nurodytu adresu arba kad atsakovui neįmanoma nusiųsti dokumentų taikant Europos Sąjungos teisės aktuose ar tarptautiniuose susitarimuose, kurių privalo laikytis Latvija, nustatytas procedūras arba Civilinio proceso kodekse nustatytas tarptautinio bendradarbiavimo nagrinėjant civilines bylas procedūras, atsakovas, kuris Latvijoje neturi deklaruotos gyvenamosios vietos, į teismą šaukiamas paskelbiant informacinį pranešimą oficialiajame leidinyje (*Latvijas Vēstnesis*).

Latvijos teismų portalo (<http://www.tiesas.lv>) skilties „E. paslaugos“ (*E. Pakalpojumi*) dalyje „Teismo nagrinėjamos bylos“ (*Tiesvedības gaita*) įrašius bylos arba šaukimo į teismą numerį galima rasti informacijos apie teisme nagrinėjamą bylą.

Paskutinis naujinimas: 07/02/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Kaip kreiptis į teismą? - Lietuva

1 Ar turiu kreiptis į teismą, ar yra alternatyvų?

Lietuvos Respublikos teisės normos numato alternatyvius ginčų sprendimo būdus. 2012 m. Lietuvoje įsigaliojo naujos redakcijos Komercinio arbitražo įstatymas. Neatsižvelgiant į ginčo šalių pilietybę ar nacionalinę priklausomybę ir į tai, ar ginčo šalys yra fiziniai ar juridiniai asmenys, taip pat į tai, ar arbitražo procesą organizuoja nuolatinė arbitražo institucija, ar vyksta ad hoc arbitražas, šis įstatymas taikomas arbitražui, kurio vieta yra Lietuvos Respublikos teritorijoje. Arbitražas yra lygiavertė alternatyva valstybiniams teismams. Jame galima greitai ir patogiai išspręsti didžiąją dalį verslo ginčų pasitelkiant ne teisėjus, o abiem šalims tinkamus nepriklausomus, autoritetingus ir pasitikėjimą pelniusius privačius asmenis. Arbitražo metu, ginčo šalys gali laisviau susitarti dėl arbitražo bylos taisyklių. Arbitražo teismas gali susitikti bet kurioje besiginčijantiems asmenims patogioje vietoje, laisvai pasirinkti kokia kalba bus nagrinėjama byla, kokia forma priimamas sprendimas ir kt. Rašytiniu susitarimu laikomi ir elektroniniais priemonėmis sudaryti arbitražiniai susitarimai. 2008 m. buvo priimtas Civilinių ginčų taikinamojo tarpininkavimo įstatymas. Civilinių ginčų taikinamasis tarpininkavimas (kitai – mediacija) yra ginčų taikaus sprendimo būdas, vykdomas tarpininkaujant trečiajam nešališkam asmeniui – taikinimo tarpininkui (kitai – mediatoriui). Įstatyme numatyta, kad mediacija gali būti taikoma sprendžiant civilinius (t.y. šeimos ir kitus) ginčus, kurie gali būti nagrinėjami teisme civilinio proceso tvarka. Šalys gali pasinaudoti šiuo ginčo sprendimo būdu tiek tuo atveju, kai ginčas dar nėra nagrinėjamas teisme (neteisminė mediacija), tiek ir tuo atveju, kai bylą jau nagrinėja teismas (teisminė mediacija). Pažymėtina, jog pradėjus mediaciją sustabdomi ieškinio senaties terminai. Taigi net ir nepavykus taikiai išspręsti ginčo, šalys išsaugo savo teisę kreiptis dėl pažeistų teisių gynimo į teismą. Teisminė mediacija yra nemokama paslauga. Be to, jei pasirinksite ginčą civilinėse bylose išspręsti naudojantis teismine mediacija, sutaupysite nemažai savojo laiko ir pastangų, kuriuos eikvojamos besibylinėjant, taip pat – pinigų, nes teisminės mediacijos procedūrą užbaigus taikiau susitarimu gražinama 75 procentai sumokėto žyminio mokesčio. Sprendžiant ginčą teisminės mediacijos būdu yra užtikrinamas konfidencialumas, o bet kuri šalis gali pasitraukti iš teisminės mediacijos procedūrų nenurodant pasitraukimo priežasčių.

Iš vartojimo sutarčių kylančių ginčų sprendimą neteisminiu keliu reglamentuoja Vartotojų teisių apsaugos įstatymas, įsigaliojęs 2007 m., kuris įtvirtino teisminei nagrinėjimui alternatyvią procedūrą ir nustatė šios procedūros tvarką ir institucijas. Alternatyvių ginčo sprendimų institucijos Lietuvoje yra Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba, ryšių reguliavimo tarnyba bei kitos institucijos nagrinėjančios ginčus atskiruose sektoriuose (Ryšių reguliavimo tarnyba nagrinėja ginčus elektroninių ryšių, pašto ir pasiuntinių paslaugų srityje, Lietuvos bankas – vartotojų ginčus su finansinių paslaugų teikėjais, t.t.). Vartotojai turi galimybę naudotis teisininkų pagalba alternatyvaus ginčo sprendimo metu, tačiau išlaidos teisei pagalbai nėra kompensuojamos. Valstybės garantuojama pirminė ir antrinė teisinė pagalba vartotojams suteikiama, kai jie atitinka įstatymų numatytus kriterijus. Kreipimasis į alternatyvaus ginčo sprendimo instituciją paprastai nesustabdo ieškinio senaties termino eigos. Dėl šios priežasties, taip pat atsižvelgiant į santykinai ilgus vartojimo ginčų nagrinėjimo terminus bei kai kuriuos trumpus ieškinio senaties terminus kyla rimta grėsmė, kad senaties terminas gali būti praleistas.

2 Ar nustatytas ieškinio senaties terminas?

Bendrasis ieškinio senaties terminas yra dešimt metų.

Atskirų rūšių reikalavimams Lietuvos Respublikos įstatymai nustato sutrumpintus ieškinio senaties terminus.

Sutrumpintas vieno mėnesio ieškinio senaties terminas taikomas iš konkurso rezultatų atsirandantiems reikalavimams.

Sutrumpintas trijų mėnesių ieškinio senaties terminas taikomas reikalavimams pripažinti juridinio asmens organų sprendimus negaliojančiais.

Sutrumpintas šešių mėnesių ieškinio senaties terminas taikomas:

ieškiniams dėl netesybų (baudos, delspinigių) išieškojimo;

ieškiniams dėl parduotų daiktų trūkumų.

Sutrumpintas šešių mėnesių ieškinio senaties terminas taikomas iš ryšių įmonių santykių su klientais atsirandantiems reikalavimams, jeigu siuntos buvo siunčiamos Lietuvoje, arba vienerių metų ieškinio senaties terminas, jeigu siuntos buvo siunčiamos į užsienį.

Sutrumpintas vienerių metų ieškinio senaties terminas taikomas iš draudimo teisinių santykių atsirandantiems reikalavimams.

Sutrumpintas trejų metų ieškinio senaties terminas taikomas reikalavimams dėl padarytos žalos atlyginimo, tarp jų ir reikalavimams atlyginti žalą, atsiradusią dėl netinkamos kokybės produkcijos.

Sutrumpintas penkerių metų ieškinio senaties terminas taikomas reikalavimams dėl palūkanų ir kitokių periodinių išmokų išieškojimo.

Reikalavimams dėl atliktų darbų trūkumų taikomi nustatyti sutrumpinti ieškinio senaties terminai.

Iš krovinių, keleivių ir bagažo vežimo atsirandantiems reikalavimams taikomi atskirų transporto rūšių kodeksuose (įstatymuose) nustatyti ieškinio senaties terminai.

3 Ar turėčiau kreiptis į šios valstybės narės teismą?

Kylant ginčui iš sutarties prievolių, taikoma prievolės šalių susitarimu pasirinkta teisė, todėl jei šalis pasirinko Lietuvos Respublikos teisę, teisėtus interesus gali ginti Lietuvos Respublikos teisme. Toks šalių susitarimas gali būti numatytas pagal šalių sudarytos sutarties sąlygas arba gali būti nustatomas pagal faktines bylos aplinkybes. Šalis savo susitarimu gali pasirinkti tam tikros valstybės teisę, kuri bus taikoma visai sutarčiai arba atskirai jos daliai ar atskiroms dalims. Tai, kad šalis susitarimu pasirinko sutarčiai taikytiną užsienio teisę, nėra pagrindas atsisakyti taikyti Lietuvos Respublikos ar kitos valstybės imperatyvias teisės normas, kurių šalis savo susitarimu negali pakeisti ar jų atsisakyti.

Jeigu šalis nepasirinko taikytinos teisės, taikoma valstybės, su kuria sutartinė prievolė yra labiausiai susijusi, teisė. Tokiu atveju preziumuojama, kad labiausiai su prievole pagal sutartį yra susijusi valstybė, kurios teritorijoje yra:

šalies, kuri turi įvykdyti pareigą, labiausiai būdingą tai sutarčiai, nuolatinė gyvenamoji vieta ar centrinė administracija. Jeigu prievolė yra labiau susijusi su prievolės šalies verslo vietos valstybės teise, taikoma verslo vietos valstybės teisė;

nekilnojamojo daikto buvimo vieta, kai sutarties dalykas yra teisė į nekilnojamąjį daiktą ar teisė naudoti nekilnojamąjį daiktą;

vežėjo pagrindinė verslo vieta vežimo sutarties sudarymo metu, jeigu toje pat valstybėje, kur yra vežėjo pagrindinė verslo vieta, buvo pakrauti kroviniai ar yra krovinio siuntėjo pagrindinė buveinė arba krovinio išsiuntimo vieta.

Arbitražiniam susitarimui taikoma teisė, reglamentuojanti pagrindinę sutartį, o jei ši negalioja, arbitražinio susitarimo sudarymo vietos teisė, o kai sudarymo vietos nustatyti neįmanoma, – arbitražo vietos valstybės teisė.

Šalių teisės ir pareigos pagal prievoles, atsirandančias dėl padarytos žalos, nukentėjusiojo pasirinkimu nustatomos pagal valstybės, kurioje padarytas veiksmas ar buvo kitokių žalą sukėlusių aplinkybių, teisę arba pagal žalos atsiradimo vietos valstybės teisę.

Sutuoktinių turto teisinį statusą nustato jų nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisė. Jeigu sutuoktinių nuolatinės gyvenamosios vietos yra skirtingose valstybėse, taikoma valstybės, kurios piliečiai yra abu sutuoktiniai, teisė. Jeigu sutuoktiniai yra skirtingų valstybių piliečiai ir niekada neturėjo bendros nuolatinės gyvenamosios vietos, taikoma santuokos sudarymo vietos valstybės teisė. Sutuooktinių turto teisinį statusą pagal sutartį nustato sutuoktinių susitarimu pasirinktos valstybės teisė. Šiuo atveju sutuoktiniai gali pasirinkti valstybės, kurioje yra ar ateityje bus nuolatinė gyvenamoji vieta, teisę arba valstybės, kurioje buvo sudaryta santuoka ar kurios pilietis yra vienas sutuoktinis, teisę. Sutuooktinių susitarimas dėl taikytinos teisės galioja, jeigu jis atitinka jų pasirinktos valstybės arba susitarimo sudarymo vietos valstybės teisės reikalavimus.

4 Jei taip, į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis – pagal savo arba atsakovo gyvenamąją vietą ar pagal kitus bylos teisingumo kriterijus?

Civilinio proceso kodekso 29-30 straipsniai numato teisingumo taisykles. Ieškinyms pareiškiamas teismui pagal atsakovo gyvenamąją vietą. Juridiniams asmeniui ieškinyms pareiškiamas pagal juridinio asmens buveinę, nurodytą juridinių asmenų registre. Tais atvejais, kai atsakovas yra valstybė ar savivaldybė, ieškinyms pareiškiamas pagal valstybei ar savivaldybei atstovaujančios institucijos buveinę.

Ieškinyms atsakovui, kurio gyvenamoji vieta nežinoma, gali būti pareiškiamas pagal jo turto buvimo vietą arba pagal paskutinę žinomą jo gyvenamąją vietą.

Ieškinyms atsakovui, neturinčiam Lietuvos Respublikoje gyvenamosios vietos, gali būti pareiškiamas pagal jo turto buvimo vietą arba pagal paskutinę žinomą jo gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikoje. Ieškinyms, susijęs su juridinio asmens filialo veikla, gali būti pareiškiamas taip pat pagal filialo buveinę.

Ieškinyms dėl išlaikymo priteisimo ir dėl tėvystės nustatymo gali būti pareiškiamas taip pat pagal ieškovo gyvenamąją vietą. Ieškinyms dėl atlyginimo žalos, padarytos sužalojant fizinio asmens sveikatą, taip pat atimant gyvybę, gali būti pareiškiamas pagal ieškovo gyvenamąją vietą arba žalos padarymo vietą.

Ieškinyms dėl žalos, padarytos asmenų turtui, gali būti pareiškiamas pagal ieškovo gyvenamąją vietą (buveinę) arba žalos padarymo vietą.

Ieškinyms dėl sutarčių, kuriose nurodyta įvykdymo vieta, gali būti pareiškiamas taip pat pagal sutarties įvykdymo vietą.

Ieškinyms, susijęs su globėjo, rūpintojo ar turto administratoriaus pareigų ėjimu, gali būti pareiškiamas taip pat pagal globėjo, rūpintojo gyvenamąją vietą arba turto administratoriaus gyvenamąją ar buveinės vietą.

Ieškinyms dėl vartojimo sutarčių taip pat gali būti pareiškiamas pagal vartotojo gyvenamąją vietą.

Teisė pasirinkti vieną iš kelių teismų, kuriems byla teisinga, priklauso ieškovui.

Ieškiniams dėl daiktinių teisių į nekilnojamąjį daiktą, dėl naudojimosi nekilnojamoju daiktu, išskyrus pareiškimus dėl sutuoktinių turto padalijimo santuokos nutraukimo bylose, dėl arešto nekilnojamojam daiktui panaikinimo teisingi nekilnojamojo daikto ar pagrindinės jo dalies buvimo vietos teismui.

Palikėjo kreditorių ieškiniams, pareikšti prieš įpėdiniams priimant palikimą, yra teisingi palikimo ar pagrindinės jo dalies buvimo vietos teismui.

5 Į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis, atsižvelgiant į ieškinio pobūdį ir ginčijamos sumos dydį?

Visas civilines bylas pirmąją instanciją nagrinėja apylinkės teismai, išskyrus bylas, kurios nagrinėjamos apygardos teismuose arba Vilniaus apygardos teisme. Apygardos teismai, kaip pirmosios instancijos teismai, nagrinėja civilines bylas:

nuo 2013 balandžio 4 d., kuriose ieškinio suma didesnė kaip 150 000 litų, išskyrus šeimos ir darbo teisinių santykių bylas ir bylas dėl neturtinės žalos atlyginimo;

dėl autorinių neturtinių teisinių santykių;

dėl civilinių viešo konkurso teisinių santykių;

dėl bankroto ir restruktūrizavimo, išskyrus bylas dėl fizinį asmenų bankroto;

kurių viena šalis yra užsienio valstybė;

pagal ieškinius dėl priverstinio akcijų (dalių, pajų) pardavimo;

pagal ieškinius dėl juridinio asmens veiklos tyrimo;

dėl turtinės ir neturtinės žalos, padarytos pažeidžiant nustatytas pacientų teises, atlyginimo;

kitas civilines bylas, kurias pagal įstatymus kaip pirmosios instancijos teismas nagrinėja apygardos teismai.

Tik Vilniaus apygardos teismas, kaip pirmosios instancijos teismas, nagrinėja civilines bylas:

dėl ginčų, numatytų Lietuvos Respublikos [patentų įstatyme](#);

dėl ginčų, numatytų Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatyme;

dėl įvaikinimo pagal užsienio valstybių piliečių prašymus įvaikinti Lietuvos Respublikos pilietį, gyvenantį Lietuvos Respublikoje arba užsienio valstybėje; kitas civilines bylas, kurias pagal galiojančius įstatymus kaip pirmosios instancijos teismas nagrinėja tik Vilniaus apygardos teismas.

6 Ar galiu pareikšti ieškinį teismui pats, ar turiu kreiptis į tarpininką – advokatą?

Asmenys gali vesti savo bylas teisme patys arba per atstovus. Paties asmens dalyvavimas byloje neatima iš jo teisės turėti šioje byloje atstovą. Atstovo atvykimas į teismo posėdį laikomas tinkamu byloje dalyvaujančio asmens, kuriam jis atstovauja, dalyvavimu teismo posėdyje, išskyrus atvejus, kai teismas pripažįsta, jog atstovaujamojo dalyvavimas procese yra būtinas.

Civilinio proceso kodekso bei [Civilinio kodekso](#) nustatytais atvejais asmuo privalo turėti byloje advokatą, pvz. teismui nagrinėjant bylą dėl fizinio asmens pripažinimo neveiksniu, būtina, kad asmeniui, kurį prašoma pripažinti neveiksniu, atstovautų advokatas.

7 Kur konkrečiai turiu kreiptis dėl ieškinio pareiškimo – į teismo priimamąjį, teismo sekretoriatą ar kitą administracinį padalinį?

Asmenys, pageidaujantys teismui pateikti dokumentus ar juos gauti, turi kreiptis į teismo raštinę, kur jiems bus paaiškinta dokumentų padavimo, gavimo ar grąžinimo tvarka. [Teismų kontaktai](#)

Nuo 2013 m. liepos 1 d. startavus teismo elektroninių paslaugų portalui e.teismas.lt pateikti bylos dokumentus, stebėti teismo proceso eigą, mokėti žyminį mokestį ir naudotis kitomis teismo paslaugomis galima [elektroniniu būdu](#).

Siekiant užtikrinti bylų tvarkymo nuoseklumą, nutarime nustatyta, kad žemesnės instancijos teismuose elektronine forma tvarkytos bylos nuo 2014 m. sausio 1 d. perduotos apeliacinės ir kasacinės instancijos teismams turės būti vedamos taip pat elektroniniu būdu.

8 Kuria kalba galiu pareikšti ieškinį? Ar galiu ieškinį pareikšti žodžiu, ar jį būtina teikti raštu? Ar galiu siųsti ieškinį faksu arba elektroniniu paštu?

Dalyvaujantys byloje asmenys teismui pateikia procesinių dokumentų originalus. Be to, teismui pateikiama tiek procesinių dokumentų kopijų, kad po viena tektų priešingai šaliai (procesinio bendrininkavimo atveju – visiems bendrininkams, o kai paskirtas bendrininkų atstovas ar įgaliotas asmuo su byla susijusiems procesiniams dokumentams gauti, – tik šiam atstovui ar įgaliotam asmeniui) ir tretiesiems asmenims, išskyrus atvejus, kai procesinis dokumentas pateikiamas elektroninių ryšių priemonėmis. Procesinių dokumentų priedų pateikiama toks pat skaičius kaip ir procesinių dokumentų, išskyrus atvejus, kai procesinio dokumento priedai pateikiami elektroninių ryšių priemonėmis ir kai dėl didelės apimties teismas leidžia nepateikti priedų dalyvaujantiems byloje asmenims.

Visi procesiniai dokumentai ir jų priedai teismui pateikiami valstybine kalba. Kai dalyvaujantys byloje asmenys, kuriems turi būti įteikti procesiniai dokumentai, nemoka valstybinės kalbos, teismui turi būti pateikti šių dokumentų vertimai į jiems suprantamą kalbą. Jeigu pateikiami dokumentai turi būti išversti į užsienio kalbą, dalyvaujantys byloje asmenys turi pateikti teismui įstatymų nustatyta tvarka patvirtintus jų vertimus.

Elektroniniu būdu ieškinį galima pateikti Lietuvos teismų elektroninių paslaugų portale <https://e.teismas.lt/lt/public/home/>, kurį galima rasti Teismų administracijos puslapyje: <http://www.teismai.lt/>.

9 Ar yra nustatytos specialios ieškinio pareiškimo formos, o jeigu jų nėra, kaip turiu išdėstyti ieškinį? Koks turi būti ieškinio turinys?

Elektroninę ieškinio formą galima užpildyti Lietuvos teismų elektroninių paslaugų portale <https://e.teismas.lt/lt/public/home/>.

Teismui pareiškiamas ieškinyje turi atitikti bendruosius reikalavimus, keliamus procesinių dokumentų turiniui. (Civilinio proceso kodekso 111 str.) Procesiniai dokumentai teismui pateikiami raštu. Kiekviename dalyvaujančio byloje asmens procesiniame dokumente turi būti:

teismo, kuriam paduodamas procesinis dokumentas, pavadinimas;

dalyvaujančių byloje asmenų procesinės padėtys, vardai, pavardės, asmens kodai (jeigu jie žinomi), gyvenamosios vietos, pareiškėjui žinomi kitų dalyvaujančių byloje asmenų procesinių dokumentų įteikimo kiti adresai, o tais atvejais, kai dalyvaujantys byloje asmenys arba vienas iš jų yra juridinis asmuo, – jo visas pavadinimas, buveinė, pareiškėjui žinomi kitų dalyvaujančių byloje asmenų procesinių dokumentų įteikimo kiti adresai, kodai, atsiskaitomųjų sąskaitų numeriai (jeigu jie žinomi) ir kredito įstaigų rekvizitai (jeigu jie žinomi);

procesinių dokumentų įteikimo dalyvaujančiam byloje asmeniui būdas, adresas pašto korespondencijos siuntoms, kai jis nesutampa su gyvenamosios vietos arba buveinės adresu;

procesinio dokumento pobūdis ir dalykas;

aplinkybės, patvirtinančios procesinio dokumento dalyką, ir įrodymai, patvirtinantys šias aplinkybes;

priedai, pridedami prie pateikiamo procesinio dokumento;

procesinį dokumentą paduodančio asmens parašas ir dokumento surašymo data.

Dalyvaujantis byloje asmuo, kuris procesinį dokumentą grindžia tarptautinio ar užsienio teismo priimta teisės aiškinimo taisykle, turi pateikti šio teismo procesinio sprendimo, kuriame suformuluota ši taisyklė, kopiją, taip pat įstatymų nustatyta tvarka patvirtintą jo vertimą į valstybinę kalbą.

Procesiniame dokumente, kurį teismui pateikia atstovas, turi būti nurodyti 2 ir 3 punktuose numatyti duomenys apie atstovą ir prie jo turi būti pridėtas dokumentas, įrodantis atstovo teises ir pareigas, jeigu tokio dokumento byloje dar nėra arba jeigu byloje esančio įgaliojimo terminas yra pasibaigęs.

Už dalyvaujantį byloje asmenį, kuris negali pasirašyti, procesinį dokumentą pasirašo jo įgaliotas asmuo, nurodymas priešastį, dėl kurios pats dalyvaujantis byloje asmuo negalėjo pasirašyti pateikiamo dokumento.

Civilinio proceso kodekso 153 str. numato, kad ieškinyje, be to, nurodoma:

ieškinio suma, jeigu ieškinyje turi būti įkainotas;

aplinkybės, kuriomis ieškovas grindžia savo reikalavimą (faktinis ieškinio pagrindas);

įrodymai, patvirtinantys ieškovo išdėstytas aplinkybes, liudytojų gyvenamosios vietos ir kitokių įrodymų buvimo vietą;

ieškovo reikalavimas (ieškinio dalykas);

ieškovo nuomonė dėl sprendimo už akių priėmimo, jeigu byloje nebus pateiktas atsiliepimas į pareikštą ieškinį arba paruošiamasis procesinis dokumentas;

informacija, ar byla bus vedama per advokatą. Jeigu byla bus vedama per advokatą, taip pat nurodomas advokato vardas, pavardė, darbo vietos adresas;

ieškovo nuomonė dėl taikos sutarties sudarymo galimybių, kai ieškovas pageidauja ją pateikti.

Prie ieškinio turi būti pridėti dokumentai ir kiti įrodymai, kuriais ieškovas grindžia savo reikalavimus, taip pat duomenys, kad žyminis mokestis sumokėtas, bei prašymai dėl įrodymų, kurių ieškovas pateikti negali, išreikalavimo, nurodant priežastis, kodėl negalima pateikti šių įrodymų.

10 Ar reikia mokėti teismo mokestį? Jeigu taip, kada? Ar turiu mokėti advokatui nuo pat ieškinio pareiškimo?

Prie ieškinio turi būti pridedami visi dokumentai, kuriais grindžiama savo reikalavimus, bei dokumentas, patvirtinantis, kad žyminis mokestis sumokėtas. Tuo atveju, jeigu keliami reikalavimai nėra turtinio pobūdžio, mokamas 100 litų žyminis mokestis. Turtiniuose ginčiuose turi būti sumokamas žyminis mokestis, lygus įstatymų nustatytam procentiniam dydžiui nuo ieškinio sumos: iki vieno šimto tūkstančių litų – 3 procentai, bet ne mažiau kaip penkiasdešimt litų; nuo didesnės kaip vienas šimtas tūkstančių litų sumos iki trijų šimtų tūkstančių litų – trys tūkstančiai litų plus 2 procentai nuo ieškinio sumos, viršijančios vieną šimtą tūkstančių litų; nuo didesnės kaip trys šimtai tūkstančių litų sumos – septyni tūkstančiai litų plus 1 procentas nuo ieškinio sumos, viršijančios tris šimtus tūkstančių litų. Bendras žyminio mokesčio dydis turtiniuose ginčiuose negali viršyti trisdešimt tūkstančių litų.

Įstatyme yra numatyti atvejai, kai ieškovo nuo žyminio mokesčio atleidžiami. Be to, teismas, atsižvelgdamas į asmenų turtinę padėtį, turi teisę iš dalies atleisti nuo žyminio mokesčio sumokėjimo arba mokesčio mokėjimą atidėti iki sprendimo priėmimo. Prašymas atleisti nuo dalies žyminio mokesčio sumokėjimo arba mokesčių atidėti turi būti motyvuotas, prie jo turi būti pridėti įrodymai, patvirtinantys blogą asmens turtinę padėtį.

Dokumentinio proceso tvarka nagrinėjamos bylose žyminis mokestis mokamas pusės sumos, mokėtinos už ieškinį, bet ne mažiau kaip dvidešimt litų. Už atskiruosius skundus žyminis mokestis nemokamas, išskyrus atskiruosius skundus dėl nutarčių dėl laikinųjų apsaugos priemonių. Už atskiruosius skundus dėl nutarčių dėl laikinųjų apsaugos priemonių mokamas vieno šimto litų žyminis mokestis.

Už procesinius dokumentus ir jų priedus pateikiant teismui tik elektroninių ryšių priemonėmis, mokama 75 procentai už atitinkamą procesinį dokumentą mokėtinos žyminio mokesčio sumos, bet ne mažiau kaip dešimt litų.

Klientas su advokatu, advokatais ar advokatų profesine bendrija dėl teisinių paslaugų susitaria pasirašydami sutartį. Advokatui už pagal sutartį teikiamas teisines paslaugas klientai moka šalių sutartą užmokestį. Kada mokėti už advokato paslaugas susitaria šalys savo nuožiūra.

11 Ar galiu gauti nemokamą teisinę pagalbą?

Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo nustatyta tvarka teikiama pirminė teisinė pagalba ir antrinė teisinė pagalba. Pirminė teisinė pagalba teikiama Lietuvos Respublikos piliečiams, ES valstybės narės piliečiams, asmenims teisėtai gyvenantiems Lietuvos ar kitoje ES valstybėje, asmenims, turintiems teisę gauti pagalbą pagal Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis. Pirminė teisinė pagalba Jums turi būti suteikta iš karto. Jei tokios galimybės nebus, Jums bus pranešta apie kitą priėmimo laiką, kuris turi būti ne vėlesnis kaip 5 dienos nuo Jūsų kreipimosi Savivaldybės administracijos tarnautojai, darbuotojai, taip pat advokatai ar specialistai iš viešųjų įstaigų, su kuriais savivaldybė yra pasirašiusi sutartį, asmeniškai patars, kaip išspręsti ginčą be teismo, informuos apie teisės sistemą, įstatymus ir kitus teisės aktus, padės parengti taikos sutartį ir užpildyti antrinės teisinės pagalbos prašymą. Pirminę teisinę pagalbą gali būti atsisakoma teikti, jei besikreipiančiojo reikalavimai bus akivaizdžiai nepagrįsti; tuo pačiu klausimu jau buvo suteikta išsami konsultacija; akivaizdu, kad advokato konsultaciją asmuo gali gauti nesinaudodami šio įstatymo nustatyta valstybės garantuojama teisine pagalba; kreipiamasi ne dėl savo teisių ir teisėtų interesų, išskyrus atstovavimo pagal įstatymą atvejus.

Antrinė teisinė pagalba teikiama tam pačiam subjektų ratui, tačiau taikomas turto ir pajamų lygio reikalavimas.

Antrinę teisinę pagalbą gauti gali visi Lietuvos gyventojai, kurių turtas ir metinės pajamos neviršija Vyriausybės nustatytų lygių teisei pagalbai gauti. Turto ir pajamų lygiai skirstomi į pirmą ir antrą: nustačius pirmą lygį, valstybė apmoka 100 proc. antrinės teisinės pagalbos išlaidų; nustačius antrą lygį, valstybė apmoka 50 proc. antrinės teisinės pagalbos išlaidų (likusius 50 proc. antrinės teisinės pagalbos išlaidų apmoka pats asmuo).

Neatsižvelgiant į turtą ar metines pajamas, nemokamai antrinę teisinę pagalbą gali gauti: įtariamieji, kaltinamieji ar nuteistieji baudžiamojoje byloje, kai gynėjo dalyvavimas yra privalomas; nukentėjusieji dėl nusikaltimų atsiradusios žalos atlyginimo byloje, įskaitant atvejus, kai žalos atlyginimo klausimas yra sprendžiamas baudžiamojoje byloje; gaunantys socialinę pašalpą; išlaikomiems stacionarioje socialinės globos įstaigoje; asmenys, kuriems nustatytas sunkus neįgalumas arba jie yra pripažinti nedarbingais, yra sulaukę senatvės pensijos amžiaus ir jiems nustatytas didelių specialiųjų poreikių lygis; taip pat šių asmenų globėjams (rūpintojams), kai teisinė pagalba reikalinga globotinio (rūpintinio) teisėms ir interesams atstovauti bei ginti; asmenims, pateikusiems įrodymus (turto arešto aktą ar kt. dokumentus), kad dėl objektyvių priežasčių jie negali disponuoti savo turtu ir lėšomis ir dėl to jų turtas ir metinės pajamos, kuriais galėtų laisvai disponuoti, neviršija Vyriausybės nustatytų lygių teisei pagalbai gauti; sergantiems sunkiomis psichikos ligomis, kai sprendžiami jų priverstinio hospitalizavimo ir gydymo klausimai; tokio asmens globėjams (rūpintojams), kai teisinė pagalba reikalinga jo teisėms ir interesams atstovauti; skolininkams, kai yra išieškoma iš paskutinio gyvenamojo būsto, kuriame jie gyvena; nepilnamečio vaiko tėvams ar kitiems atstovams pagal įstatymą ir kai yra sprendžiamas to vaiko iškeldinimo klausimas; nepilnamečiams įstatymų nustatytais atvejais savarankiškai besikreipiantiems į teismą, jei nėra susituokę ar teismo pripažinti visiškai veiksniais (emancipuotais); esate asmuo, kurį prašoma pripažinti neveiksniu, byloje dėl fizinio asmens pripažinimo neveiksniu; besikreipiantiems dėl gimimo registravimo ir kitais tikri Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse numatyti atvejai.

12 Nuo kurio momento mano ieškiny laikomas oficialiai pareikštu? Ar institucijos praneš, ar mano ieškiny pareikštas tinkamai?

Ieškiny priėmimo klausimą teismas išsprendžia priimdamas rezoliuciją. Šis procesinis veiksmas laikomas civilinės bylos iškėlimu. Esant trūkumams, jeigu dalyvaujantis byloje asmuo, pateikęs ieškininį/procesinį dokumentą, pagal teismo nurodymus ir nustatytu terminu pašalina trūkumus, jis laikomas paduotu pradinio jo pateikimo teismui diena. Priešingu atveju procesinis dokumentas laikomas nepaduotu ir ne vėliau kaip per penkias darbo dienas nuo termino trūkumams pašalinti pabaigos dienos teisėjo nutartimi kartu su priedais grąžinamas jį padavusiam asmeniui.

Ieškovas tol, kol teismas neišsiuntė ieškiny kopijos atsakovui, turi teisę atsiimti pareikštą ieškinį. Vėliau ieškinį atsiimti galima tik turint atsakovo sutikimą ir ne vėliau kaip iki pirmosios instancijos teismo sprendimo priėmimo.

13 Ar gausiu išsamią informaciją apie bylos tvarkaraštį (pvz., kada atvykti į bylos svarstymą)?

Dalyvaujantiems byloje asmenims teismo šaukimais ar pranešimais pranešama apie teismo posėdžio ar atskirų procesinių veiksmų atlikimo laiką ir vietą. Taip pat teismų posėdžių tvarkaraštis prieinamas internete, teismų administracijos puslapyje patalpintoje Lietuvos teismų informacinėje sistemoje. <http://liteko.teismai.lt/tvarkarasciai/>

Paskutinis naujinimas: 21/10/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismų tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Kaip kreiptis į teismą? - Liuksemburgas

1 Ar turiu kreiptis į teismą, ar yra alternatyvų?

Tarpininkavimas siekiant taikos – tai alternatyvi ginčų sprendimo procedūra, kurią taikant galima išvengti būtinybės kreiptis į teismą.

2 Ar nustatytas ieškiny senaties terminas?

Ieškiny teismui pareikšimo terminai skiriasi, atsižvelgiant į konkrečią bylą.

3 Ar turėčiau kreiptis į šios valstybės narės teismą?

Žr. „Jurisdikcija – Liuksemburgas“.

4 Jei taip, į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis – pagal savo arba atsakovo gyvenamąją vietą ar pagal kitus bylos teisingumo kriterijus?

Žr. „Jurisdikcija – Liuksemburgas“.

5 Į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis, atsižvelgiant į ieškiny pobūdį ir ginčijamos sumos dydį?

Žr. „Jurisdikcija – Liuksemburgas“.

6 Ar galiu pareikšti ieškinį teismui pats, ar turiu kreiptis į tarpininką – advokatą?

Atsakymas priklauso nuo reikalavimo sumos ir dalyko.

Apskritai taikomos toliau nurodytos taisyklės, nors teisės aktuose nustatytos konkrečios išimties:

jeigu reikalavimo suma neviršija 10 000 EUR, bylą paprastai nagrinėja taikos teisėjas (*juge de paix*). Šiuose teismuose galima dalyvauti asmeniškai arba per advokatą ar kitą asmenį, kuriam suteikti specialūs įgaliojimai (*mandat*).

Jeigu reikalavimo suma viršija 10 000 EUR, bylą paprastai nagrinėja apylinkės teismas (*tribunal d'arrondissement*). Čia privaloma būti atstovaujama advokato (*avocat à la cour*), išskyrus atvejus, kai pateikiamas prašymas dėl laikinųjų apsaugos priemonių (*actions en référé*) ir pareiškiamas ieškinys pagal komercinę teisę, kur ieškoviui gali padėti ar atstovauti kitas asmuo arba jis gali dalyvauti asmeniškai. Apeliaciniame teisme (*Cour d'appel*), kuris yra Aukščiausiojo Teisingumo Teismo (*Cour supérieure de justice*) dalis, jums turi atstovauti advokatas.

Kai kuriais atvejais taikos teisėjai turi jurisdikciją net ir tais atvejais, jeigu bylinėjama dėl didesnės nei 10 000 EUR sumos; tai yra ir nuomininko bei nuomotojo tarpusavio ginčai, prašymai dėl išlaikymo (*pensions alimentaires*), išskyrus atvejus, kai jie susiję su prašymu dėl santuokos nutraukimo ar separacijos. Ieškinys taikos teisme paprastai pareiškiamas antstoliui (*huissier de justice*) įteikus šaukimą (*citation*) kitai šaliai. Šaukimas turi atitikti tam tikrus formalius reikalavimus, visų pirma skirtus užtikrinti, kad būtų paisoma teisės į gynybą. Kai kuriais atvejais šalys gali pačios pareikšti ieškinį, nesikreipdamos į antstolį, pateikdamos rašytinį pareiškimą (*requête*) taikos teisėjui (tai yra supaprastinta tvarka, kainuojanti pigiau nei kreipiantis į apylinkės teismą). Bet kuriuo atveju teisme galite dalyvauti asmeniškai arba būti atstovaujamas advokato ar kito asmens, kuriam suteikėte specialų įgaliojimą (*mandat*).

7 Kur konkrečiai turiu kreiptis dėl ieškinio pareiškimo – į teismo priimamąjį, teismo sekretoriatą ar kitą administracinį padalinį?

Atsakymas priklauso nuo to, kuriai iš minėtų kategorijų priskiriama jūsų byla.

Jeigu reikalavimo suma neviršija 10 000 EUR, galite kreiptis į jurisdikciją turintį taikos teismą tiesiogiai rašytiniu pareiškimu (*requête*) arba netiesiogiai, kai antstolis įteikia šaukimą (*citation*). Praktiškai savo pareiškimą pateikiate teismo tarnautojui (*greffier en chef*).

Jeigu reikalavimo suma viršija 10 000 EUR, paprastai teks konsultuotis su advokatu, kuris pasirūpins, kad antstolis įteiktų šaukimą (*assignation*) priešingai šaliai savo kliento vardu. Advokatas pateiks bylos iškėlimo dokumentus kompetentingam apylinkės teismui arba Aukščiausiajam Teisingumo Teismui.

8 Kuria kalba galiu pareikšti ieškinį? Ar galiu ieškinį pareikšti žodžiu, ar jį būtina teikti raštu? Ar galiu siųsti ieškinį faksu arba elektroniniu paštu?

Gali būti vartojama prancūzų, vokiečių arba liuksemburgiečių kalba, nors tam tikrų rūšių byloms taikomos specialios nuostatos.

Byla iškeliama įteikiant šaukimą (*citation* arba *assignation*), išskyrus atvejus, kai teismui galima pateikti paprastą pareiškimą (*requête*). Išskyrus kelias retas išimtis, taikomas tam tikroms taikos teisėjų nagrinėjamos byloms, pareiškimai teismui turi būti paduodami raštu. Faksu ar e. paštu siunčiami dokumentai nepriimami.

9 Ar yra nustatytos specialios ieškinio pareiškimo formos, o jeigu jų nėra, kaip turiu išdėstyti ieškinį? Koks turi būti ieškinio turinys?

Kai kuriais konkrečiais atvejais (pvz., kai pateikiamas prašymas išduoti įsakymą sumokėti nesumokėtas sumas arba apmokėti neapmokėtas sąskaitas), gali būti pildomos tam tikros formos. Paprastai į šaukimus į taikos teismą, pareiškimus ir šaukimus atvykti į apylinkės teismą ir apeliacinius skundus aukštesnės instancijos teismams turi būti įtraukiama tam tikra informacija ir jie turi būti specialios formos, nes kitaip bus pripažinti negaliojančiais. Šiuo tikslu iš anksto paruoštų formų nėra.

Kai kurios paraiškos formos parengtos pagal Bendrijos teisės aktus. Tarp jų yra prašymai dėl Europos mokėjimo įsakymo pagal Reglamentą (EB) Nr. 1896/2006 ir prašymai pagal Europos ieškinių dėl nedidelių sumų procedūrą pagal Reglamentą (EB) Nr. 861/2007.

10 Ar reikia mokėti teismo mokesčių? Jeigu taip, kada? Ar turiu mokėti advokatai nuo pat ieškinio pareiškimo?

Paprastai teismo mokesčiai mokami tada, kai ieškinys baigiamas nagrinėti. Teismas gali įpareigoti bylą pralaimėjusią šalį sumokėti bylą laimėjusiai šaliai procesinę kompensaciją (*indemnité de procédure*), jeigu teismas nusprendžia, kad būtų neteisinga, jeigu bylą laimėjusiai šaliai tektų padengti visas patirtas išlaidas ir mokesčius. Teismas taip pat gali įpareigoti vieną ar kelias bylos šalis sumokėti užstatą arba avansą (pvz., jeigu teismas prašo eksperto pateikti išvadą).

Dėl advokatai mokėtino atlyginimo klientai ir advokatai tariasi tarpusavyje. Praktiškai yra įprasta sumokėti advokatai avansą.

11 Ar galiu gauti nemokamą teisinę pagalbą?

Žr. [„Teisinė pagalba – Liuksemburgas“](#).

12 Nuo kurio momento mano ieškinys laikomas oficialiai pareikštu? Ar institucijos praneš, ar mano ieškinys pareikštas tinkamai?

Ieškovai, kurie atstovauja patys sau, jeigu tai leidžiama pagal teisės aktus, gaus atsakymą iš teismo.

Jeigu bylą savo kliento vardu veda advokatas, teismas pateiks atsakymą advokatai kaip teisėtam kliento atstovui. Advokatas gali pateikti klientui išsamią informaciją apie įvykių grafiką, jeigu jie yra žinomi ar numatomi.

13 Ar gausiu išsamią informaciją apie bylos tvarkaraštį (pvz., kada atvykti į bylos svarstymą)?

Žr. atsakymą į pirmesnę klausimą.

Rašytiniame procese laikas, skirtas šaukimui į teismą užregistruoti, paprastai yra nustatytas teisės aktuose; teismas taip pat gali nustatyti terminus visų pirma kiekvienos šalies ar trečiojo asmens išklausymui asmeniškai. Teisės aktuose nustatyti terminai skiriasi atsižvelgiant į teismą ir tai, ar atsakovas gyvena Liuksemburge, ar užsienyje. Jeigu rengiama žodinė proceso dalis, paprastai ieškovas turi nurodyti atsakovui tikslią datą, kada atvykti į teismą.

Susijusios nuorodos

<http://www.legilux.lu/>

Paskutinis naujinimas: 25/04/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktingos įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingas valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba [\(en\)](#) neseniai atlikta pakeitimų.

Puslapyje jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Jis jau išverstas į šias kalbas.

Kaip kreiptis į teismą? - Malta

1 Ar turiu kreiptis į teismą, ar yra alternatyvų?

Maltoje norėdami išspręsti ginčą teismine tvarka privalote kreiptis į teismą. Advokatas arba įgaliojtinis turi pateikti teismui ieškinio pareiškimą ir sumokėti atitinkamą mokesčių. Jeigu kreipiamasi į aukštesnės instancijos teismą, ieškinį pareiškiantis asmuo privalo duoti priesaiką.

2 Ar nustatytas ieškinio senaties terminas?

Ne, bylą teisme galite iškelti bet kada, tačiau atsakovas bet kuriuo teismo proceso etapu turi teisę prašyti taikyti senaties terminą.

3 Ar turėčiau kreiptis į šios valstybės narės teismą?

Asmuo, kuris kreipiasi į teismą, privalo asmeniškai dalyvauti teismo posėdžiuose. Jei asmuo negali dalyvauti posėdyje, jam atstovauja teisininkas arba įgaliojtinis. Jei teismo proceso šalies nėra Maltoje, skiriamas specialusis įgaliojtinis Maltoje, kad būtų galima tęsti teismo procesą šaliai nedalyvaujant.

4 Jei taip, į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis – pagal savo arba atsakovo gyvenamąją vietą ar pagal kitus bylos teisingumo kriterijus?

Nors Maltoje yra tik vienas teismo pastatas, jame yra keli skirtingi teismai, nagrinėjantys bylas pagal jų dalyką, ieškinio vertę ir ieškovo gyvenamąją vietą. Toliau nurodyti Maltoje veikiantys teismai:

a) Civilinių bylų teismas (Šeimos bylų skyrius) (malt. *Qorti Ċivili (Sezzjoni tal-Familja)*) nagrinėja visas su šeimos klausimais susijusias bylas, pavyzdžiui, separacijos, ištuokos, išlaikymo ir globos, santuokos panaikinimo bylas.

b) Magistratų teismas (Gozo Šeimos bylų skyrius) (malt. *Qorti tal-Maġistrati (Għawdex Sezzjoni Familja)*) nagrinėja a punkte nurodytas bylas, tačiau šiame teisme asmenys reiškia ieškinius Gozo gyventojams ar įprastinę gyvenamąją vietą Gozo saloje turintiems asmenims;

c) Civilinių bylų teismo pirmieji rūmai (konstitucinė jurisdikcija) (malt. *Prim' Awla tal-Qorti Ċivili (sede Kostituzzjonali)*) nagrinėja konstitucinio pobūdžio bylas;

d) Magistratų teismas (Malta) (malt. *Qorti tal-Maġistrati (Malta)*) nagrinėja ir sprendžia tik civilinio pobūdžio bylas, jeigu ieškinio suma neviršija 11 646, 87 EUR, iškeltas asmenims, gyvenantiems ar turintiems įprastinę gyvenamąją vietą Maltos saloje, ir visus kitus Maltos įstatymuose nurodytus ieškinius;

e) Magistratų teismas (Gozo žemesnioji instancija) (malt. *Qorti tal-Maġistrati (Għawdex Inferjuri)*) nagrinėja d punkte nurodytas bylas, tačiau į šį teismą kreipiasi asmenys, norintys reikšti ieškinius Gozo gyventojams ar įprastinę gyvenamąją vietą Gozo saloje turintiems asmenims. Šis teismas taip pat turi Civilinių bylų teismui suteiktus įgaliojimus pagal savo neprivalomą jurisdikciją;

f) Civilinių bylų teismo pirmieji rūmai (malt. *Prim' Awla tal-Qorti Ċivili*) nagrinėja ir sprendžia tik civilinio pobūdžio bylas, jei ieškinio suma viršija 11 646, 87 EUR, taip pat visus ieškinius (nepaisant jų vertės), jeigu reikalavimai susiję su nekilnojamoju turto ar servitutais, pareigomis ar teisėmis, įskaitant visus ieškinius dėl išskeldinimo iš miesto ar provincijoje esančio nekilnojamojo turto, išnuomoto ar apgyvendinto nuolatinį ar įprastinę gyvenamąją vietą turinčių gyventojų šio teismo jurisdikcijoje;

g) Magistratų teismas (Gozo skyriaus aukštesnioji instancija) (malt. *Qorti tal-Maġistrati (Għawdex Sezzjoni Superjuri Ġenerali)*) nagrinėja g punkte nurodytas bylas, tačiau į šį teismą kreipiasi asmenys, norintys pateikti ieškinį Gozo gyventojams ar įprastinę gyvenamąją vietą Gozo saloje turintiems asmenims;

h) Civilinių bylų teismo pirmieji rūmai pagal savo neprivalomą jurisdikciją (malt. *Prim' Awla tal-Qorti Ċivili, Ġurisdizzjoni Volontarja*) nagrinėja bylas ne ginčo teiseną, pavyzdžiui, slapto testamentų perskaitymo, vaikų globos ir įvaikinimo bylas. Be to, šis teismas įgalioja arba suteikia leidimą sudaryti sutartis. Šis teismas taip pat įgalioja priimti įstatymo draudžiamas nuostatas, jeigu toks įgaliojimas ar leidimas nesuteiktas anksčiau.

Maltoje yra ne tik šie teismai, bet ir tribunolai. Ieškinių dėl nedidelių sumų tribunolas (malt. *Tribunal tat-Talbiet iż-Żgħar*) (nagrinėjantis ir sprendžiantis visus piniginius ieškinius, kurių suma neviršija 3 494, 06 EUR), Administracinės priežiūros tribunolas (malt. *Tribunal ta' Revizzjoni Amministrattiva*) ir Pramonės tribunolas (malt. *Tribunal Industrijali*). Maltoje taip pat veikia Arbitražo centras (malt. *Ċentru tal-Arbitraġġ*), teikiantis su arbitražo susijusias paslaugas. Maltos teisėje numatyta, kad atitinkamomis aplinkybėmis šalyje privalo kreiptis į arbitražą (privalomasis arbitražas). Ginčai susiję su bendrąja nuosavybe ir variklinių transporto priemonių eismu sprendžiami privalomojo arbitražo tvarka.

Visi šie teismai yra pirmosios instancijos ir bendrosios kompetencijos teismai. Todėl šių teismų sprendimai apeliacine tvarka gali būti skundžiami Apeliaciniam teismui (malt. *Qorti tal-Appell*). Apeliaciniai skundai dėl ieškinių dėl nedidelių sumų tribunolo, Arbitražo centro ir Magistratų teismo sprendimų paduodami žemesnės instancijos Apeliaciniam teismui (bylą nagrinėja vienas teisėjas). Apeliaciniai skundai dėl Civilinių bylų teismo pirmųjų rūmų sprendimų paduodami aukštesnės instancijos apeliaciniam teismui (bylą nagrinėja trys teisėjai). Apeliaciniai skundai dėl Civilinių bylų teismo pirmųjų rūmų (konstitucinė jurisdikcija) sprendimų paduodami Konstituciniam Teismui (malt. *Qorti Kostituzzjonali*), apeliaciniai skundai dėl žemesnės ir aukštesnės instancijos Gozo magistratų teismo sprendimo visais atvejais paduodami Maltos Apeliaciniam teismui.

5 | kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis, atsižvelgiant į ieškinio pobūdį ir ginčijamos sumos dydį?

Žr. atsakymą į 4 klausimą.

6 Ar galiu pareikšti ieškinį teismui pats, ar turiu kreiptis į tarpininką – advokatą?

Norint pareikšti ieškinį žemesnės instancijos teismuose būtinas advokato arba įgaliotinio dalyvavimas. Jei ieškinyje pateikiamas aukštesnės instancijos teismams, būtinas ir advokato, ir įgaliotinio dalyvavimas.

7 Kur konkrečiai turiu kreiptis dėl ieškinio pareiškimo – į teismo priimamąjį, teismo sekretoriatą ar kitą administracinį padalinį?

Teismo kanceliarijoje.

8 Kuria kalba galiu pareikšti ieškinį? Ar galiu ieškinį pareikšti žodžiu, ar jį būtina teikti raštu? Ar galiu siųsti ieškinį faksu arba elektroniniu paštu?

Ieškinyje turi būti surašytas maltiečių kalba. Jis turi būti surašytas ir jį privalo asmeniškai paduoti advokatas arba įgaliotinis.

Taip pat galima pateikti prašymą, kad teismo procesas vyktų anglų kalba, jei viena iš šalių yra iš užsienio.

Maltoje nėra galimybės pateikti ieškinį elektroniniu paštu ar faksu.

9 Ar yra nustatytos specialios ieškinio pareiškimo formos, o jeigu jų nėra, kaip turiu išdėstyti ieškinį? Koks turi būti ieškinio turinys?

Kreipiantis į Arbitražo centrą ar Ieškinių dėl nedidelių sumų tribunolą būtina užpildyti tam tikras formas. Tokių formų pildyti nereikia teikiant ieškinį Magistratų teisme ar Civilinių bylų teismo pirmuosiuose rūmuose. Jei ieškinyje pareiškiamas Civilinių bylų teismo pirmuosiuose rūmuose, ieškinį turi sudaryti:

a) pareiškimas, kuriuo atskirais sunumeruotais punktais aiškiai ir tiksliai nurodytas bylos dalykas siekiant pagrįsti ieškinį ir nurodyti ieškoviui asmeniškai žinomas faktines aplinkybes;

b) ieškinio pagrindas;

c) ieškinio reikalavimas ar reikalavimai, kurie turi būti sunumeruoti;

d) kiekviename priesaika patvirtintame ieškinio pareiškime iš karto po teismo pavadinimo turi būti aiškiai ir įskaitomai išspausdintas toks tekstas:

„Šio priesaika patvirtinto ieškinio pareiškimo gavėjas privalo per dvidešimt (20) dienų nuo ieškinio pareiškimo įteikimo pateikti priesaika patvirtintą atsakymą. Per nurodytą terminą nepateikus rašytinio priesaika patvirtinto atsakymo, teismas pradeda nagrinėti bylą pagal įstatymą.“

Dėl šios priežasties priesaika patvirtinto ieškinio pareiškimo gavėjas turėtų nedelsdamas pasitarti su advokatu, kad galėtų pateikti savo argumentus nagrinėjant bylą teisme.“;

e) visi ieškiniui pagrįsti reikalingi dokumentai turi būti pateikti kartu su priesaika patvirtintu ieškinio pareiškimu;

f) priesaika patvirtintas ieškinio pareiškimas turi būti patvirtintas priesaika pagal Priesaikų pareigūnų dekretą (79 str.) priesaikų pareigūnu paskirtam kancleriui ar įgaliotiniui;

g) kartu su pareiškimu ieškovas taip pat privalo nurodyti numatomų šaukti liudytojų vardus ir pavardes, atitinkamai nurodydamas faktines aplinkybes ir įrodymus, kuriuos ketina patvirtinti šių liudytojų parodymais;

h) ieškinio pareiškimas turi būti įteiktas atsakovui.

10 Ar reikia mokėti teismo mokesčių? Jeigu taip, kada? Ar turiu mokėti advokatui nuo pat ieškinio pareiškimo?

Taip, padavus ieškinį reikia sumokėti atitinkamą mokesčių. Mokesčio dydis priklauso nuo bylos pobūdžio ir (arba) ieškinio vertės.

11 Ar galiu gauti nemokamą teisinę pagalbą?

Taip, išteklių neturintis asmuo gali prašyti teisinės pagalbos. Teisinės pagalbos prašymas teikiamas Civilinių bylų teismo pirmiesiems rūmams. Prašymą taip pat galima pateikti žodžiu Teisinės pagalbos tarnybos advokatui. Kad teisinė pagalba būtų suteikta, prašymą teikiantis asmuo turi tenkinti tam tikrus kriterijus – kancleriui (o jeigu prašymas pateikiamas žodžiu – Teisinės pagalbos tarnybos advokatui) prisiėkti, kad:

a) jis mano turintis pakankamą pagrindą pradėti bylą arba ginti savo reikalavimus, tęsti bylą arba būti teismo proceso šalimi;

b) jis, išskyrus teismo proceso dalyką, neturi bet kokios rūšies turto, kurio grynoji vertė yra 6 988,12 EUR, neskaitant kasdienės reikmės namų ūkio daiktų, laikomai pakankamai reikalingais pareiškėjui ir jo šeimai, ir kad jo metinės pajamos nėra didesnės nei nacionalinė minimali alga, nustatyta vyresniems nei 18 metų asmenims.

12 Nuo kurio momento mano ieškiny laikomas oficialiai pareikštu? Ar institucijos praneš, ar mano ieškiny pareikštas tinkamai?

Padavus ieškinį teismas parengia bylą nagrinėjimui. Teismas praneša ieškoviui ir atsakovui pirmojo posėdžio datą (pranešimas apie posėdį). Be to, per teismo elektroninę sistemą *Lecam* arba teismų interneto svetainėje galima patikrinti, ar byla parengta nagrinėti. Šalys negauna jokio patvirtinimo, ar ieškiny paduotas teisingai, ar ne; tačiau pažymėtina, kad teismo kancleris nepriima priesaika patvirtinto ieškinio pareiškimo, jeigu jis neatitinka 9 klausime nurodytų reikalavimų.

13 Ar gausiu išsamią informaciją apie bylos tvarkaraštį (pvz., kada atvykti į bylos svarstymą)?

Ieškoviui įteikiamas pranešimas apie posėdį. Kito posėdžio data nustatoma per posėdį. Tam tikra informacija apie bylą pateikiama teismų interneto svetainėje. Paskutinis naujinyas: 22/03/2017

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba ([nl](#)) neseniai atlikta pakeitimų.

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Kaip kreiptis į teismą? – Nyderlandai

1 Ar turiu kreiptis į teismą, ar yra alternatyvų?

Ne, ginčą spręsti ne visada būtina teisme. Kai kuriais atvejais visiškai įmanoma naudotis alternatyviomis ginčo sprendimo formomis.

2 Ar nustatytas ieškinio senaties terminas?

Taip, toks terminas paprastai būna nustatytas, tačiau terminai ieškiniai pateikti skirtingais atvejais gali būti nevienodi ir neįmanoma pateikti bendro atsakymo. Kilus klausimų, geriausia kreiptis į advokatą arba Teisinės pagalbos tarnybą (nyd. *Juridisch loket*) (<http://www.juridischloket.nl/>)

3 Ar turėčiau kreiptis į šios valstybės narės teismą?

Paprastai atsakovą šaukia jo gyvenamosios vietos valstybės narės teismas.

4 Jei taip, į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis – pagal savo arba atsakovo gyvenamąją vietą ar pagal kitus bylos teisingumo kriterijus?

Jeigu teisės aktuose nenumatyta kitaip, ieškiny turi būti teikiamas atsakovo gyvenamosios vietos apylinkės teisme. Jeigu atsakovo gyvenamoji vieta Nyderlanduose nėra žinoma, jurisdikciją taip pat turi vietos, kurioje šis asmuo faktiškai yra, teismas. Todėl teks išsiaiškinti, koku adresu ir kioje Nyderlandų savivaldybėje atsakovas gyvena. Jeigu tai nėra žinoma, [Teismų klasifikacijos įstatyme \(nyd. *Wet op de rechterlijke indeling*\)](#) galima patikrinti, kurioje jurisdikcijos teritorijoje yra gyvenamoji arba buvimo vieta. Remiantis šia informacija, galima nustatyti apylinkės teismą, kuriam turi būti pateiktas ieškiny.

5 Į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis, atsižvelgiant į ieškinio pobūdį ir ginčijamos sumos dydį?

Atsakymą į šį klausimą žr. ankstesniame klausime. Daugiau informacijos, kaip nustatyti, kuriame teisme pateikti ieškinį, galima rasti adresu [rechtspraak.nl](#).

6 Ar galiu pareikšti ieškinį teismui pats, ar turiu kreiptis į tarpininką – advokatą?

Nyderlanduose taikomas teisinis principas, kad šalims civilinėse ir komercinėse bylose turi atstovauti advokatas. Šiuo atžvilgiu nėra skirtumo, ar procesas pradedamas teismo šaukimu, ar pareiškimu, ar tai yra pagreitintas procesas, kreipimasis dėl laikinosios apsaugos priemonės, ar, pavyzdžiui, procesas už akių dėl neatvykimo į teismo posėdį.

Išimtis taikoma tik ieškiniams, kurių vertė neviršija 25 000 EUR, arba neapibrėžtos vertės ieškiniams, kai aišku, kad jų vertė neviršija 25 000 EUR. Šiais atvejais jurisdikciją turi apylinkės teismas ir šalis procese gali veikti savo vardu. Šalys taip pat gali gauti asmenų, kurie nėra advokatai, pvz., teisinio konsultanto arba teismo antstolio, pagalbą.

Jeigu byla yra susijusi su darbo sutartimi, kolektyvine sutartimi, kolektyvinės sutarties nuostata, kuri yra pripažinta bendrai privaloma, ankstyvo išėjimo į pensiją sutartimi, kaip nurodyta įstatyme dėl Pagrindų susitarimo dėl valdžios pareigūnų ankstyvo išėjimo į pensiją (nyd. *Wet kaderregeling vut overheidsperoneel*), atstovavimo sutartimi, nuomos sutartimi arba nuomos su galimybe įsigyti sutartimi, advokato turėti nebūtina. Todėl šiose bylose piniginių reikalavimų suma yra neaktuali.

7 Kur konkrečiai turiu kreiptis dėl ieškinio pareiškimo – į teismo priimamąjį, teismo sekretoriatą ar kitą administracinį padalinį?

Rašytiniai dokumentai, kuriais galima pradėti procesą, turi būti adresuojami kompetentingo teismo kanceliarijai. Šiuo klausimu reikia nepamiršti, kad teismo šaukimu pradedamas procesas skiriasi nuo pareiškimo pradedamo proceso. Kai procesas pradedamas teismo šaukimu, teismo šaukimas pirmiausia įteikiamas atsakovui, o tada užregistruojamas teismo kanceliarijoje. Abu veiksmus turi atlikti teismo antstolis. Tada procesas vykdomas pagal bylą sąrašą (posėdyje nagrinėjamų bylų sąrašą). Kai procesas pradedamas pareiškimu, pareiškimas pateikiamas tiesiogiai teismo kanceliarijai ir likusi proceso dalis taip pat vykdoma per kompetentingo teismo kanceliariją. Taip pat žr. „Dokumentų įteikimas“.

Aprašytoji procedūra per ateinančius keletą metų pasikeis, kai įsigalios teisės aktai dėl (privalomo) elektroninio proceso. Šie teisės aktai bus laipsniškai pradedami taikyti nuo 2017 m. iki 2021 m. Planuojama, kad galiausiai elektroninis procesas taps privalomas visose bylose, kuriose privalomas teisinis atstovavimas. Tada bylos visada bus pradedamos pateikiant pradinį dokumentą (nyd. *procesinleiding*) per teismų tarnybos (*Rechtspraak*) interneto portalą arba per teismų tarnybos ir advokato sistemų sąsają. Taip pat žr. informaciją „Automatinis apdorojimas“.

8 Kuria kalba galiu pareikšti ieškinį? Ar galiu ieškinį pareikšti žodžiu, ar jį būtina teikti raštu? Ar galiu siųsti ieškinį faksu arba elektroniniu paštu?

Nyderlanduose oficiali teismo proceso kalba yra nyderlandų kalba. Tai reiškia, kad teismo šaukimas arba (rašytinis) pareiškimas pradėti procesą turi būti parengtas nyderlandų kalba. Išimties tvarka procesiniai dokumentai byloje, kurią nagrinėja Fryzijos provincijoje esantis teismas, gali būti parengti fryzų kalba. Dokumentai apylinkės teismo kanceliarijai taip pat gali būti pateikti faksu. Faksu atsiųsti dokumentai, kuriuos teismo kanceliarija gauna iki paskutinės dienos 24.00 val., laikomi pateiktais iki termino pabaigos. Galioja išimtis: faksu atsiųsti pareiškimai šeimos bylose nepriimami. Dokumentų negalima pateikti el. paštu. 2017–2021 m. visoms civilinėms ir administracinėms byloms bus laipsniškai pradėtas taikyti elektroninis procesas. Jeigu atitinkamos rūšies bylai įsigaliojo elektroninis procesas, ieškinį teismui galima pateikti elektroniniu būdu per teismų tarnybos interneto portalą.

9 Ar yra nustatytos specialios ieškinio pareiškimo formos, o jeigu jų nėra, kaip turiu išdėstyti ieškinį? Koks turi būti ieškinio turinys?

Teisės aktais nustatyti konkretūs reikalavimai dėl teismo šaukimo arba (rašytinio) pareiškimo, kuriais pradedamas procesas, turinio. Pagal naujuosius teisės aktus, kuriais sudaromos sąlygos vykdyti elektroninį procesą, lieka vienintelis būdas procesui pradėti. Šie teisės aktai bus laipsniškai pradedami taikyti nuo 2017 m. rugsėjo mėn. iki 2021 m. Daugiau informacijos žr. [Nacionalinėse procesinėse taisyklėse dėl teismo šaukimų civilinėse bylose \(nyd. *Landelijk Procesreglement voor civiele dagvaardingen bij de rechtbanken*\)](#) (rubrikose *Rechtbanken* (Apylinkių teismai), *Handel* (Komerčių bylų teismai)) ir [Procesinėse taisyklėse, taikomose, kai pareiškimu pradedamas pagreitintas procesas komercinės civilinės teisės sektoriuje / teisme \(nyd. *Procesreglement voor verzoekschriftenprocedure sector civiel handel/voorzieningenrechter*\)](#).

Teismo šaukimu pradedamas procesas

Kai procesas pradedamas teismo šaukimu, teismo antstolis teismo šaukimą pirmiausia įteikia atsakovui, o tada jį užregistruoja teismo kanceliarijoje. Teismo šaukime turi būti nurodyta: ieškovo vardas ir pavardė, reikalavimas, atsakovo vardas ir pavardė, reikalavimo pagrindai ir ieškovo pateikti dokumentai reikalavimui pagrįsti. Teismo šaukime taip pat nurodoma teismo posėdžio data ir teismas, kuriame bus nagrinėjama byla.

Bylos dokumentacijoje turi būti šie dokumentai:

pradinis teismo šaukimas;

jeigu teismo šaukimas turi būti įteiktas užsienyje – pradiniai dokumentai, kuriais įrodoma, kad tai buvo tinkamai atlikta;

valstybės finansuojamos teisinės pagalbos įrodymas ar pajamų deklaracija arba prašymo suteikti valstybės finansuojamą teisinę pagalbą ar pajamų deklaracijos kopija;

pasirinktos atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos įrodymas;

įrodymai (dokumentai), kuriais planuojama remtis procese;

pateikiamas pranešimas, ar iki proceso pradžios pirmiausia įvyko tarpininkavimas, o toliau nurodytais atvejais taip pat pateikiamos toliau nurodytų dokumentų kopijos:

jeigu pareiškiamas reikalavimas arešto išlaidoms atlyginti, pateikiama arešto dokumentų kopija;

perdavimo atvejais pateikiama nutartis dėl perdavimo ir iki jo į bylą įtraukti dokumentai;

jeigu teismo šaukimas turi būti skelbiamas užsienio kalba arba į ją verčiamas, pateikiami dokumentai, kuriais įrodoma, kad tai buvo padaryta.

Pareiškimo pradedamas procesas

Kai procesas pradedamas pareiškimu, pareiškimas pateikiamas tiesiogiai teismo kanceliarijai ir likusi proceso dalis taip pat vykdoma per kompetentingo teismo kanceliariją.

Bylos dokumentacijoje turi būti ši informacija:

ieškovo vardas, pavardė, gyvenamoji vieta, o jeigu Nyderlanduose gyvenamosios vietos nėra – ieškovo faktinė buvimo vieta, taip pat

atsakovo vardas, pavardė, gyvenamoji vieta, o jeigu Nyderlanduose gyvenamosios vietos nėra – atsakovo ir bet kurios suinteresuotosios šalies faktinė buvimo vieta, jeigu ieškovas ją žino, taip pat

aiškus ieškinio ir jo pagrindų aprašymas, įskaitant teismo vietos jurisdikcijos pagrindų aprašymą, taip pat

bylai paskirto advokato vardas, pavardė ir telefono numeris.

Bet kuri šalis, kuri teismo šaukime, rašytiniame pareiškime arba pranešime remiasi kokiu nors dokumentu, privalo pridėti to dokumento kopiją.

10 Ar reikia mokėti teismo mokesčių? Jeigu taip, kada? Ar turu mokėti advokatai nuo pat ieškinio pareiškimo?

Teismo mokesčiai turi būti sumokami pateikiant ieškinį teisme. Jų suma priklauso nuo ginčo pobūdžio ir vertės. Praktiškai advokatas dažnai šią sumą sumoka avansu ir vėliau ją įtraukia į sąskaitą. Jeigu proceso eigoje prireikia iškviesti ekspertą (pavyzdžiui, auditorių, medicinos ekspertą ar techninį ekspertą), teismas padengti išlaidas galiausiai nurodo bylą pralaimėjusiai šaliai, jeigu nenusprendžia kitaip (pavyzdžiui, šeimos bylose išlaidas paprastai padengia jas patyrusi šalis). Ta pati nuostata galioja liudytojų ar kitų formų įrodymų pateikimo išlaidoms.

Advokatai už savo veiklą ima užmokesčių, kuris grindžiamas valandiniu įkainiu (su / be PVM), nebent šalis turi teisę gauti valstybės finansuojamą teisinę pagalbą (taip pat žr. klausimą Nr. 11). Užmokesčiai advokatai Nyderlanduose iš esmės nėra pastovaus dydžio. Patartina informaciją šia tema laiku gauti iš jums atstovaujancio advokato arba Nyderlandų advokatūros (nyd. *Nederlandse orde van Advocaten*). Dauguma advokatų prašo avanso ir vėliau proceso eigoje deklaruoja savo darbą, o tada išrašo galutinę sąskaitą.

11 Ar galiu gauti nemokamą teisinę pagalbą?

Nyderlanduose yra galimybė gauti valstybės finansuojamą teisinę pagalbą. Bet kuris asmuo, kuriam reikia teisinės pagalbos, tačiau jis negali už ją susimokėti, gali prašyti išmokos teisinėms išlaidoms padengti. Tada dalį advokato darbo sąnaudų sumoka Teisinės pagalbos valdyba (nyd. *Raad voor rechtsbijstand*), tačiau reikia įmokėti ir nuosavą įnašą. Šis įnašas priklauso nuo finansinės padėties. Advokatas pateikia prašymą Teisinės pagalbos valdybai. Su tinkamumo sąlygomis galima susipažinti Teisinės pagalbos valdybos svetainėje (<http://www.rvr.org/>).

12 Nuo kurio momento mano ieškiny laikomas oficialiai pareikštu? Ar institucijos praneš, ar mano ieškiny pareikštas tinkamai?

Kai procesas pradedamas teismo šaukimu, ieškiny laikomas nagrinėjamu nuo teismo šaukimo datos. Ieškovas teismo šaukimą pateikia teismo kanceliarijai ne vėliau kaip paskutinę teismo kanceliarijos darbo dieną iki teismo šaukime nurodytos bylų sąrašo nagrinėjimo datos (nustatytos teismo posėdžio datos). Teismo tarnautojas bylą įtraukia į vieno teisėjo nagrinėjamų bylų padalinio bylų sąrašą.

Procesas nutrūksta, jeigu iki minėto termino teismo šaukimas nepateikiamas teismo kanceliarijai, nebent per dvi savaites nuo teismo šaukime nurodytos bylų sąrašo nagrinėjimo datos išduodamas galiojantis išieškojimo dokumentas.

Jeigu procesas pradedamas pareiškimu, ieškiny laikomas nagrinėjamu, kai pareiškimas pateikiamas teismo kanceliarijai.

Apskritai patvirtinimas, kad ieškiny yra tinkamai pateiktas, nesiunčiamas. Teismo šaukimu pradėtose bylose, jeigu šis teismo šaukimas turi trūkumų, kai kuriais atvejais ieškovui suteikiama galimybė tuos trūkumus pašalinti. Ta pati nuostata galioja, kai procesas pradedamas pareiškimu. Vis dėlto teismo kanceliarija nėra įpareigota suteikti šios galimybės.

Jeigu procesas turi būti vykdomas elektroniniu būdu, elektroninė sistema sugeneruoja gavimo patvirtinimą, kuris įtraukiamas į elektroninę bylą. Šalys bet kuriuo metu gali elektroniniu būdu susipažinti su dokumentais.

13 Ar gausiu išsamią informaciją apie bylos tvarkaraštį (pvz., kada atvykti į bylos svarstymą)?

Teismo kanceliarija negali nedelsdama suteikti tikslios informacijos apie proceso tvarkaraštį ar apie tai, kada buvo pateiktas ieškiny. Žinoma, jums bus pranešta apie tai, kada galiausiai bus svarstoma jūsų byla. Apskritai advokatas arba teismo kanceliarija gali apytikriai įvertinti, kada bus nagrinėjama byla, tačiau teisės gauti tokius pranešimus nėra.

Paskutinis naujinimas: 02/01/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba ([de](#)) neseniai atlikta pakeitimų.

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Jis jau išverstas į šias kalbas.

Kaip kreiptis į teismą? - Austrija

1 Ar turiu kreiptis į teismą, ar yra alternatyvų?

Prieš kreipiantis į teismą gali būti geriau pasinaudoti vienu iš alternatyvių ginčų sprendimų būdų.

2 Ar nustatytas ieškinio senaties terminas?

Ieškinio senaties terminai kiekvienu atveju skiriasi. Dėl terminų turėtumėte pasikonsultuoti su teisininku.

3 Ar turėčiau kreiptis į šios valstybės narės teismą?

Žr. faktų suvestinę „Teismų jurisdikcija. Austrija“.

4 Jei taip, į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis – pagal savo arba atsakovo gyvenamąją vietą ar pagal kitus bylos teisingumo kriterijus?

Žr. faktų suvestinę „Teismų jurisdikcija. Austrija“.

5 Į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis, atsižvelgiant į ieškinio pobūdį ir ginčijamos sumos dydį?

Žr. faktų suvestinę „Teismų jurisdikcija. Austrija“.

6 Ar galiu pareikšti ieškinį teismui pats, ar turiu kreiptis į tarpininką – advokatą?

Civilinių ir komercinių bylų, kurias planuojama nagrinėti teisme, ieškinius, pareiškiamus apygardų teismuose (vok. *Bezirksgerichte*), kurių jurisdikcijai paprastai priklauso ne didesnės kaip 15 000 EUR vertės ginčai, turi pasirašyti advokatas, jeigu ginčo suma viršija 5 000 EUR. Ši pareiga naudotis advokato paslaugomis netaikoma byloms, kurias privalu pradėti apygardų teismuose neatsižvelgiant į ginčytiną sumą (t. y. net jeigu ji viršija 15 000 EUR). Tai pirmiausia taikoma ginčams dėl vaiko kilmės, įstatymu nustatytų išlaikymo įmokų ir santuokos nutraukimo, sutuoktinių tarpusavio arba tėvų ir vaikų tarpusavio ginčams, ginčams dėl žemės ribų, susijusio būsto ir pensijoje esančių ūkininkų aprūpinimo, ginčams dėl trūkumo laikyti daiktą, ginčams dėl gyvenamųjų ir verslo patalpų, įskaitant transporto priemonių stovėjimo vietas ir garažus, nuomos sutarčių ar licencijų ir ginčams dėl turto ar turto turinčių įmonių nuomos, taip pat ginčams dėl jūrininkų, vežėjų ir viešbučių savininkų sutarčių su savo darbuotojais, keleiviais ar svečiais.

Pareiga naudotis advokato paslaugomis taip pat netaikoma ieškiniams, pareikštiems ne ginčo tvarka.

Kai teisinis atstovavimas apygardų teismuose neprivalomas, bet kas gali pareikšti rašytinius ieškinius arba prašymą pradėti procesą teisme.

Civilinių ir komercinių bylų, kurias planuojama nagrinėti teisme, ieškinius, pareiškiamus žemių teismuose (vok. *Landesgerichte*), paprastai visada turi pasirašyti advokatas. Žemių teismų jurisdikcijai priklauso visi ieškiniai, nepriklausantys apygardų teismų jurisdikcijai, neatsižvelgiant į ginčo sumą, pvz., ginčai dėl pramoninės nuosavybės teisės, nesąžiningos konkurencijos ir vartotojų apsaugos organizacijų pareiškiama ieškiniai dėl teismo draudimų.

Advokato parašas nebūtinai žemių teismams pareiškiama darbo ar socialinės apsaugos teise grindžiamiems ieškiniams (procesai pagal Darbo ir socialinės apsaugos teismų įstatymą – ASGG). Tai pirmiausia taikytina ieškiniams, kuriuos darbuotojai pagal darbo sutartį pareiškia darbdaviams.

7 Kur konkrečiai turi kreiptis dėl ieškinio pareiškimo – į teismo priimamąjį, teismo sekretoriatą ar kitą administracinį padalinį?

Rašytiniai ieškiniai turi būti siunčiami teismo korespondencijos adresu.

Tačiau proceso šalis, kuriai neatstovauja advokatas, gali teismo atvirų durų dieną (vok. *Amstag*, paprastai kartą per savaitę) žodžiu užregistruoti ieškinį jurisdikciją tam ieškiniai turinčio apygardos teismo arba apygardos teismo, kurio apygardoje proceso šalis tuo metu gyvena, atitinkamame skyriuje (abiem atvejais prižiūrint teisėjui). Atitinkamas teismo skyrius nustatomas pagal tai, kaip teismas paskirsto bylas, jį galima sužinoti telefonu arba asmeniškai teisme darbo valandomis. Apygardos teismų atvirų durų dienos (bent pusę dienos per savaitę) išvardytos Federalinės teisingumo ministerijos interneto svetainės rubrikoje „*Gerichte*“ arba jas galima sužinoti paskambinus teismui telefonu, bent jau darbo valandomis (paprastai 8.00–16.00 val. pirmadieniais–penktadieniais, išskyrus valstybines šventes).

8 Kuria kalba galiu pareikšti ieškinį? Ar galiu ieškinį pareikšti žodžiu, ar jį būtina teikti raštu? Ar galiu siųsti ieškinį faksu arba elektroniniu paštu?

Oficiali visų teismų kalba yra vokiečių kalba. Kai kurie teismai taip pat leidžia vartoti Burgenlando kroatų, vengrų ir slovėnų kalbas kaip oficialias kalbinių mažumų grupių kalbas.

Ieškiniai arba prašymai pradėti procesą turi būti pareikšti raštu. Jeigu nebūtina, kad juos pasirašytų advokatas, juos taip pat galima užregistruoti žodžiu apygardos teisme, kurio jurisdikcijai jie priklauso, kaip paaiškinta pirmiau išdėstyta 7 klausime. Kai ieškiniai teismui nusiunčiami faksu arba e. paštu, teismas gali nurodyti ištaisyti jų trūkumus. Ieškinius galima pareikšti internetu per uždara Austrijos e. teisingumo (ERV) platformą, kurioje reikia užsiregistruoti (tai finansiškai apsimoka tik Austrijos teismuose pareiškiantiesiems daug ieškinių).

9 Ar yra nustatytos specialios ieškinio pareiškimo formos, o jeigu jų nėra, kaip turiu išdėstyti ieškinį? Koks turi būti ieškinio turinys?

Privalomos formos yra parengtos tik prašymams išduoti sąlyginį mokėjimo įsakymą (vok. *Mahnklagen*). Visi ieškiniai, kuriais reikalaujama sumokėti iki 75 000 EUR, pagal šią mokėjimo įsakymo procedūrą (vok. *Mahnverfahren*) turi būti pateikti kaip prašymas išduoti mokėjimo įsakymą. Atitinkamas formos galima gauti teisme arba išsispausdinti iš Federalinės teisingumo ministerijos interneto svetainės (<http://www.justiz.gv.at>).

Esama neprivalomų prašymo dėl teismo nurodymo nutraukti gyvenamosios nuomos sutartį arba vienos ar daugiau verslo patalpų nuomą formų.

Paprastai prie kiekvieno ieškinio reikia pridėti dokumentus (daiktinius įrodymus), kuriais jis pagrindžiamas (pateikiama tiek pat kopijų kaip ir paties ieškinio, žr. 12 klausimą). Prie ieškinio gali būti pridedami bet kokie rašytiniai susitarimai dėl jurisdikcijos arba šalies vidaus teismo (susitarimai dėl jurisdikcijos). Tas pats taikytina rašytiniams susitarimams dėl sutarties vykdymo vietos, jeigu ieškovas pageidauja remtis ta jurisdikcija, ir kitų konkrečių faktų, susijusių su jurisdikcija ar specialiomis procedūromis (pavyzdžiui, procedūra dėl vekselio apmokėjimo užtikrinimo).

10 Ar reikia mokėti teismo mokesčių? Jeigu taip, kada? Ar turiu mokėti advokatai nuo pat ieškinio pareiškimo?

Teismo mokesčiai mokami iš karto, kai teismui pareiškiamas civilinis ieškiny; šiais fiksuotais mokesčiais siekiama padengti bendras pirmosios instancijos proceso išlaidas ir jie paprastai nepriklauso nuo to, koks sprendimas bus priimtas išnagrinėjus ieškinį. Mokesčių dydis paprastai nustatomas pagal ginčo sumą. Jie turi būti sumokami pareiškiant ieškinį (asmeniškai teisme grynaisiais, kredito ar debeto kortele arba nuotoliniu būdu banko pavedimu į teismo sąskaitą, mokėjimo paskirtyje nurodant „teismo mokesčiai“, kartu su proceso šalių pavardėmis.

Tai, kaip sumokami advokato mokesčiai, yra individualaus susitarimo dalykas; tas pats taikytina mokėtinai advokato mokesčių sumai (išskyrus atvejus, kai dėl mokėjimo susitariama pagal Advokatų užmokesčio tarifų įstatymą (vok. *Rechtsanwaltstarifgesetz*) arba Bendrųjų advokatų užmokesčio kriterijų įstatymą (vok. *Allgemeine Honorar-Kriterien*). Paprastai reikalauti, kad išlaidas kompensuotų priešinga proceso šalis, galima tik tada, kai priimamas galutinis sprendimas, ir ši kompensacija priklauso nuo to, koks sėkmingas buvo procesas.

11 Ar galiu gauti nemokamą teisinę pagalbą?

Teisinė pagalba teikiama asmenims, negalintiems susimokėti proceso išlaidų nekeltant pavojaus savo pragyvenimui. Teisinės pagalbos prašymą galima pateikti žodžiu arba raštu teisme, kuriame vykdomas arba bus vykdomas procesas. Jeigu to teismo būstinė nėra apygardos teismo apygardoje, kurioje asmuo nuolat ar laikinai gyvena, prašymą galima žodžiu užregistruoti to asmens gyvenamosios vietos apygardos teisme.

Jeigu tenkinamos finansinės ir materialinės sąlygos, teisinės pagalbos galima prašyti prieš pareiškiant ieškinį, kad būtų galima jį pareikšti ir (arba) dalyvauti visame tolesniame procese.

Papildoma informacija apie teisinę pagalbą pateikta Federalinės teisingumo ministerijos interneto svetainės rubrikoje „*Bürgerservice*“ (<http://www.justiz.gv.at/>). Iš interneto svetainės taip pat galima atsisiųsti prašymų formas, kuriose esama papildomos informacijos ir patarimų.

12 Nuo kurio momento mano ieškiny laikomas oficialiai pareikštu? Ar institucijos praneš, ar mano ieškiny pareikštas tinkamai?

Ieškiny laikomas pareikštu, kai jį gauna (bent jau teorinę) jurisdikciją turintis teismas. Ieškiny laikomas tinkamai pareikštu, jeigu juo teismui nesuteikiama pagrindų iš karto jį atmesti ar taisyti (kitais tariant, jeigu nustatoma, kad šis ieškinį galima išnagrinėti pagal proceso taisykles). Turi būti pateikiama tiek rašytinio ieškinio kopijų, kiek yra proceso šalių (po vieną kopiją kiekvienai priešingai šaliai ir viena kopija teismui). Jeigu ieškinyje yra formos ir (arba) turinio klaidų, teismas tikriausiai nurodys ištaisyti jo trūkumus. Tuose nurodymuose bus išdėstyti trūkumų neištaisyti iki reikalaujamos datos padariniai. Ieškinio gavimo patvirtinimas paprastai išduodamas tik pateikus prašymą, išskyrus atvejus, kai ieškiny pareiškiamas per Austrijos e. teisingumo platformą, – tada gavimas patvirtinamas automatiškai.

13 Ar gausiu išsamią informaciją apie bylos tvarkaraštį (pvz., kada atvykti į bylos svarstymą)?

Per mokėjimo įsakymo procedūrą (vok. *Mahnverfahren*) ieškinio formoje jau yra prašymas išduoti mokėjimo įsakymo kopiją, skirtą vykdymui užtikrinti. Todėl ieškovas automatiškai gauna arba mokėjimo įsakymo kopiją, skirtą vykdymui užtikrinti (vykdomąjį raštą, vok. *Exekutionstitel*), arba kitos proceso šalies laiku pateikto prieštaravimo kopiją ar pranešimą apie jį, paprastai kartu su šaukimu į žodinį posėdį (kuriuo pradedamas įprastas procesas). Kol kas nėra trumpiausio laikotarpio šaukimui į procesą apygardų teismuose; tačiau procesui žemių teismuose šis laikotarpis yra bent trys savaitės.

Procese dėl teismo nurodymo, kuriuo nutraukiama gyvenamųjų patalpų nuomos sutartis arba komercinė nuoma, nuomotojas turi atskirai prašyti nurodymo nutraukti nuomą kopijos, skirtos vykdymui užtikrinti. Jeigu, gavęs pranešimą, asmuo laiku (per keturias savaites) pateikia prieštaravimą, nuomotojas informuojamas automatiškai (paprastai kartu su šaukimu į posėdį).

Išskyrus atvejus, kai taikomas specialus procesas (pvz., procesas dėl nurodymo sumokėti skolą, vekselį arba dėl nuomotojo pranešimo apie nuomos nutraukimą), jurisdikciją turintis apygardos teismas, gavęs ieškinį (ir esant užbaigtai ieškinio trūkumų pašalinimo procedūrai), paprastai automatiškai įteikia atsakovui ieškinį kartu su šaukimu į posėdį ir tuo pačiu metu šaukimą į posėdį nusiunčia ieškovui. Žemės teismuose nagrinėjamos byloje, kai įteikiamas ieškiny, atsakovo automatiškai paprašoma pateikti rašytinį atsiliepimą į ieškinį (ir primenama, kad atsiliepimą turi pasirašyti advokatas). Jeigu atsakovas laiku nepateikia atsiliepimo į ieškinį, ieškovo prašymu paskelbiamas sprendimas už akių; priešingu atveju procesas sustabdomas. Jeigu atsiliepimas gaunamas laiku, ieškovui nusiunčiama jo kopija, dažnai kartu su šaukimu į posėdį.

Informaciją apie tikslią teismo jau nustatytą proceso etapų eigą arba apie einamąją proceso padėtį proceso šalys gali tiesiogiai (bet kuriuo proceso etapu) gauti darbo valandomis telefonu susisiekusios su atitinkamu teismo skyriumi (kanceliarija = vok. *Kanzlei*) ir nurodžiusios bylos numerį.

Parengiamajame posėdyje (pirmajame žodinio proceso posėdyje) su proceso šalimis, kurios paprastai turi dalyvauti asmeniškai, nebent jų atstovas būtų pakankamai informuotas apie faktus, aptariamas tolesnis tvarkaraštis ir proceso tvarka, o tada teismas dėl jų nusprendžia. Šis tvarkaraštis įtraukiamas į protokolą kaip bylos tvarkaraštis, o proceso šalims (arba jų atstovams) nusiunčiama protokolo kopija. Apie bylos tvarkaraščio pakeitimus proceso šalims turi būti pranešama, ir, kai tinkama, šie pakeitimai dėl patogumo turi būti su jomis aptariami.

Paskutinis naujinimas: 13/11/2015

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba (PL) neseniai atlikta pakeitimų.

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Jis jau išverstas į šias kalbas.

Kaip kreiptis į teismą? - Lenkija

1 Ar turiu kreiptis į teismą, ar yra alternatyvų?

Alternatyva teismui bylos nagrinėjimui yra ginčo sprendimas tarpininkavimo proceso būdu. Tarpininkavimas yra neteisminis (taikus) ginčų sprendimo būdas, kuriame dalyvauja nepriklausomas kvalifikuotas asmuo arba įstaiga (tarpininkas). Tarpininkavimo procesas yra savanoriškas (ginčo šalis bet kuriuo metu gali atšaukti sutikimą dalyvauti tarpininkavime ir iš jo pasitraukti) ir konfidencialus (dalyviai privalo laikytis tarpininkavimo metu gautos informacijos konfidencialumo), o tarpininkai yra nešališki ir nepriklausomi (jie nepalaiko nė vienos iš šalių ir iš esmės nesiūlo ginčo sprendimų).

2 Ar nustatytas ieškinio senaties terminas?

Apskritai ieškinius teisme galima pateikti bet kuriuo metu, nebent specialiomis nuostatomis yra numatytas terminas. Tačiau šalis, teikianti ieškinį pasibaigus reikalavimo senaties terminui, rizikuoja pralaimėti bylą, jeigu kita šalis nurodys, kad ieškiniai taikomas senaties terminas.

Senaties terminai (lenk. *terminy zawite*) taikomi pagal Lenkijos teisę. Ypatingas senaties termino pobūdis reiškia, kad jeigu teisę turinti šalis iki senaties termino pabaigos nesiima konkrečių veiksmų, šalies teisė atlikti tą konkretų veiksmą baigia galioti. Civilinio proceso kodekse (CPK, lenk. *Kodeks postępowania cywilnego*) nėra jokios bendrosios nuostatos, kuria būtų reglamentuojami senaties terminai, tačiau šie terminai nurodomi nuostatose, kuriomis reglamentuojamos konkrečios situacijos.

Teisės galiojimo pabaiga dėl suėjusio senaties termino saisto teisinio santykio šalis, teismą ar kitą bylą nagrinėjančią valdžios instituciją. Valdžios institucija į tai atsižvelgia automatiškai, ne šalies prašymu ir ne dėl pareikšto prieštaravimo. Senaties terminas gali būti atnaujinamas tik išimtinėmis aplinkybėmis, kai jis buvo praleistas ne dėl šalies kaltės.

3 Ar turėčiau kreiptis į šios valstybės narės teismą?

Siekiant nustatyti, ar konkrečios valstybės narės teritorijoje esantis teismas yra kompetentingas nagrinėti konkrečią bylą, turėtų būti nustatyta to teismo jurisdikcija.

Lenkijos bendrosios kompetencijos teismų bendroji jurisdikcija nagrinėti civilinę bylą savo teritorijoje vadinama nacionaline jurisdikcija ir reglamentuojama CPK.

Teisme nagrinėtinų bylos priklauso nacionalinei jurisdikcijai, jeigu Lenkijoje yra atsakovo nuolatinė arba įprastinė gyvenamoji vieta arba registruotoji būstinė. Be to, Lenkijos teismai nacionalinę jurisdikciją turi šiais atvejais:

- santuokos byloje (nacionalinė jurisdikcija yra išimtinė, jeigu abu sutuoktiniai yra Lenkijos piliečiai ir jų nuolatinė ir įprastinė gyvenamoji vieta yra Lenkijoje);
- byloje dėl tėvų ir vaikų santykių (nacionalinė jurisdikcija yra išimtinė, jeigu visos šalys yra Lenkijos piliečiai ir jų nuolatinė ir įprastinė gyvenamoji vieta yra Lenkijoje);
- byloje dėl išlaikymo ir dėl vaiko kilmės nustatymo (jos priklauso nacionalinei jurisdikcijai, jeigu ieškovas yra teisę turinti šalis, kurios nuolatinė arba įprastinė gyvenamoji vieta yra Lenkijoje);
- byloje dėl darbo teisės (bylos, kuriose ieškovas yra darbuotojas, priklauso nacionalinei jurisdikcijai, jeigu darbas paprastai atliekamas, buvo atliekamas arba turėjo būti atliekamas Lenkijoje);
- byloje dėl draudimo (bylos dėl draudimo santykių, kai ieškiny pateikiamas draudimui, priklauso nacionalinei jurisdikcijai, jeigu Lenkijoje yra ieškovo nuolatinė gyvenamoji vieta yra arba jeigu yra kitas elementas, rodantis teritorinę Lenkijos jurisdikciją);
- byloje dėl vartotojų (bylos, kuriose vartotojas yra ieškovas, priklauso nacionalinei jurisdikcijai, jeigu Lenkijoje yra vartotojo nuolatinė arba įprastinė gyvenamoji vieta ir jis Lenkijoje ėmėsi veiksmų, reikalingų sutarčiai sudaryti; tokiais atvejais kita su vartotoju sudarytos sutarties šalis laikoma turinčia nuolatinę gyvenamąją vietą arba registruotąją būstinę Lenkijoje, jeigu ji turi įmonę arba padalinį Lenkijoje, o sutartis su vartotoju buvo sudaryta kaip tos įmonės ar padalinio verslo dalis).

Lenkijos teismai taip pat turi išimtinę nacionalinę jurisdikciją nagrinėti:

bylas dėl daiktinių (lot. *in rem*) teisių į Lenkijoje esantį nekilnojamąjį turtą ir jo valdymą; bylas dėl nuomos (lenk. *najem* arba *dzierzawa*) ir kitų santykių, apimančių naudojimąsi tokiu nekilnojamoju turtu (išskyrus bylas dėl nuomos mokesčių ir kitų sumų, mokėtinų už naudojimąsi nekilnojamoju turtu, arba naudos iš jo gavimą); kitas bylas, kuriose teismo sprendimas susijęs su daiktinėmis (lot. *in rem*) teisėmis į Lenkijoje esantį nekilnojamąjį turtą, jo valdymu ar naudojimu jiu;

bylas dėl juridinio asmens likvidavimo arba juridinio asmens teisių neturinčio organizacinio padalinio likvidavimo, taip pat dėl jų valdymo organų sprendimų panaikinimo arba pripažinimo negaliojančiais, jeigu juridinis asmuo arba juridinio asmens teisių neturintis organizacinis padalinys Lenkijoje turi registruotąją būstinę.

Be to, jeigu nacionalinė jurisdikcija taikoma bylai, pradėtai pagal pagrindinį ieškinį, ši jurisdikcija taip pat taikoma priešieškiniai.

Konkrečiau teisinio santykio šalys gali raštu susitarti bylas dėl turtinių teisių, kylančių arba galinčių kilti iš teisinio santykio, spręsti Lenkijos teismuose.

Teismas kiekvienu bylos nagrinėjimo etapu automatiškai apsvarsto nacionalinės jurisdikcijos nebuvimą.

Jeigu nustatoma, kad nacionalinė jurisdikcija netaikoma, teismas ieškinį arba pareiškimą atmeta.

Nacionalinės jurisdikcijos nebuvimas yra viena iš proceso negalimumo priežasčių.

4 Jei taip, į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis – pagal savo arba atsakovo gyvenamąją vietą ar pagal kitus bylos teisingumo kriterijus?

Siekiant nustatyti, kuris apylinkės teismas (lenk. *sąd rejonowy*) ar apygardos teismas (lenk. *sąd okręgowy*) yra kompetentingas nagrinėti bylą, turėtų būti atsižvelgiama į teritorinę teismo jurisdikciją. Lenkijos teisėje skiriama bendroji teritorinė jurisdikcija, alternatyvioji teritorinė jurisdikcija ir išimtinė teritorinė jurisdikcija.

a. Bendroji teritorinė jurisdikcija

Paprastai ieškiniai turi būti pateikiami pirmosios instancijos teisme, kurio teritorinei jurisdikcijai priklauso atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta (pagal Civilinį kodeksą fizinio asmens nuolatinė gyvenamoji vieta yra gyvenvietė arba miestas, kur asmuo būna, ketindamas ten nuolat pasilikti). Jeigu atsakovas Lenkijoje nuolatinės gyvenamosios vietos neturi, teritorinė jurisdikcija nustatoma pagal jo buvimo vietą, o jeigu ta vieta nežinoma arba yra ne Lenkijoje – pagal paskutinę nuolatinę atsakovo gyvenamąją vietą Lenkijoje. Ieškiniai valstybės išdo atžvilgiu turi būti teikiami teisme, kurio jurisdikcijai priklauso valstybės organizacinio padalinio, su kuriuo susijęs ieškiny, registruotoji būstinė. Ieškiniai juridinio asmens ar kito subjekto, kuris nėra fizinis asmuo, atžvilgiu turi būti teikiami teisme, kurio jurisdikcijai priklauso to subjekto registruotosios būstinės vieta.

b. Alternatyvioji teritorinė jurisdikcija

Remdamiesi nuostatomis dėl alternatyviosios teritorinės jurisdikcijos, ieškovai savo nuožiūra gali pateikti ieškinį bendrosios kompetencijos teisme arba kitame teisme, kuris teisės aktuose nurodytas kaip kompetentingas teismas. Lenkijos civiliniame procese alternatyvioji jurisdikcija numatyta šiais atvejais: kai teikiamas ieškiny dėl išlaikymo ir vaiko kilmės nustatymo; kai teikiamas turtinis ieškiny užsienio verslo subjektui;

kai ginčas kyla dėl sutarties; kai pateikiamas ieškiny dėl deliktinės atsakomybės; dėl sumos, mokėtinos už bylos tvarkymą (užmokesčio advokatui), sumokėjimo; dėl nekilnojamojo turto nuomos (lenk. *najem* arba *dzierzawa*); dėl paprastojo vekselio ar čekio.

Ieškiniai dėl išlaikymo ir dėl vaiko kilmės nustatymo ir su jais susiję reikalavimai gali būti pateikiami teisme, kurio jurisdikcijai priklauso reikalavimo teisę turinčios šalies nuolatinė gyvenamoji vieta. Ieškiniai dėl turtinio reikalavimo verslo subjektui gali būti pateikiami teisme, kurio jurisdikcijai priklauso to subjekto būstinė arba padalinys, jeigu reikalavimas yra susijęs su tos būstinės arba padalinio veikla. Ieškiniai dėl sutarties sudarymo, jos turinio nustatymo, sutarties pakeitimo ir sutarties buvimo fakto nustatymo, sutarties vykdymo, nutraukimo ar pripažinimo negaliojančia, taip pat dėl žalos atlyginimo už sutarties nevykdymą arba netinkamą vykdymą gali būti pateikiami teisme, kurio jurisdikcijai priklauso sutarties vykdymo vieta. Jeigu kyla abejonių, sutarties vykdymo vieta turėtų būti patvirtinta dokumentu. Ieškiniai dėl deliktinio reikalavimo gali būti teikiami teisme, kurio teritorinėje jurisdikcijoje įvyko žalą sukėlęs įvykis. Ieškiniai, kuriais siekiama, kad būtų sumokėta už bylos tvarkymą mokėtina suma, gali būti teikiami teisme, kurio jurisdikcijai priklauso vieta, kurioje teisinis atstovas tvarkė bylą. Ieškiniai, kuriais teikiamas reikalavimas dėl nekilnojamojo turto nuomos (lenk. *najem* arba *dzierzawa*), gali būti teikiami teisme, kurio jurisdikcijai priklauso nekilnojamojo turto buvimo vieta. Ieškiniai šaliai, turinčiai įsipareigojimą pagal paprastąjį vekselį arba čekį, gali būti teikiami teisme, kurio jurisdikcijai priklauso mokėjimo vieta. Kelioms šalims, turinčioms įsipareigojimų pagal paprastąjį vekselį arba čekį, ieškiny gali būti teikiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso mokėjimo vieta, arba asmens, akceptavusio arba išdavusio paprastąjį vekselį ar čekį, bendrosios kompetencijos teisme.

c. Išimtinė teritorinė jurisdikcija

Nuostatos, kuriomis reglamentuojama išimtinė teritorinė jurisdikcija, yra privalomos. Jose nenumatyta galimybė tam tikrų kategorijų bylose pateikti ieškinį bendrosios kompetencijos teisme ir alternatyviosios jurisdikcijos teisme ir galimybė susitarimu dėl jurisdikcijos perduoti bylą nagrinėti kitam teismui. Išimtinės jurisdikcijos atveju nagrinėti konkrečią bylą yra kompetentingas tik vienas iš to paties lygmens teismų. Priklausomai nuo bylos rūšies, tai yra konkretus apylinkės ar apygardos teismas.

Ieškiniai dėl nuosavybės ar kitų daiktinių (lot. *in rem*) teisių į nekilnojamąjį turtą, taip pat dėl teisės naudotis nekilnojamoju turtu gali būti teikiami tik teisme, kurio jurisdikcijai priklauso nekilnojamojo turto buvimo vieta. Jeigu ginčo dalykas yra žemės servitutas, jurisdikcija nustatoma pagal suvaržyto turto buvimo vietą. Minėtoji jurisdikcija apima asmeninius reikalavimus, susijusius su daiktinėmis (lot. *in rem*) teisėmis ir teisėmis, kurias siekiama įgyvendinti kartu su tais reikalavimais prieš tą patį atsakovą. Ieškiniai dėl paveldėjimo, privalomos palikimo dalies, testamentu palikto turto, nurodymų ar kitų testamentinės valios sąlygų teikiami tik teisme, kurio jurisdikcijai priklauso testatoriaus paskutinė įprastinė gyvenamoji vieta, o jeigu testatoriaus įprastinės gyvenamosios vietos Lenkijoje neįmanoma nustatyti – teisme, kurio jurisdikcijai priklauso palikimo arba jo dalies buvimo vieta. Ieškiniai dėl narystės kooperatyve, bendrijoje, įmonėje ar asociacijoje gali būti teikiami tik teisme, kurio jurisdikcijai priklauso registruotoji būstinė. Ieškiniai dėl santuokinių ryšių gali būti teikiami tik teisme, kurio teritorinėje jurisdikcijoje buvo paskutinė sutuoktinių nuolatinė gyvenamoji vieta, jei bent vieno iš jų nuolatinė ar įprastinė gyvenamoji vieta vis dar yra toje jurisdikcijoje. Jeigu tokio pagrindo nėra, išimtinę jurisdikciją turi teismas, kurio jurisdikcijai priklauso atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta, o jeigu nėra ir to pagrindo, tai išimtinę jurisdikciją turi teismas, kurio jurisdikcijai priklauso ieškovo nuolatinė gyvenamoji vieta. Ieškiniai dėl tėvų ir vaikų santykių, taip pat įvaikintojo ir įvaikio santykių gali būti teikiami tik teisme, kurio jurisdikcijai priklauso ieškovo nuolatinė gyvenamoji vieta, jeigu nėra pagrindų pateikti ieškinį pagal nuostatas dėl bendrosios jurisdikcijos.

Be to, jeigu jurisdikciją pagrįstai turi keli teismai arba jeigu ieškiny pateikiamas kelioms šalims, kurių atžvilgiu pagal teisės nuostatas dėl bendrosios jurisdikcijos yra kompetentingi įvairūs teismai, ieškovas gali pasirinkti vieną iš tų teismų. Ta pati nuostata taikytina, jeigu nekilnojamasis turtas, kurio buvimo vieta yra pagrindas teismo jurisdikcijai nustatyti, yra kelių jurisdikcijų teritorijose. Jeigu kompetentingas teismas dėl kokios nors kliūties negali nagrinėti bylos arba atlikti kitų veiksmų, atitinkamas aukštesnysis teismas uždaramė posėdyje skiria kitą teismą. Jeigu pagal CPK nuostatas teritorinės jurisdikcijos negalima nustatyti remiantis bylos aplinkybėmis, Aukščiausiasis Teismas (lenk. *Sąd Najwyższy*) uždaramė posėdyje skiria teismą, kuriame turi būti pateikiamas ieškiny. Šalys gali raštu susitarti jau esamą ginčą arba ateityje galinčius kilti ginčus dėl konkrečių teisinių santykių spręsti pirmosios instancijos teisme, kuris pagal teisės aktus neturi teritorinės jurisdikcijos. Tada tas teismas turi išimtinę jurisdikciją, jeigu šalys nesusitarė kitaip ir jeigu ieškovas nepateikė ieškinio pagal elektroninę mokėjimo įsakymo procedūrą (lenk. *elektroniczne postępowanie upominawcze*, EPU). Šalys taip pat gali rašytiniu susitarimu apriboti ieškovo teisę pasirinkti iš kelių teismų, kompetentingų spręsti tokius ginčus. Tačiau šalys negali pakeisti išimtinės jurisdikcijos.

5 Į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis, atsižvelgiant į ieškinio pobūdį ir ginčijamos sumos dydį?

Lenkijos Respublikos bendrosios kompetencijos teismų (lenk. *sądy powszechnie*) materialinė jurisdikcija reglamentuojama Civilinio proceso kodekse.

Civiliniame procese pirmosios instancijos teismai yra apylinkių teismai ir apygardų teismai, o antrosios instancijos teismai yra apygardų teismai ir apeliaciniai teismai (lenk. *sądy apelacyjne*).

Iš esmės civilines bylas pirmąja instancija nagrinėja apylinkių teismai, jeigu jurisdikcija nėra priskirta apygardų teismams. Apygardų teismai turi jurisdikciją pirmąja instancija nagrinėti šias bylas:

- bylas dėl neturtinių teisių (ir turtinių reikalavimų, reiškiamų kartu su tomis teisėmis), išskyrus bylas, kuriose nustatoma arba ginčijama vaiko kilmė, bylas dėl vaiko kilmės iš tėvo pripažinimo panaikinimo ir dėl įvaikinimo panaikinimo;
- bylas dėl autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos, taip pat bylas dėl išradimų, naudingųjų modelių, pramoninio dizaino, prekių ženklų, geografinių nuorodų ir integrinčių grandynų topografijos, ir bylas dėl kitų nematerialiosios nuosavybės teisių apsaugos;
- ieškinius pagal spaudos teisę;
- bylas dėl turtinių teisių, kurių ginčo dalyko vertė viršija 75 000 PLN (išskyrus bylas dėl išlaikymo, bylas dėl teisės naudotis turtu pažeidimo, bylas dėl sutuoktinių turto atskyrimo nustatymo, bylas dėl žemės registro turinio suderinimo su faktiniu teisiniu statusu, taip pat bylas, nagrinėjamas vykstant elektroninę mokėjimo įsakymo procedūrą);
- bylas dėl teismo sprendimo paskelbimo vietoje nutarimo padalyti kooperatyvą;
- bylas dėl juridinių subjektų ar organizacinių padalinių, kurie nėra juridiniai asmenys, tačiau jiems įstatymais suteiktas juridinio asmens statusas, valdymo organų sprendimų panaikinimo, paskelbimo negaliojančiais arba jų nebuvimo nustatymo;
- bylas dėl nesąžiningos konkurencijos prevencijos ir kovos su ja;
- bylas dėl žalos, padarytos paskelbiant neteisėtą galutinį teismo sprendimą, atlyginimo.

6 Ar galiu pareikšti ieškinį teismui pats, ar turiu kreiptis į tarpininką – advokatą?

Iš esmės civiliniame procese šalys ir jų valdymo organai ar teisės aktais nustatyti atstovai gali procesinius veiksmus teisme atlikti asmeniškai arba per atstovus.

Vis dėlto konkrečiais atvejais CPK numatyta, kad šaliai privalo atstovauti advokatas. Kai procesas vyksta Aukščiausiąjame Teisme, šalims privalo atstovauti advokatai (lenk. *adwokat*) arba teisininkai (*radca prawny*). Su pramonine nuosavybe susijusiose bylose šalims taip pat privalo atstovauti patentiniai patikėtiniai. Atstovavimo reikalavimas taip pat taikomas žemesnės instancijos teisme atliekamiems procesiniams veiksams, susijusiems su procesu Aukščiausiąjame Teisme. Atstovavimo reikalavimas netaikomas, jeigu procesas susijęs su prašymu atleisti nuo teismo rinkliavų, skirti advokatą arba teisininką arba jeigu šalis, jos valdymo organas arba teisės aktais nustatytas atstovas arba teisinis atstovas yra teisėjas, prokuroras, notaras arba teisės profesorius, arba turi habilituoto teisės daktaro laipsnį (lenk. *doktor habilitowany nauk prawnych*), taip pat jeigu šalis, jos valdymo organas ar teisės aktais nustatytas atstovas yra advokatas arba teisininkas, arba Valstybės išdo generalinės prokuratūros (lenk. *Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa*) prokuroras.

7 Kur konkrečiai turiu kreiptis dėl ieškinio pareiškimo – į teismo priimamąjį, teismo sekretoriatą ar kitą administracinį padalinį?

Ieškiniai turėtų būti pateikiami kompetentingame teisme.

8 Kuria kalba galiu pareikšti ieškinį? Ar galiu ieškinį pareikšti žodžiu, ar jį būtina teikti raštu? Ar galiu siųsti ieškinį faksu arba elektroniniu paštu?

Rašytiniai pareiškimai ir dokumentai teismui turi būti pateikiami lenkų kalba arba su pridėtu vertimu į lenkų kalbą. Ieškinyje turėtų būti parengtas rašytine forma. Išimtį sudaro atvejis (susijęs su darbo ir socialinės apsaugos teise), kai darbuotojas arba apdraustasis, atliekantis procesinius veiksmus be advokato ar teisininko, gali kompetentingam teismui žodžiu pateikti ieškinį, teisių gynimo priemonių turinį ir kitus pareiškimus, kurie įtraukiami į bylą.

Vykstant elektroniškai mokėjimo įsakymo procedūrai, rašytinį pareiškimą ir dokumentus taip pat galima pateikti naudojantis duomenų perdavimo sistema.

9 Ar yra nustatytos specialios ieškinio pareiškimo formos, o jeigu jų nėra, kaip turiu išdėstyti ieškinį? Koks turi būti ieškinio turinys?

Ieškinyje turi būti pateiktas naudojantis oficialiomis formomis tik tuo atveju, jei tai numatyta specialia nuostata. Yra du atvejai, kai ieškinyje turi būti pateiktas naudojantis oficialia forma: jeigu ieškovas yra paslaugos teikėjas arba pardavėjas ir reiškia reikalavimus pagal sutartį dėl konkretaus dalyko (pašto ir telekomunikacijų paslaugų teikimo; masinio žmonių ir bagažo vežimo; elektros energijos, dujų ir mazuto tiekimo; vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo; atliekų šalinimo ir terminės energijos tiekimo), taip pat jeigu vykdomas pagreitintas procesas (lenk. *postępowanie uproszczone*).

Ieškinyje turėtų būti parengtas rašytine forma. Šios taisyklės išimtį sudaro darbo ir socialinės apsaugos teisės procesas, kai darbuotojas arba apdraustasis, atliekantis procesinius veiksmus be advokato ar teisininko, gali kompetentingam teismui žodžiu pateikti ieškinį, kuris įtraukiamas į bylą.

Ieškinyje turi būti nurodyta:

teismo, kuriame jis teikiamas, pavadinimas, šalių, teisės aktais nustatytų jų atstovų ir teisių atstovų vardai ir pavardės;

rašytinio pareiškimo rūšis;

ginčo arba apeliacinio skundo dalyko vertė, jeigu nuo tos vertės priklauso teismo materialinė jurisdikcija, rinkliavos suma ar teisių gynimo priemonės leistinumas, o konkreti pinigų suma nėra bylos dalykas;

ginčo dalykas;

šalių, teisės aktais nustatytų jų atstovų ir teisių atstovų nuolatinės gyvenamosios vietos ar registruotosios būstinės ir adresai;

ieškovo PESEL (bendrosios elektroninės gyventojų registracijos sistemos) numeris arba mokesčių mokėtojo identifikacinis numeris (NIP), jeigu ieškovas yra tokį numerį privalantis turėti fizinis asmuo arba jį turi, nors ir neprivalo turėti; arba ieškovo numeris nacionaliniame teismų registre (KRS), o jeigu KRS numerio nėra – ieškovo numeris kitame aktualiame registre arba dokumentuose, arba, jeigu ieškovas nėra fizinis asmuo ir neprivalo būti įtrauktas į atitinkamą registrą ar dokumentus, tačiau privalo turėti NIP – ieškovo NIP;

ieškinio ar pareiškimo dalykas ir aplinkybių, kuriomis remiamasi, įrodymai;

tiksliai suformuluotas reikalavimas, o bylose, susijusiose su nuosavybės teisėmis – taip pat ginčo dalyko vertė, jeigu ginčo dalykas nėra konkreti pinigų suma; faktinės aplinkybės ieškiniui pagrįsti ir, prireikus, teismo jurisdikcijai pagrįsti;

ar šalys bandė naudotis tarpininkavimu ar kitu neteisiminiu ginčų sprendimo būdu, o jeigu buvo bandyta tai daryti – kodėl tai nebuvo padaryta;

šalies arba teisės aktais nustatyto jos atstovo arba teisinio atstovo parašas;

priedėlių sąrašas.

Prie ieškinio turėtų būti pridėti šie dokumentai:

įgaliojimas arba patvirtinta jo kopija (jeigu ieškinį teikia teisinis atstovas);

ieškinio ir jo priedėlių kopijos, kurios bus įteikiamos procese dalyvaujantiems šalims, o jeigu priedėlių originalai nėra pristatyti teismui – kiekvieno iš jų kopija, skirta teismo dokumentacijai (jeigu vykdoma elektroniškai mokėjimo įsakymo procedūra, prie ieškinio, pateikiamo naudojantis duomenų perdavimo sistema, pridedamos elektroniškai būdu patvirtintos priedėlių kopijos).

Be to, ieškinyje gali būti išdėstyta: prašymai taikyti laikinąsias apsaugos priemones, prašymai paskelbti sprendimą nedelsiant vykdytinu, prašymai nagrinėti bylą nedalyvaujant ieškovui; prašymai, susiję su pasirengimu teismo posėdžiui (ypač prašymai: iškviesti ieškovo nurodytus liudytojus ir teismo paskirtus ekspertus dalyvauti posėdyje; atlikti vizualinę patikrą; nurodyti atsakovui teismo posėdyje pateikti savo turimą dokumentą, reikalingą įrodymams išnagrinėti, arba vizualinės patikros objektą; prašyti pateikti kitų teismų, tarnybų ar trečiųjų šalių turimus įrodymus siekiant juos išnagrinėti teismo posėdyje).

10 Ar reikia mokėti teismo mokesť? Jeigu taip, kada? Ar turiu mokėti advokatui nuo pat ieškinio pareiškimo?

Iš esmės vykstant teismo procesui patiriamos sąnaudos. Teismo sąnaudos apima mokesčius ir išlaidas.

Prievolė padengti teismo sąnaudas tenka šaliai, kuri teismui pateikia pareiškimą (įskaitant ieškinį), kuriam taikomas mokesťis arba dėl kurio patiriamos išlaidos. Jeigu mokėtinas mokesťis nesumokamas, teismas nurodo šaliai jį sumokėti per savaitę, priešingu atveju pareiškimas gražinamas (jeigu pareiškimą pateikė šalis, kurios nuolatinė gyvenamoji vieta arba registruotoji būstinė yra užsienyje ir kuri neturi atstovo Lenkijoje, mokesčiui sumokėti skiriamas bent

mėnesio terminas). Jeigu pasibaigus terminui mokesčiai nėra sumokėtas, teismas grąžina pareiškimą šaliai. Grąžintas pareiškimas neturi padarinių, kurie pagal teisės aktus kyla pateikus pareiškimą teismui.

Jeigu specialia nuostata numatyta, kad pareiškimas gali būti pateikiamas tik naudojantis duomenų perdavimo sistema (EPU procedūra), pareiškimas pateikiamas kartu sumokant mokesčių.

Advokato, teisininko ar patentinio patikėtinio pateiktus pareiškimus (jeigu jiems taikomas konkretaus ar proporcingo dydžio mokesčiai, apskaičiuotas pagal šalies nurodytą ginčo dalyko vertę), už kuriuos nėra tinkamai sumokėta, teismas grąžina nenurodydamas šaliai sumokėti mokesčio (CCP 1302 straipsnis). Šalis mokėtiną mokesčių gali sumokėti per savaitę. Jeigu sumokama reikalinga mokesčio suma, pareiškimas turi teisinį poveikį nuo tos dienos, kurią iš pradžių buvo pateiktas. Toks poveikis neatsiranda, jeigu dėl tos pačios priežasties pareiškimas grąžinamas.

Klausimai, susiję su advokatams ar teisininkams mokėtinu užmokesčiu (pvz., mokėjimo terminai), turėtų būti sureguliuoti kliento ir teisinio atstovo susitarime.

11 Ar galiu gauti nemokamą teisinę pagalbą?

Teisinės pagalbos – teismo skirto teisinio atstovo, kuris tvarkytų bylą (lenk. *pełnomocnik z urzędu*), pagalba – gali kreiptis tiek fiziniai, tiek juridiniai asmenys. Fiziniai asmenys gali prašyti paskirti advokatą arba teisininką, jeigu pateikia pareiškimą, kad jie negalėtų sumokėti užmokesčio advokatui ar teisininkui, nesukeldami sau ar savo šeimoms nepriteklius.

Juridiniai asmenys (ar kiti organizaciniai padaliniai, kurie pagal teisės aktus turi teisę būti šalimi teismo procese) gali prašyti paskirti advokatą arba teisininką, jeigu įrodo, kad neturi pakankamai lėšų advokato arba teisininko paslaugoms apmokėti.

Teismas prašymą patenkina, jeigu nustato, kad byloje yra būtinas advokato arba teisininko dalyvavimas.

Atleidimo nuo teismo išlaidų apmokėjimo ir teismo paskirto teisinio atstovo tarpvalstybiniuose ginčiuose klausimas reglamentuojamas 2004 m. gruodžio 17 d. Įstatymu dėl teisės į teisinę pagalbą civiliniame procese, vykdomame Europos Sąjungos valstybėse narėse, ir dėl teisės į teisinę pagalbą, teikiamą siekiant taikiai išspręsti ginčą procesui dar neprasidėjus.

12 Nuo kurio momento mano ieškinys laikomas oficialiai pareikštu? Ar institucijos praneš, ar mano ieškinys pareikštas tinkamai?

Ieškinys teisme laikomas pateiktu, kai pateikiamas reikalavimo pareiškimas. CPK nenumatytas patvirtinimas, kad ieškinys buvo tinkamai pateiktas teisme.

13 Ar gausiu išsamią informaciją apie bylos tvarkaraštį (pvz., kada atvykti į bylos svarstymą)?

Informaciją apie byloje planuojamus arba atliktus veiksmus galima gauti iš atitinkamo teismo klientų aptarnavimo biuro (lenk. *Biuro Obsługi Interesanta, BOI*). Informaciją apie vėlesnių teismo posėdžių datas galima gauti paskambinus teismo svetainėje nurodytu klientų aptarnavimo biuro numeriu ir nurodžius bylos numerį.

Paskutinis naujiniimas: 27/04/2018

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Jis jau išverstas į šias kalbas.

Kaip kreiptis į teismą? - Portugalija

1 Ar turiu kreiptis į teismą, ar yra alternatyvų?

Atsakymas į šį klausimą priklauso nuo kiekvieno konkretaus atvejo.

Kadangi neįmanoma numatyti kiekvienos galinčios kilti problemos, turėtumėte pasikonsultuoti su atitinkamos srities specialistu.

Jeigu tam neturite finansinių išteklių, galite kreiptis dėl teisinės pagalbos (žr. tolesnį dokumentą „Teisinė pagalba“).

Gali būti pravartu naudoti alternatyvaus ginčų sprendimo priemonę, atsižvelgiant į konkrečias atvejo aplinkybes (žr. tolesnį dokumentą „Alternatyvaus ginčų sprendimo priemonės“).

2 Ar nustatytas ieškinio senaties terminas?

Laikotarpiai, per kuriuos teisme galite pareikšti ieškinį norėdamas išspręsti konkretų ginčą, yra skirtingi ir priklauso nuo konkretaus atvejo.

Kaip minėta atsakyme į pirmesnį klausimą, šį aspektą taip pat reikėtų išsiaiškinti padedant teisės specialistui.

3 Ar turėčiau kreiptis į šios valstybės narės teismą?

Nedarant poveikio Bendrijos reglamentuose ir kituose tarptautiniuose dokumentuose nustatytoms taisyklėms, Portugalijos teismai turi tarptautinę kompetenciją:

- kai ieškinį galima pareikšti Portugalijos teisme pagal Portugalijos teisėje nustatytas teritorinės jurisdikcijos taisykles;
- kai faktas, dėl kurio pareiškiamas ieškinys, arba kurie nors su juo susiję faktai įvyko Portugalijos teritorijoje;
- kai teisę, kurią prašoma apginti, galima apginti tik siūlomu ieškiniu Portugalijos teritorijoje arba ieškoviui būtų akivaizdžiai sunku pareikšti ieškinį užsienyje, nes ginčo dalykas svarbiu asmeniniu ar turtiniu ryšiu susijęs su Portugalijos teisės sistema.

Portugalijos teismų išimtinė jurisdikcijai priklauso:

- klausimai dėl teisės į Portugalijos teritorijoje esantį nekilnojamąjį turtą ir turto nuomos; tačiau ne ilgesniam kaip šešių iš eilės mėnesių laikotarpiui laikinam privačiam naudojimui nuomojamo turto nuomos klausimai priklauso ir valstybės narės, kurioje gyvena atsakovas, teismų jurisdikcijai, jeigu nuomininkas yra fizinis asmuo, o nuomotojas ir nuomininkas gyvena toje pačioje valstybėje narėje;
- įmonių ar kitų juridinių asmenų, turinčių registruotąsias būstines Portugalijoje, steigimo ar likvidavimo galiojimo ir jų organų priimtų sprendimų galiojimo klausimai; siekdamas nustatyti tą registruotąją būstinę, Portugalijos teismas taiko tarptautinės privatinės teisės taisykles;
- Portugalijoje tvarkomų viešųjų registrų įrašų galiojimo klausimai;
- Portugalijos teritorijoje esančio turto perleidimo kreditoriams klausimai;
- Portugalijoje gyvenančių asmenų arba Portugalijos teritorijoje registruotąją būstinę turinčių juridinių asmenų ar įmonių nemokumo ar reorganizavimo klausimai.

4 Jei taip, į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis – pagal savo arba atsakovo gyvenamąją vietą ar pagal kitus bylos teisingumo kriterijus?

Turto buvimo vieta

Ieškiniai dėl turtinių ar asmeninių teisių naudotis turtu, bendro turto padalijimo, iškeldinimo, pasirašymo teisės ir nekilnojamojo turto perleidimo kreditoriams, taip pat ieškiniai dėl hipotekos sudarymo, pakeitimo, sumažinimo ar panaikinimo turėtų būti pareiškiami atitinkamo turto buvimo vietos teisme.

Tačiau ieškiniai dėl laivams ar orlaiviams taikomos hipotekos sudarymo, pakeitimo, sumažinimo ar panaikinimo bus pareiškiami atitinkamo objekto registracijos vietos teisme. Jeigu hipoteka taikoma keliose apygardose registruotam kilnojamajam turtui, ieškovas gali pasirinkti bet kurią iš jų.

Kai ieškinys susijęs su tam pačiam asmeniui priklausančių ir vienam naudojimui tikslui skirtų kilnojamųjų daiktų grupe arba kilnojamųjų ir nekilnojamųjų daiktų grupe, arba skirtingose apygardose esančiu turtu, jis bus nagrinėjamas apygardos, kurioje yra vertingiausias turtas (tai nustatoma pagal apmokestinamąją turto vertę), teisme. Jeigu pastatas, kuris yra ieškinio objektas, yra daugiau negu vienoje teisminėje apygardoje, ieškinį galima pateikti bet kurioje apygardoje.

Kompetencija prievolės įvykdymo klausimais

Ieškiny, kuriuo reikalaujama įvykdyti prievolę, kompensuoti už prievolės neįvykdymą ar netinkamą įvykdymą arba nutraukti sutartį dėl jos nevykdymo, pareiškiamas atsakovo gyvenamosios vietos teisme. Kreditorius gali pasirinkti teismą, kurio aptarnaujamoje teritorijoje prievolė turėjo būti vykdoma, jeigu atsakovas yra juridinis asmuo arba jeigu kreditorius gyvena Lisabonos arba Porto miestų metropolinėje zonoje, o atsakovas taip pat gyvena toje pačioje metropolinėje zonoje.

Jeigu ieškiniu siekiama pareikalauti civilinės atsakomybės pagal deliktinę teisę arba pagal riziką, jis priklauso vietos, kurioje įvyko įvykis, teismo kompetencijai.

Santuokos nutraukimas ir teisinis gyvenimas skyrium

Santuokos nutraukimo, teisinio gyvenimo skyrium ir turto padalijimo bylos priklauso ieškovo nuolatinės ar faktinės gyvenamosios vietos teismo kompetencijai.

Ieškiniai dėl mokesčių sumokėjimo

Jeigu ieškiniai susiję su teismo mokesčių ar mokesčio techniniais atstovams sumokėjimu ir su klientui avansu perduotų sumų išieškojimu, ieškiniai priklauso vietos, kurioje buvo suteikta paslauga, teismo kompetencijai ir jie abu turi būti sujungti.

Tačiau jeigu ieškiny buvo pareikštas apeliaciniame teisme arba Aukščiausajame Teisme, ieškiny dėl mokesčių sumokėjimo pareiškiamas apygardos, kurioje gyvena skolininkas, teisme.

Bendrojo vidurkio suregulavimas ir paskirstymas

Uosto, kuriame pristatytas arba turėjo būti pristatytas didelių nuostolių patyrusio laivo kroviny, vietos teismas yra kompetentingas sureguliuoti ir paskirstyti dėl šių nuostolių susidarancias išlaidas.

Nuostoliai ir žala dėl laivų susidūrimo

Ieškiny dėl nuostolių ir žalos, patirtų susidūrus laivams, gali būti pareiškiamas vietos, kurioje įvyko avarija, vietos, kurioje gyvena į kitą laivą atsimušusio laivo savininkas, vietos, kuriai priklauso laivas, vietos, kurioje jis rastas, arba pirmojo uosto, į kurį įplaukė žalą patyręs laivas, vietos teisme.

Laivų gelbėjimo arba jiems suteiktos pagalbos išlaidos

Laivų gelbėjimo arba jiems suteiktos pagalbos išlaidų atlyginimo galima prašyti vietos, kurioje įvyko faktas, vietos, kurioje yra išgelbėtų objektų savininko nuolatinė gyvenamoji vieta, arba vietos, kuriai priklauso ar kurioje randamas išgelbėtas laivas, teisme.

Ieškiny dėl nemokamai ar už atlygį įsigyto laivo paskelbimo nesuvaržytu privilegijuotomis teisėmis turi būti pareiškiamas uosto, kuriame laivas švartuojamas įsigijimo metu, vietos teisme.

Apsaugos procedūros ir parengiamieji veiksmai

Apsaugos procedūrų ir veiksmų, kurių reikia imtis prieš pareiškiant ieškinį, klausimu turi būti laikomasi šių nuostatų:

- a) sulaukyti ir areštuoti prekes galima prašyti teisme, kuriame turi būti pareiškiamas atitinkamas ieškiny, arba vietos, kurioje prekės yra, teisme, arba, jeigu prekės yra keliose apygardose, bet kuriame iš atitinkamų teismų;
- b) blokuoti naujus darbus priklauso vietos, kurioje turi būti atliekami darbai, teismo kompetencijai;
- c) kitos apsaugos priemonės priklauso teismo, kuriame turi būti pareiškiamas atitinkamas ieškiny, kompetencijai;
- d) imtis parengiamųjų veiksmų, skirtų įrodymams pateikti, reikia prašyti teismo, kuriame tie veiksmai bus atliekami.

Su minėtaisiais veiksmais ir priemonėmis susijęs dokumentų rinkiny pridedamas prie pagrindinio ieškinio bylos dokumentų rinkinio, kad prirėkus būtų galima nusiųsti jį teismui, kuriame pareiškiamas tas ieškiny.

Įteikti pranešimus prašoma teismo, kurio aptarnaujamoje teritorijoje gyvena šiuos pranešimus turintis gauti asmuo.

Bendrosios taisyklės

Bendroji Portugalijos civilinio proceso taisyklė, pagal kurią nustatoma teritorinė jurisdikcija: jeigu konkrečiai nenumatyta kitaip, visos bylos nagrinėjamos atsakovo gyvenamosios vietos teisme.

Tačiau jeigu atsakovas įprastinės gyvenamosios vietos neturi, neturi jokios pastovios gyvenamosios vietos arba jo nėra šalyje, ieškiny pareiškiamas ieškovo gyvenamosios vietos teisme; vis dėlto prašymas dėl laikino ar nuolatinio šalyje nesančio atsakovo turto administravimo turi būti pateikiamas vietos, kurioje atsakovas paskutinį kartą gyveno Portugalijoje, teisme.

Jeigu atsakovo nuolatinė arba faktinė gyvenamoji vieta yra užsienio valstybėje, byla nagrinėjama jo buvimo vietos teisme; jeigu tai nėra Portugalijos teritorija, byla nagrinėjama ieškovo nuolatinės gyvenamosios vietos teisme, o kai ši nuolatinė gyvenamoji vieta yra užsienio valstybėje, kompetentingas teismas yra Lisabonos teismas.

Bendrosios taisyklės, taikomos juridiniams asmenims ir įmonėms

Jeigu atsakovas yra valstybė, byla priklauso ne atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos, o ieškovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismo jurisdikcijai.

Jeigu atsakovas yra kitas juridinis asmuo ar įmonė, byla nagrinėjama vietos, kurioje yra filialo, atstovybės, patronuojamosios bendrovės ar delegacijos registruotoji būstinė arba pagrindinė būstinė, teisme, atsižvelgiant į tai, ar ieškiny pareiškiamas pagrindinei įmonei, ar vienai iš pastarųjų būstinių; tačiau ieškinius, pareiškiamus užsienio juridiniams asmenims ar įmonėms, turintiems Portugalijoje filialą, atstovybę, patronuojamąją bendrovę ar delegaciją, galima pareikšti vietų, kuriose yra tos būstinės, teismuose, nors išduoti teismo šaukimą prašoma registruotajai būstinei.

Keli atsakovai ir iš dalies sutampantys prašymai

Kai toje pačioje byloje yra daugiau negu vienas atsakovas, visi turi būti išklausomi teisme, kurio aptarnaujamoje teritorijoje gyvena daugiausia atsakovų; jeigu keliose vietose gyvena po tiek pat atsakovų, ieškovas gali pasirinkti bet kurį iš tų teismų.

Jeigu keli ieškovo prašymai turi būti nagrinėjami skirtingų teritorinių jurisdikcijų teismuose, jis gali pareikšti ieškinį bet kuriame iš jų, išskyrus atvejus, kai jurisdikcija vienam iš prašymų įvertinti priklauso nuo tam tikro ryšio, pagal kurį teismas savo iniciatyva gali nustatyti, kad jis neturi jurisdikcijos; šiuo atveju ieškiny turi būti pareiškiamas tame teisme.

Tačiau kai ieškovas teikia kelis prašymus, kurie vienas nuo kito priklauso arba vienas kitą papildo, ieškiny turi būti pareiškiamas teisme, kompetentingame nagrinėti pagrindinį prašymą.

Vykdyto užtikrinimo taisyklės pagal bendrąją jurisdikciją

Išskyrus specialius atvejus, reglamentuojamus kitomis nuostatomis, užtikrinti vykdymą kompetentingas teismas yra skolininko gyvenamosios vietos teismas, tačiau kreditorius gali pasirinkti vietos, kurioje turi būti įvykdyta prievolė, teismą, kai skolininkas yra juridinis asmuo arba kai kreditoriaus nuolatinė gyvenamoji vieta priklauso Lisabonos arba Porto miestų metropolinei zonai, o skolininko nuolatinė gyvenamoji vieta yra toje pačioje metropolinėje zonoje.

Tačiau jeigu vykdyto užtikrinimo tikslas yra perduoti tam tikrą daiktą arba išieškoti turtine garantija padengtą skolą, atitinkamas kompetentingas teismas yra vietos, kurioje turi būti rastas tas daiktas, arba vietos, kurioje yra garantijos funkciją atliekantys daiktai, teismas.

Kai prašymas užtikrinti vykdymą turi būti pateikiamas skolininko nuolatinės gyvenamosios vietos teisme, o jis nuolatinės gyvenamosios vietos Portugalijoje neturi, tačiau Portugalijoje turi turto, prašymą nagrinėti priklauso turto buvimo vietos teismo jurisdikcijai.

Jeigu iš dalies sutampancias vykdyto užtikrinimo priemonės turi nagrinėti skirtingų teritorinių jurisdikcijų teismai, tai priklauso skolininko nuolatinės gyvenamosios vietos teismo jurisdikcijai.

Teismo sprendimų vykdymo užtikrinimas

Jeigu užtikrinamas Portugalijos teismo sprendimo vykdymas, prašymas užtikrinti vykdymą pateikiamas nagrinėjant bylą, su kuria jis susijęs, o vykdymas užregistruojamas paties teismo registre ir užtikrinamas nepriklausomai, išskyrus atvejus, kai byla vėliau nagrinėjama apeliacine instancija, – tada tas prašymas perduodamas.

Kai, remiantis teismų veiklos organizavimo įstatymais, užtikrinti vykdymą priklauso specializuoto vykdymo užtikrinimo skyriaus kompetencijai, šiam specializuotam skyriui turi būti skubiai nusiunčiama sprendimo kopija, prašymas užtikrinti vykdymą ir lydimieji dokumentai.

Jeigu sprendimą priima Portugalijoje vykusio arbitražo arbitrai, užtikrinti vykdymą priklauso vietos, kurioje vyko arbitražas, apygardos teismo kompetencijai.

Aukštesniųjų teismų priimtų nutarčių vykdymo užtikrinimas

Jeigu byla perduodama apeliaciniam teismui arba Aukščiausiajam Teismui, užtikrinti vykdymą priklauso skolininko nuolatinės gyvenamosios vietos teismo jurisdikcijai.

Užsienio valstybės teismo sprendimų vykdymo užtikrinimas

Kai užtikrinamas užsienio valstybės teismo sprendimo vykdymas, užtikrinti vykdymą priklauso skolininko nuolatinės gyvenamosios vietos teismo jurisdikcijai.

Teismo jurisdikcija incidentų klausimais

Teismas, kurio kompetencijai priklauso ieškiny, taip pat turi jurisdikciją nagrinėti byloje kylančius incidentus ir aspektus, kuriuos atsakovas pateikia kaip gynybinius argumentus.

Jurisdikcija priešieškinių klausimais

Ieškiniui pareikšti pasirinktas teismas turi jurisdikciją nagrinėti priešieškinių aspektus, jeigu jis turi jurisdikciją jų atžvilgiu pagal pilietybę, dalyką ir hierarchiją; jeigu teismas jurisdikcijos neturi, reikalavimas asmeniui, kuriam pareiškiamas priešieškis, tuo aspektu panaikinamas.

Privatūs susitarimai ir jurisdikcijos suteikimas

Proceso šalys gali susitarti, kuris teismas turės jurisdikciją nagrinėti konkretų ginčą arba ginčus, galinčius kilti iš tam tikro teisinio santykio, jeigu ginčijamas santykis susijęs su daugiau negu viena teisės sistema. Galima susitarti Portugalijos teismams priskirti išimtinę jurisdikciją arba tik alternatyvią jurisdikciją, jeigu tokia jurisdikcija numatyta, darant prielaidą, kad kilus abejonei ji bus laikoma išimtinė.

Teismo pasirinkimas galioja tik tuo atveju, jei įvykdyti visi toliau nurodyti reikalavimai:

- a) teismo pasirinkimas susijęs su ginču dėl turimų teisių;
- b) pasirinktas teismas sutinka su teismo pasirinkimu;
- c) teismo pasirinkimas pateisinamas dideliu abiejų proceso šalių arba vienos iš jų suinteresuotumu, jeigu tai nekelia didelio nepatogumo kitai proceso šaliai;
- d) teismo pasirinkimas netaikomas aspektams, priklausantiems išimtinai Portugalijos teismų kompetencijai;
- e) teismas pasirinkamas rašytiniu arba raštu patvirtintu susitarimu ir jame konkrečiai nurodoma kompetentinga jurisdikcija.

Susitarimas laikomas rašytiniu, kai jis išdėstomas dokumente, pasirašytame proceso šalių arba gautame keičiantis laiškais, teleksais, telegramomis ar kitais rašytiniais įrodymais paliekančiais bendravimo būdais, neatsižvelgiant į tai, ar šiuose dokumentuose yra pats susitarimas, ar išlyga, kuria nurodoma į kitą dokumentą, kuriame išdėstytas susitarimas.

Vaikų ir jaunuolių, kuriems kyla pavojus, apsauga

Kalbant apie jurisdikciją svarstyti nepilnamečių bylas, už vaikų teisių ir vaikų apsaugos įtvirtinimo priemonių įgyvendinimą atsakinga vietos, kurioje vaikas arba jaunuolis gyvena tuo metu, kai gaunamas pranešimas apie padėtį arba pradėdamas teisinis procesas, apsaugos komisija arba teismas.

Jeigu vaiko ar jaunuolio gyvenamoji vieta nežinoma arba jos neįmanoma nustatyti, jurisdikciją turi vietos, kurioje vaikas arba jaunuolis turi būti surastas, apsaugos komisija arba teismas.

Nepaisant minėtųjų nuostatų, vietos, kurioje vaikas arba jaunuolis turi būti surastas, apsaugos komisija arba teismas imasi reikiamų priemonių, kad jį nedelsiant apsaugotų.

Jeigu po to, kai buvo taikytos priemonės, vaikas arba jaunuolis daugiau kaip trims mėnesiams pakeičia gyvenamąją vietą, byla perduodama naujosios gyvenamosios vietos apsaugos komisijai arba teismui.

Išskyrus tai, kas paminėta pirmiau, prasidėjus procesui įvykę faktų pokyčiai nebeturi reikšmės.

Nepaisant taisyklių dėl teritorinės jurisdikcijos, kai pavojus vienu metu kyla daugiau negu vienam vaikui ar jaunuoliui, gali būti pareiškiamas vienas bendras ieškiny, o kai pradėdama nagrinėti atskirus ieškinius, visi jie gali būti prijungti prie pradinio ieškinio, jeigu tam yra pakankama priežastis įvertinus šeimos ryšius ar konkrečią padėtį, dėl kurios kyla pavojus.

Kai tam pačiam vaikui arba jaunuoliui kelis kartus iš eilės taikomos apsaugos, auklėjamosios globos arba civilinės nepilnamečių apsaugos priemonės, išsami informacija apie jas turi būti pridedama prie bylos dokumentų rinkinio, kad jas galėtų apsvastyti pradinio ieškinio procesui pirmininkaujantis teisėjas.

Auklėjamosios globos priemonės

Už faktų įvertinimą ir auklėjamosios globos priemonių taikymą atsakingas vietos, kurioje nepilnametis gyvena, kai buvo pradėtas procesas, teismas. Kai nepilnamečio gyvenamoji vieta nežinoma, jurisdikciją turi vietos, kurioje gyvena tėvų valdžią turintis asmuo, teismas. Kai tėvų valdžią turintys asmenys gyvena skirtingose vietose, jurisdikciją turi globėjo, kuriam suteiktos nepilnamečio globos teisės, gyvenamosios vietos teismas, o jeigu globa yra bendra – globėjo, su kuriuo nepilnametis gyvena, gyvenamosios vietos teismas. Kitais atvejais jurisdikciją turi vietos, kurioje įgyvendinamos globos teisės, teismas arba, jeigu tai yra nenustatyta, vietos, kurioje turi būti rastas vaikas, teismas.

Prasidėjus procesui įvykę pokyčiai reikšmės neturi.

Už skubias priemones yra atsakingi vietos, kurioje įgyvendinamos globos teisės, ir vietos, kurioje turi būti rastas nepilnametis, teismai.

5 | kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis, atsižvelgiant į ieškinio pobūdį ir ginčijamos sumos dydį?

Žr. šiame puslapyje išdėstytas faktų suvestines „Teismų sistemos“ ir „Jurisdikcija“.

6 Ar galiu pareikšti ieškinį teismui pats, ar turiu kreiptis į tarpininką – advokatą?

Tais atvejais, kai neįmanoma, kad proceso šaliai atstovautų advokatas, proceso šalys gali atstovauti pačios sau arba joms gali atstovauti advokatų padėjėjai arba teisininkai (port. *solicitadores*).

Advokatas proceso šaliai privalo atstovauti:

- a) bylose, priklausančiose teismų, kuriems taikomos tam tikros finansinės ribos ir kuriuose leidžiama paduoti įprastą apeliacinį skundą, jurisdikcijai;
- b) bylose, kuriose visada leidžiama paduoti apeliacinį skundą neatsižvelgiant į sumą;
- c) nagrinėjant apeliacinius skundus ir bylas aukštesniuose teismuose.

Net ir tais atvejais, kai proceso šaliai privalo atstovauti advokatas, advokatų padėjėjai, teisininkai ir pačios proceso šalys gali teikti prašymus, kuriuose nekeliami teisės klausimai.

Tais atvejais, kai neįmanoma skirti advokato, o proceso šalys nepasirinko jokio teisinio atstovo, liudytojų apklausą atlieka teisėjas, kuris procesą suderina su konkrečiomis aplinkybėmis.

Advokatas, advokato padėjėjas arba teisininkas proceso šalims privalo atstovauti vykdymo užtikrinimo procese, kai ieškinio suma didesnė negu riba, taikoma pirmosios instancijos teismui, o kai tokia procese ieškinio suma didesnė negu apeliaciniam teismui taikoma riba, proceso šaliai privalo atstovauti

advokatas; advokato atstovavimas taip pat privalomas procese, kai ieškinio suma yra tokia pati arba mažesnė, tačiau aukštesnė negu taikoma pirmosios instancijos teismui, jeigu kartu taikoma deklaratyviojo proceso sąlygas atitinkanti tvarka.

7 Kur konkrečiai turi kreiptis dėl ieškinio pareiškimo – į teismo priimamąjį, teismo sekretoriatą ar kitą administracinį padalinį?

Bylose, kuriose teisinis atstovas neprivalomas ir kuriose proceso šalis neturi tarpininkų, minėtuosius procesinius dokumentus teismui galima pateikti vienu iš toliau nurodytų būdų:

- a) pristatyti į teismo kanceliariją – dokumentas laikomas gautu jo pristatymo dieną;
- b) persiųsti registruotu paštu – dokumentas laikomas gautu jo išsiuntimo registruotu paštu dieną;
- c) nusiųsti faksu arba e. paštu – dokumentas laikomas gautu jo išsiuntimo dieną.

Taip pat žr. faktų suvestinę „Elektroninis administravimas“.

8 Kuria kalba galiu pareikšti ieškinį? Ar galiu ieškinį pareikšti žodžiu, ar jį būtina teikti raštu? Ar galiu siųsti ieškinį faksu arba elektroniniu paštu?

Visuose teismo dokumentuose vartojama portugalų kalba.

Kai portugalų kalbos nemokantis užsienio valstybės pilietis privalo duoti parodymus Portugalijos teismuose, prireikus palengvinti bendravimą jam skiriamas prisiekęs vertėjas.

Kai reikia išversti užsienio kalba parašytus dokumentus, teismas savo iniciatyva arba vienos iš proceso šalių prašymu nurodo dokumentus pateikiančiam asmeniui prie jų pridėti vertimą.

Taikos teismuose procesas gali būti vykdomas žodžiu. Kituose procesuose ieškinyi turi būti pareiškiamas raštu.

Procesiniai dokumentai, kuriuos proceso šalys privalo pateikti raštu, teismui pateikiami elektronine forma per kompiuterinę sistemą [Citius e. paštu](http://citius.tribunaisnet.mj.pt/) <http://citius.tribunaisnet.mj.pt/>, laikantis sistemoje išdėstytų procedūrų ir nurodymų, ir laikomi pristatytais dokumento išsiuntimo dieną.

Tokiu būdu įrodymus teikianti proceso šalis privalo elektronine forma pateikti rašytinį pareiškimą ir visus lydimuosius dokumentus, o originalų siųsti neprivalo, išskyrus atvejus, kai teismas, remdamasis proceso teise, nusprendžia, kad tai būtina.

Kai byloje teisinis atstovas neprivalomas, o proceso šalis neturi tarpininko, žr. atsakymą į pirmesnį klausimą.

Informaciją apie mokėjimo įsakymo procedūras rasite atitinkamoje faktų suvestinėje.

Taip pat žr. faktų suvestinę „Elektroninis administravimas“.

9 Ar yra nustatytos specialios ieškinio pareiškimo formos, o jeigu jų nėra, kaip turi išdėstyti ieškinį? Koks turi būti ieškinio turinys?

Specialios formos taikomos prašymams išduoti įsakymą, vykdymo užtikrinimo procesui ir proceso inicijavimui taikos teismuose, jeigu pastaruoju atveju ieškovas nusprendė nepradėti proceso žodžiu.

Šiame puslapyje žr. faktų suvestines „Mokėjimo įsakymo procedūros“, „Sprendimų vykdymo užtikrinimas“ ir „Alternatyvus ginčų sprendimo priemonės“.

Ieškinyi, kuriuo siekiama deklaratyvaus sprendimo, teisme pareiškiamas pateikiant pradinį prašymą, kuriame ieškovas privalo:

nurodyti teismą ir padalinį, kuriame pareiškiamas ieškinyi, nurodyti proceso šalis – jų vardus ir pavardes, gyvenamąsias vietas ar registruotąsias būstines ir, jei įmanoma, civilinius identifikavimo numerius, mokesčių mokėtojų kodus, profesijas ir darbo vietas;

nurodyti jų teisinio atstovo verslo adresą;

nurodyti ieškinio tipą;

bendrasis bruožais išdėstyti faktus, dėl kurių pareiškiamas ieškinyi, ir teisinės priežastis, kurios yra ieškinio pagrindas;

suformuluoti prašymą;

nurodyti ieškinio sumą;

nurodyti vykdomąjį atstovą, privalantį išduoti teismo šaukimą, arba teisinį atstovą, privalantį jį įteikti.

Prašymo pabaigoje ieškovas turi pateikti liudytojų sąrašą ir paprašyti kitų įrodymų.

Prie prašymo turi būti pridėtas įrodymas, kad teismo mokesčiai iš anksto sumokėtas arba kad proceso šalis atitinka teisinės pagalbos gavimo kriterijus (vietoj mokesčio).

Teismo kanceliarija atsisako priimti pradinį prašymą ir raštu nurodo jo atmetimo priežastis, kai taikomos kurios nors iš šių aplinkybių:

prašyme nėra adreso arba jis adresuotas kitam teismui, kitam to paties teismo padaliniiui ar kitai institucijai;

prašyme nenurodytos proceso šalys ir nepateikta identifikavimo informacija, kuri jame privalo būti pateikta (vardai, pavardės, gyvenamoji vieta arba registruotosios būstinės ir, jei įmanoma, civiliniai identifikavimo numeriai, mokesčių mokėtojų kodai, darbo vietos ir profesijos);

prašyme nenurodytas teisinio atstovo verslo adresas;

prašyme nenurodytas ieškinio tipas;

prašyme nenurodyta ieškinio suma;

nepateikta įrodymų, kad privalomas teismo mokesčiai iš anksto sumokėtas arba suteikta teisinė pagalba, išskyrus atvejus, kai pagal įstatymą išduodamas skubus šaukimas;

prašymas nepasirašytas;

prašymas surašytas ne portugalų kalba;

naudojamas popierius neatitinka administracinių reikalavimų.

10 Ar reikia mokėti teismo mokesčių? Jeigu taip, kada? Ar turiu mokėti advokatui nuo pat ieškinio pareiškimo?

Bylinėjimosi išlaidos apima teismo mokesčius, teisinius mokesčius ir išlaidas.

Teismo mokesčiai

Teismo mokesčiai – tai kiekvienos proceso šalies mokėtinos sumos už bylą, jie nustatomi pagal bylos vertę ir sudėtingumą vadovaujantis [Proceso išlaidų reglamentu](#).

Pagal Proceso išlaidų reglamentą teismo mokesčius moka tik ieškinį pareiškianti proceso šalis, nesvarbu, ar tai ieškovas, ar atsakovas, kreditorius ar skolininkas, reikalavimą ar atsiliepimą į jį teikiantis asmuo, apeliacinį skundą ar atsiliepimą į jį teikiantis asmuo.

Teismo mokesčiai turi būti sumokami prieš atliekant veiksmą su procesiniu dokumentu, už kurį imamas mokesčiai (pradinė peticija arba prašymas, priešieškinyi ir kt.), išskyrus atvejus, kai proceso šaliai ar veiksmui daroma išimtis arba proceso šalis yra atleista nuo išankstinio mokėjimo.

Kai pareiškiamas priešieškinyi arba atliekamas pagrindinis veiksmas, papildomas teismo mokesčiai mokamas tik tuo atveju, jei priešieškinyje pateikiamas su ieškovo prašymu nesusijęs prašymas.

Prašymas nelaikomas nesusijusiu, kai proceso šalis savo pačios naudai ketina pasiekti tą patį teisinį poveikį, kurio siekia ir ieškovas, arba proceso šalis siekia gauti tik kompensaciją.

Jeigu vieną prašymą pateikia skirtingos proceso šalys, visą teismo mokesčių turi sumokėti proceso šalis, pirmoji pateikusi pradinę peticiją, priešieškinyi arba prašymą, tačiau ji nepraranda teisės šį mokesčių išieškoti iš prie prašymo prisijungusių proceso šalių.

Jeigu skirtingos proceso šalys kartu pateikia daugiau nei vieną prašymą, kiekvienas ieškovas, priešieškinyi teikiantis asmuo, kreditorius ar reikalavimą teikiantis asmuo privalo sumokėti atitinkamą teismo mokesčių, kurio dydis nustatytas Proceso išlaidų reglamente.

Kai ieškinius pareiškia prekybos įmonės, praėjusiais metais pareiškusias 200 ar daugiau ieškinių, pradėjusios atitinkamą skaičių procesų ar vykdymo užtikrinimo procesų, teismo mokesčiai nustatomi pagal Proceso išlaidų reglamentą.

Nurodant sumokėti teismo mokesčius, ieškiniai ir apsaugos procedūros laikomi itin sudėtingais, kai:

a) jie apima didelės apimties prašymus ar reikalavimus;

b) jie yra susiję su labai specifiniais teisiniais ar techniniais klausimais arba jiems išnagrinėti reikia atlikti bendrą labai skirtingų sričių teisinių klausimų analizę; arba

c) jiems išnagrinėti reikia apklausti daug liudytojų, išnagrinėti sudėtingus įrodymus ar atlikti įvairius ilgai trunkančius įrodymų paėmimo veiksmus.

Paprastai pirmasis arba vienintelis teismo mokestis sumokamas iki dokumentų pateikimo dienos. Jeigu mokėjimas atliekamas elektroniniu būdu, jis turi būti įrodytas elektroniniais čekiais, kaip numatyta įstatyme. Jeigu jis atliekamas popierine forma, prašymą teikiantis asmuo turi įrodyti, kad mokėjimas atliktas.

Antroji teismo mokesčio dalis turi būti sumokama per dešimt dienų nuo pranešimo apie galutinį posėdį, o prašymą teikiantis asmuo turi per tą patį laikotarpį pateikti mokėjimo įrodymą arba įrodymą, kad toks mokėjimas atliktas.

Teisiniai mokesčiai

Teisiniai mokesčiai – tai visos dėl proceso – nesvarbu, proceso šalių iniciatyva ar pagrindinio posėdžio teisėjo nurodymu, – patirtos išlaidos.

Išskyrus atvejus, kai teisė į teisingumą reglamentuojančiuose reglamentuose numatyta kitaip, kiekviena proceso šalis sumoka savo patirtas ir proceso metu susidaranti išlaidas.

Teisinius mokesčius privalo sumokėti ta proceso šalis, kuri prašė atlikti veiksmą, arba, jeigu veiksmas atliktas teismo iniciatyva, proceso šalis, kuriai tas veiksmas naudingas.

Išlaidos

Išlaidos – kiekvienos proceso šalies bylai išleista pinigų suma, kurios kompensaciją ji turi teisę prisiteisti remdamasi tuo, kad teismas priėmė kitai proceso šaliai nepalankų sprendimą. Išlaidos nustatomos pačiame teismo sprendime.

Teismo nurodymu turi būti sumokami bylą laimėjusios proceso šalies sumokėti teismo mokesčiai, proceso šalies faktiškai patirtos išlaidos (yra nustatytos kintamo dydžio ribos), vykdymo užtikrinimo pareigūnui sumokėtas atlygis ir jo patirtos išlaidos, teisinio atstovo mokestis ir patirtos išlaidos, įrodomos išsamiai išdėstant priežastis, kaip nurodyta reglamente.

Jeigu ieškovas galėtų pasinaudoti alternatyvaus ginčų sprendimo mechanizmais, bet pasirenka teismo procesą, jis turi padengti savo išlaidas neatsižvelgdamas į bylos baigtį, išskyrus atvejus, kai dėl kitos proceso šalies veiksmų jam tapo neįmanoma pasinaudoti šia alternatyvaus ginčų sprendimo forma.

Kai kuriose bylose pagal įstatymą pareiga apmokėti išlaidas netaikoma; tai galioja ir tam tikroms proceso šalims.

Kadangi teismo mokesčiai atitinka sumą, mokėtiną dėl kiekvienos proceso šalies pageidavimo bylinėtis, kiekvienas asmuo, kuris gali būti laikomas proceso dalyviu (ieškovas, atsakovas, kreditorius, skolininkas, reikalavimą arba atsiliepimą į jį teikiantis asmuo, apeliacinį skundą arba atsiliepimą į jį teikiantis asmuo), iš esmės gali būti įpareigotas sumokėti teismo mokesčius, nes mokėjimas atitinka suteikiamą paslaugą, neatsižvelgiant į tai, ar byla buvo laimėta. Bylą laimėjusios proceso šalys turi teisę į sumų, sumokėtų kaip teismo mokesčiai, susigrąžinimą pagal išlaidų reglamentavimo nuostatas.

Profesiniai mokesčiai

Profesinius mokesčius nustato teismas, kuris šiuo tikslu turi atsižvelgti į suteiktų paslaugų svarbą, dalyko sudėtingumą ir skubumą, specialisto darbe reikalingo intelektualinio kūrybingumo lygį, gautus rezultatus, skirtą laiką, specialisto įvykdytus įsipareigojimus ir kitas profesines pareigas.

11 Ar galiu gauti nemokamą teisinę pagalbą?

Taip, galite, jeigu atitinkate sąlygas teisei pagalbai gauti (žr. faktų suvestinę „Teisinė pagalba“).

12 Nuo kurio momento mano ieškiny laikomas oficialiai pareikštu? Ar institucijos praneš, ar mano ieškiny pareikštas tinkamai?

Žr. atsakymus į 7 ir 8 klausimus.

Gavus ieškinį, jį priėmęs teismo pareigūnas patikrina, ar įvykdyti formos reikalavimai. Vėlesniais proceso etapais teisėjas atlieka išsamesnį ir visapusiškesnį patikrinimą.

Apie tokius sprendimus visada pranešama proceso šalims.

13 Ar gausiu išsamią informaciją apie bylos tvarkaraštį (pvz., kada atvykti į bylos svarstymą)?

Teismai pagal įstatymą tokios informacijos teikti neprivalo. Tačiau per CITIUS sistemą (Teisingumo ministerijos iniciatyva suskaitmeninti teismo bylas) teisiniai atstovai dabar turi galimybę patikrinti bylas būdami savo biuruose.

Kadangi procesiniai dokumentai pristatomi elektroniniu būdu ir įvedami tiesiogiai į teismo IT prietaikas, o teisėjai tomis pačiomis prietaikomis atlieka veiksmus, advokatai, teisėjai ir teismo kanceliarijos, naudodamiesi šiomis prietaikomis ir CITIUS portalu, gali patikrinti bylos dokumentų rinkinius ir dokumentus.

Papildoma informacija

[📄 Apoio Judiciário – Protecção Jurídica](#)

[📄 Bases Jurídico-Documentais](#)

[📄 Câmara dos Solicitadores](#)

[📄 Diário da República](#) (oficialusis leidinys)

[📄 Direcção-Geral da Administração da Justiça](#)

[📄 Direcção-Geral da Política de Justiça](#)

[📄 Ministério da Justiça](#) (Teisingumo ministerija)

[📄 Ordem dos Advogados](#)

[📄 Portalas Citius](#)

Paskutinis naujinimas: 31/03/2017

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Kaip kreiptis į teismą? - Rumunija

1 Ar turiu kreiptis į teismą, ar yra alternatyvų?

Bet kuris asmuo, turintis reikalavimą kitam asmeniui, turi pateikti ieškinį teisme, turinčiame jurisdikciją nagrinėti atitinkamą bylą. Jeigu konkrečiai numatyta teisės aktuose, byla teismui gali būti perduota tik įvykdžius tam tikrą ankstesnę procedūrą. Prie ieškinių turi būti pridėtas ankstesnės procedūros įvykdymo įrodymas.

Ginčo šalis taip pat gali naudotis alternatyviomis ginčų sprendimo priemonėmis.

Prieš kreipiantis į teismą, tarpininkavimas yra neprivalomas. Teismo proceso metu teisminės institucijos privalo informuoti šalis apie tarpininkavimo galimybę ir jo teikiamus pranašumus.

Tarpininkavimas galimas ginčiuose, susijusiuose su draudimu, vartotojų apsauga, šeimos teise, profesinės atsakomybės bylomis, darbo ginčiais ir civiliniais ginčiais, kurių vertė mažesnė negu 50 000 RON, išskyrus ginčus, kuriuose priimtas vykdytinas teismo sprendimas pradėti nemokumo bylą.

Ginčo šalys taip pat gali naudotis arbitražu, kuris yra privati alternatyvioji jurisdikcija. Visišką veiksnumą turintys asmenys gali susitarti spręsti ginčus arbitraže, išskyrus ginčus, susijusius su civiline būkle, asmenų veiksnumu, paveldėjimo procesu, šeimos santykiais ir teisėmis, dėl kurių šalys negali spręsti.

2 Ar nustatytas ieškinio senaties terminas?

Teisei pateikti ieškinį dėl piniginio reikalavimo galioja senaties terminas, jeigu teisės aktuose nenumatyta kitaip. Teisės aktuose konkrečiai numatytais atvejais kitoms teisėms pateikti ieškinius taip pat galioja prarandamoji senatis, nepriklausomai nuo ginčo dalyko (Civilinio kodekso 2501 straipsnis). Remiantis Civilinio kodekso 2517 straipsnio nuostatomis, bendras senaties terminas yra treji metai.

Civiliniame kodekse nustatyti specialieji prarandamosios senaties terminai tam tikroms byloms, pvz.:

dešimties metų senaties terminas daiktinėms teisėms, kurios teisės aktais nėra pripažintos neišnykstančiomis ir kurioms netaikomas kitas senaties terminas; nematerialios ir materialios žalos, kurią asmuo patyrė dėl kankinimo, žiaurių veiksmų ar, taikytinai atvejais, smurto ar seksualinio išpuolio prieš nepilnamečius ar negalinčius apsiginti ar išreikšti savo valios asmenis, atlyginimui; aplinkai padarytos žalos atlyginimui;

dvejų metų senaties terminas teisei pateikti ieškinį dėl (per)draudimo santykių; teisei pateikti ieškinį dėl mokesčių, mokėtinų tarpininkams už paslaugas, teikiamas pagal tarpininkavimo sutartį, sumokėjimo;

vienų metų senaties terminas teisei pateikti ieškinį dėl sumų, surinktų iš bilietų pardavimo į renginį, kuris neįvyko, grąžinimo; dėl maitinimo įstaigų ar viešbučių operatorių teikiamų paslaugų; dėl dėstytojų, mokytojų, maestro ir menininkų duodamų valandinių, dieninių ar mėnesinių pamokų; dėl gydytojų, akušerių, slaugytojų ir farmacininkų iškvietimų, jų skiriamų procedūrų ar vaistų; dėl sumokėjimo už mažmenininkų parduotus gaminius ir pristatytas prekes; dėl sumokėjimo amatininkams už jų darbą; dėl klientų nesumokėto užmokesčio ir išlaidų advokatams; dėl sumų notarams ir antstoliams, į kurias jie turi teisę už savo atliktus veiksmus; dėl inžinieriams, architektams, matininkams, buhalteriams ir kitiems savarankiškai dirbantiems asmenims mokėtinų sumų; taip pat teisei pateikti ieškinį vežėjui, kylantį iš prekių vežimo sausumos, oro ar vandens transportu sutarties.

3 Ar turėčiau kreiptis į šios valstybės narės teismą?

Taisyklės dėl tarptautinės jurisdikcijos ginčiuose, turinčiuose tarpvalstybinių padarinių, nustatytos Civilinio proceso kodekso VII knygoje *Tarptautinis civilinis procesas*. Tačiau šios knygos nuostatos taikomos tarpvalstybinių padarinių pagal privatinę teisę turinčiam procesui, jeigu tarptautinėse sutartyse, kurių šalys yra Rumunija, Europos Sąjungos teisėje ar specialiuose įstatymuose nenumatyta kitaip.

Tarptautinės jurisdikcijos klausimais Civilinio proceso kodekse įtvirtintos nuostatos, be kita ko, dėl jurisdikcijos, priklausančios nuo atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos ar buveinės, savanoriškos jurisdikcijos prorogacijos Rumunijos teismų naudai, susitarimų dėl jurisdikcijos pasirinkimo, arbitražo išimties, *forum necessitatis*, vidaus jurisdikcijos, *lis pendens* ir susijusių veiksmų tarptautiniu lygmeniu, išimtinės asmeninės jurisdikcijos, išimtinės jurisdikcijos ieškiniams dėl piniginių reikalavimų ar Rumunijos teismų preferencinės jurisdikcijos (Civilinio proceso kodekso 1065 ir tolesni straipsniai).

4 Jei taip, į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis – pagal savo arba atsakovo gyvenamąją vietą ar pagal kitus bylos teisingumo kriterijus?

Teritorinė jurisdikcija reglamentuojama pagal bendrojo kriterijus (atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta ar buveinė), alternatyviuosius kriterijus (vaiko kilmė, išlaikymas, vežimo sutartis, draudimo sutartis, įsakomasis vekselis, čekis, paprastasis vekselis, vertybinis popierius, vartotojai, civilinė atsakomybė pagal deliktinę teisę) ar išimtinis kriterijus (nekilnojamasis turtas, paveldėjimas, įmonės, ieškiniai prieš vartotojus), nustatytus Naujojo civilinio proceso kodekso 107 straipsnyje.

5 Į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis, atsižvelgiant į ieškinio pobūdį ir ginčijamos sumos dydį?

Teismo jurisdikcija pagal bylos dalyką nustatyta Naujojo civilinio proceso kodekso 94 ir tolesniuose straipsniuose ir priklauso nuo bylos pobūdžio arba ieškinio sumos.

Būdami pirmosios instancijos teismai, apylinkių teismai nagrinėja ieškinius, kurie pagal *Civilinį kodeksą priklauso globos ir šeimos bylų teismo jurisdikcijai; ieškinius dėl civilinės būklės įrašų registravimo; ieškinius, susijusius su daugiaaukščių pastatų / butų / erdvių, kuriuos kaip atskirus vienetus nuosavybės teise turi skirtingi asmenys, administravimu ir su teisiniais santykiais, kuriuos būstų savininkų asociacijos palaiko su kitais fiziniiais ar juridiniais asmenimis; ieškinius dėl iškeldinimo; ieškinius, susijusius su bendromis sienomis ir tranšėjomis, atstumu tarp pastatų ir sodinių, servitutais, suvaržymais, kitais nuosavybės teisių apribojimais; ieškinius, susijusius su ribų ir jų žymėjimo pakeitimais; ieškinius, kuriais siekiama apsaugoti teisę naudotis turtu; ieškinius, susijusius su teigiamomis ar neigiamomis prievolėmis, kurių negalima išreikšti pinigais; ieškinius, susijusius su teisiniu padalijimu, neatsižvelgiant į atitinkamą vertę; kitus ieškinius, kurie gali būti išreikšti pinigais, iki 200 000 RON imtinai, neatsižvelgiant į šalių teisę kreiptis į teismą.*

Specializuoti teismai, kaip *pirmosios instancijos teismai*, nagrinėja visus ieškinius, kurie pagal teisės aktus nėra priskirti kitų teismų jurisdikcijai, ir visus kitus ieškinius, kurie pagal teisės aktus yra priskirti jų jurisdikcijai.

Apeliaciniai teismai, kaip pirmosios instancijos teismai, nagrinėja visus ieškinius, susijusius su administraciniais ir mokestiniais ginčiais, ir visus kitus ieškinius, kurie pagal teisės aktus yra priskirti jų jurisdikcijai.

6 Ar galiu pareikšti ieškinį teismui pats, ar turiu kreiptis į tarpininką – advokatą?

Ieškinį teisme šalys gali pateikti asmeniškai arba per atstovą, toks atstovavimas gali būti numatytas pagal įstatymą, sutartį arba teismo sprendimu.

Neveiksniems asmenims atstovauja teisinis atstovas. Pagal teisės aktus šalims gali atstovauti jų pasirinktas atstovas, nebent teisės aktuose reikalaujama, kad asmuo į teismą atvyktų pats.

Pirmosios instancijos teismuose ir nagrinėjant apeliacinius skundus fiziniams asmenims gali atstovauti advokatas arba kitas įgaliotinis. Jeigu asmuo, kuris nėra advokatas, veikia kaip atstovas, tiek įrodymų rinkimo, tiek argumentų pateikimo etapais įgaliotinis pareiškimas dėl procesinių išimčių ir bylos esmės gali teikti tik per advokatą. Rengiant ieškinį, išdėstant apeliacinio skundo pagrindus, teikiant apeliacinį skundą ir jį ginant fiziniams asmenims padeda ir jiems atstovauja tik advokatas, priešingu atveju minėti procesiniai veiksmai negalioja.

Juridiniams asmenims teismuose pagal susitarimą gali atstovauti tik teisinis konsultantas arba advokatas. Rengiant ieškinį, išdėstant apeliacinio skundo pagrindus, teikiant apeliacinį skundą ir jį ginant juridiniams asmenims padeda ir, kai taikytina, jiems atstovauja tik advokatas arba teisinis konsultantas, priešingu atveju minėti procesiniai veiksmai negalioja. Minėtosios nuostatos atitinkamai taikomos asociacijoms, įmonėms ar kitiems juridinio asmens teisių neturintiems subjektams.

7 Kur konkrečiai turiu kreiptis dėl ieškinio pareiškimo – į teismo priimamąjį, teismo sekretoriatą ar kitą administracinį padalinį?

Ieškiny užregistruojamas ir jį patvirtinant gavimo spaudu jam priskiriama konkreči data. Po užregistravimo ieškiny ir lydintieji dokumentai, prireikus kartu su įrodymais, kaip jie perduoti teismui, perduodami teismo pirmininkui arba jo paskirtam asmeniui, kuris nedelsdamas imasi veiksmų, kad atsitiktine tvarka būtų paskirta teismo kolegija, kaip numatyta įstatyme (Civilinio proceso kodekso 199 straipsnyje).

8 Kuria kalba galiu pareikšti ieškinį? Ar galiu ieškinį pareikšti žodžiu, ar jį būtina teikti raštu? Ar galiu siųsti ieškinį faksu arba elektroniniu paštu?

Pagal Įstatymo Nr. 304/2004 dėl teismų veiklos organizavimo, ieškinių ir procesinių dokumentų 12 straipsnio 5 dalį procesiniai dokumentai rengiami tik rumunų kalba. Ieškiniai gali būti teikiami tik raštu. Pagal Naujojo civilinio proceso kodekso 194 straipsnį ieškiny, pateiktas asmeniškai arba per atstovą,

paštu, per pasiuntinių tarnybą, faksu arba nuskenuotas ir atsiųstas el. paštu arba kaip elektroninis dokumentas, užregistruojamas ir jį patvirtinant gavimo spaudu jam priskiriama konkreči data.

Pagal Naujojo civilinio proceso kodekso 225 straipsnį jeigu kuri nors iš šalių, kurią planuojama apklausti, nemoka rumunų kalbos, teismas naudojami teisės srities vertėjo paslaugomis. Jeigu šalys sutinka, vertėjo funkciją gali atlikti teisėjas arba sekretorius. Jeigu negalima užtikrinti teisės srities vertėjo dalyvavimo, vertimą gali atlikti patikimi asmenys, mokantys atitinkamą kalbą. Jeigu asmuo yra nebylys, kurčias arba kurčnebylys, arba dėl bet kurios kitos priežasties negali išreikšti savo valios, bendravimas vyksta raštu. Jeigu atitinkamas asmuo nemoka skaityti arba rašyti, naudojamosi vertėjo žodžiu paslaugomis. Vertėjams raštu ir žodžiu atitinkamai taikomos nuostatos dėl ekspertų.

9 Ar yra nustatytos specialios ieškinio pareiškimo formos, o jeigu jų nėra, kaip turi išdėstyti ieškinį? Koks turi būti ieškinio turinys?

Civilinio proceso kodekse nenumatyta, kad teikiant ieškinius turi būti naudojamos kokios nors standartizuotos formos. Bendrosiomis civilinio proceso taisyklėmis nustatytas kai kurių civilinės teisės pareiškimų (pvz., ieškinio, atsiliepimo į ieškinį, priešieškinio) turinys.

10 Ar reikia mokėti teismo mokesčių? Jeigu taip, kada? Ar turi mokėti advokatui nuo pat ieškinio pareiškimo?

Teisinės išlaidos yra teismo žyminiai mokesčiai, užmokestis advokatams, ekspertams ir specialistams, sumos, mokėtinios liudytojams už kelionę ir už pajamas, prarastas dėl būtinumo atvykti į teismą, kelionės ir apgyvendinimo išlaidos ir visos kitos išlaidos, reikalingos procesui tinkamai vykdyti. Šalis, reikalaujanti atlyginti teises išlaidas, turi išlaidas ir jų sumą įrodyti vėliausiai iki bylos nagrinėjimo iš esmės pabaigos. Bylą pralaimėjusi šalis bylą laimėjusios šalies prašymu turi sumokėti pastarosios teises išlaidas. Jeigu ieškinyje buvo patenkintas iš dalies, teisėjai nustato, kokią teisiųjų išlaidų dalį gali būti nurodyta sumokėti kiekvienai iš šalių. Prireikus teisėjai gali nurodyti taikyti teisiųjų išlaidų tarpusavio įskaitymą. Atsakovui, kuris pripažino ieškovo pateiktus reikalavimus pirmajame posėdyje, į kurį šalys buvo tinkamai sušauktos, negali būti nurodyta sumokėti teisiųjų išlaidų, išskyrus atvejus, kai prieš prasidedant procesui ieškovas atsakovui nusiuntė oficialų pranešimą arba atsakovas buvo teisiskai laikomas neįvykdžiusiu įsipareigojimų. Jeigu yra keli ieškovai ar atsakovai, jiems gali būti nurodyta sumokėti teises išlaidas lygiomis dalimis, proporcingai arba solidariai, priklausomai nuo jų statuso procese arba jų teisiųjų santykių pobūdžio.

11 Ar galiu gauti nemokamą teisinę pagalbą?

Teisinę pagalbą galima gauti pagal Neeilinio įsakymo Nr. 51/2008 dėl valstybės finansuojamos teises pagalbos civilinėse bylose, patvirtinto su papildomais pakeitimais, padarytais Įstatymu Nr. 193/2008, su papildomais pakeitimais, nuostatas. Naujajame civilinio proceso kodekse (90 ir 91 straipsniuose) išdėstytos bendrosios nuostatos dėl teises pagalbos.

12 Nuo kurio momento mano ieškinyje laikomas oficialiai pareiškta? Ar institucijos praneš, ar mano ieškinyje pareiškta tinkamai?

Ieškinyje užregistruojamas ir jį patvirtinant gavimo spaudu jam priskiriama konkreči data. Po užregistravimo ieškinyje ir lydimieji dokumentai perduodami teismo pirmininkui arba jį pakeitusiam teisėjui, kuris nedelsdamas imasi veiksmų, kad atsitiktine tvarka būtų paskirta teismo kolegija. Kolegija, kuriai atsitiktine tvarka buvo priskirta byla, patikrina, ar ieškinyje atitinka būtinuosius reikalavimus. Jeigu ieškinyje reikalavimų neatitinka, ieškovui raštu pranešama apie atitinkamus trūkumus. Daugiausia per dešimt dienų nuo pranešimo gavimo ieškovas turi suteikti papildomą informaciją arba atlikti nurodytus pakeitimus, priešingu atveju ieškinyje laikomas negaliojančiu. Jeigu įpareigojami, susiję su papildomos informacijos pateikimu arba ieškinio trūkumų pašalinimu, per nurodytą laiką neįvykdomi, teismas uždarama posėdyje nurodo laikyti ieškinį negaliojančiu.

Jeigu teisėjas nustato, kad visos su ieškiniu susijusios teises sąlygos yra įvykdytos, jis nutartimi paskelbia pranešimą atsakovui.

13 Ar gausiu išsamią informaciją apie bylos tvarkaraštį (pvz., kada atvykti į bylos svarstymą)?

Išsamią informaciją apie bylą galima gauti teismų archyvuose arba jų interneto svetainėse, jeigu ji ten pateikiama, adresu <http://portal.just.ro/>.

Teismas gali ieškinį išnagrinėti tik tuo atveju, jeigu šalys buvo tinkamai sušauktos arba dalyvavo teismo posėdyje asmeniškai arba per atstovą. Teismas atideda sprendimo priėmimą byloje ir nurodo išsiųsti šaliai šaukimą, jeigu jis nustato, kad nedalyvavusi šalis negavo tinkamo šaukimo, kuris atitiktų teisės aktų reikalavimus, todėl šaukimas negalioja. Teismo šaukimai ir visi procesiniai dokumentai perduodami *ex officio*.

Jeigu teisėjas nustato, kad visos su ieškiniu susijusios teises sąlygos yra įvykdytos, jis nutartimi paskelbia pranešimą atsakovui, kuris informuojamas apie prievolę per dvidešimt penkias dienas nuo pranešimo apie ieškinį perdavimo pateikti atsiliepimą į ieškinį, priešingu atveju taikoma sankcija. Atsiliepimas į ieškinį perduodamas ieškovui, kuris per dešimt dienų nuo pranešimo perdavimo turi pateikti atsakymą į atsiliepimą į ieškinį, o atsakovas su atsakymu į atsiliepimą į ieškinį susipažįsta tuo pačiu metu, kai susipažįsta su bylos medžiaga. Per tris dienas nuo atsakymo į atsiliepimą į ieškinį pateikimo teisėjas nutartimi skiria pirmąjį posėdį, kuris įvyksta daugiausia per šešiasdešimt dienų nuo teismo nutarties priėmimo dienos, ir nurodo sušaukti šalis. Jeigu per teisės aktais nustatytą laiką atsakovas nepateikia atsiliepimo į ieškinį arba per teisės aktais nustatytą laiką ieškovas nepateikia atsakymo į atsiliepimą į ieškinį, teisėjas nutartimi skiria pirmąjį posėdį, kuris įvyksta daugiausia per šešiasdešimties dienų nuo teismo nutarties priėmimo dienos, ir nurodo sušaukti šalis. Kai procesas vyksta skubos tvarka, teisėjas, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes, gali minėtus terminus sutrumpinti. Jeigu atsakovas gyvena užsienyje, teisėjas, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes, skiria ilgesnį pagrįstą laikotarpį.

Šalis, kuri pateikė ieškinį ir patvirtino gavusi informaciją apie posėdžio datą, ir šalis, kuri atvyko į posėdį, šaukimų į tolesnius tos bylos nagrinėjimo posėdžius negauna, nes laikoma, kad atitinkama šalis žino vėlesnių posėdžių datas. Šios nuostatos taip pat taikomos šaliai, kuriai yra įteiktas šaukimas į teismo posėdį, nes laikoma, kad šiuo atveju atitinkama šalis taip pat žino posėdžių, vykstančių po to posėdžio, į kurį šalis gavo šaukimą, datas. Teismo šaukime taip pat nurodoma, kad, įteikus šaukimą, kai parašu patvirtinamas jo gavimas, laikoma, jog šaukimą gavusi šalis žino ir posėdžių, vykstančių vėliau negu posėdis, į kurį šalis gavo šaukimą, datas.

Pirmajame posėdyje, į kurį šalys buvo tinkamai sušauktos, teisėjas, išklauses šalis ir atsižvelgdamas į bylos aplinkybes, turi apytikriai įvertinti reikiamą įrodymų rinkimo laikotarpį, kad per optimalų ir prognozuojamą laikotarpį būtų galima priimti sprendimą.

Paskutinis naujinyimas: 30/04/2018

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismo tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba (sl) neseniai atlikta pakeitimų.

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Jis jau išverstas į šias kalbas.

Kaip kreiptis į teismą? - Slovėnija

1 Ar turi kreiptis į teismą, ar yra alternatyvų?

Kartais ginčus geriau spręsti pasinaudojant alternatyvaus ginčų sprendimo procedūromis. Alternatyvaus ginčų sprendimo (AGS) būdai sudaro sąlygas išspręsti ginčą nesikreipiant į teismą arba bent jau teismui byloje nepriimant sprendimo iš esmės. Pagrindinės AGS rūšys, kuriomis naudojamosi Slovėnijoje, yra arbitražas, tarpininkavimas ir teismo byla platesne prasme, kuria skatinama sudaryti teisminį susitarimą. Alternatyvaus ginčų sprendimo įstatyme (slov.

Zakon o alternativnem reševanju sodnih sporov) nustatyta, kad pirmosios ir antrosios instancijų teismai turi pareigą sudaryti sąlygas iš komercinių, darbo, šeimos ir kitų civilinės teisės santykių kilusių ginčų šalims pasinaudoti AGS priemonėmis šiuo tikslu parengiant AGS planą ir jį vykdant. Pagal tokį planą teismai turi pareigą leisti šalims pasinaudoti tarpininkavimu ir galbūt kitomis AGS formomis.

Tarpininkavimas yra ginčo išsprendimas padedant neutraliai trečiajai šaliai, kuri negali priimti privalomą galią turinčio sprendimo. Šalys gali nuspręsti susitarimą dėl ginčo sprendimo sudaryti notarine forma (tokiu atveju šis susitarimas iš karto tampa vykdytinas), sudaryti jį teisme arba sutartinio arbitražo sprendimo forma.

Bylą nagrinėjant civiliniame teisme šalys bet kuriuo metu gali sudaryti susitarimą dėl ginčo dalyko (teisminis susitarimas). Sutikimas sudaryti teisminį susitarimą turi vykdytino dokumento galią.

Daugiau informacijos šiuo klausimu galima rasti skiltyje „Alternatyvūs ginčų sprendimo būdai“.

2 Ar nustatytas ieškinio senaties terminas?

Terminai, per kuriuos turi būti kreipiamasi į teismą su ieškiniu, priklauso nuo bylos pobūdžio. Patarėjas teisės klausimais arba teisinės pagalbos tarnyba gali atsakyti į klausimus, susijusius su paprastais ir senaties terminais. Daugiau informacijos šiuo klausimu galima rasti skiltyje „Procesiniai terminai“.

3 Ar turėčiau kreiptis į šios valstybės narės teismą?

Daugiau informacijos šiuo klausimu galima rasti skiltyje „Teismų jurisdikcija“.

4 Jei taip, į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis – pagal savo arba atsakovo gyvenamąją vietą ar pagal kitus bylos teisingumo kriterijus?

Daugiau informacijos šiuo klausimu galima rasti skiltyje „Teismų jurisdikcija“.

5 Į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis, atsižvelgiant į ieškinio pobūdį ir ginčijamos sumos dydį?

Daugiau informacijos šiuo klausimu galima rasti skiltyje „Teismų jurisdikcija“.

6 Ar galiu pareikšti ieškinį teismui pats, ar turiu kreiptis į tarpininką – advokatą?

Šalys pačios gali dalyvauti Slovėnijos teismuose nagrinėjamos byloje, išskyrus bylas, kuriose naudojamos išimtinės teisių gynimo priemonės; tokiose byloje šalys ieškinį gali pareikšti tik per tarpininką, t. y. advokatą, arba jeigu šalis arba jos teisinis atstovas išlaikė valstybinį advokato egzaminą. Jeigu šalis nori, kad jai atstovautų teisininkas, vietos teisme nagrinėjamoje byloje tai gali būti bet kuris visišką teisinį veiksnumą turintis asmuo, o apygardos, aukštesniajame arba Aukščiausajame Teisme teisiniu atstovu gali būti tik advokatas arba kitas valstybinį advokato egzaminą išlaikęs asmuo.

7 Kur konkrečiai turiu kreiptis dėl ieškinio pareiškimo – į teismo priimamąjį, teismo sekretoriatą ar kitą administracinį padalinį?

Ieškinyje jurisdikciją turinčiam teismui gali būti siunčiamas paštu arba tiesiogiai įteikiamas teismo raštineje. Taip pat žr. atsakymą į 8 klausimą.

8 Kuria kalba galiu pareikšti ieškinį? Ar galiu ieškinį pareikšti žodžiu, ar jį būtina teikti raštu? Ar galiu siųsti ieškinį faksu arba elektroniniu paštu?

Slovėnijos teismuose bylos nagrinėjamos slovėnų kalba. Tačiau vietovėse, kuriose gyvena vengrų arba italų tautinės mažumos, oficialios kalbos statusas suteikiamas ne tik slovėnų, bet ir vengrų ar italų kalbai. Ieškinyje turi būti surašomas slovėnų kalba ir jį turi pasirašyti ieškovas. Originalus pareiškėjo parašas yra parašas ranka, taip pat saugus elektroninis parašas, kurio autentiškumas patvirtinamas kvalifikuotu sertifikatu.

Todėl paraiška, taip pat ieškinyje turi būti pateikiami rašytine forma. Rašytinė paraiška yra ranka surašyta ar išspausdinta ir ranka pasirašyta paraiška (fizinė paraiškos forma). Rašytinė paraiška siunčiama paštu, įteikiama tiesiogiai įstaigai arba ją įteikia profesionalus paraiškas pristatantis asmuo (verslo kurjeris, slov. *poslovni ponudnik*). Ieškinį taip pat galima siųsti faksu.

Įstatyme taip pat numatyta galimybė paraiškas teikti elektroniniu būdu, t. y. elektroninės formos paraiškas, jos pasirašomos saugiu elektroniniu parašu, kurio autentiškumas patvirtinamas kvalifikuotu sertifikatu. Elektroninės paraiškos į informacinę sistemą pateikiamos elektroninėmis priemonėmis. Informacinė sistema pareiškėjui automatiškai išsiunčia patvirtinimą, kad paraiška buvo gauta. Įstatyme nustatyta, kad rašytinę paraišką taip pat galima pateikti elektroniniu būdu arba pasinaudojant ryšių perdavimo technologijomis.

Nepaisant galiojančių teisės nuostatų (aktų ir įgyvendinimo taisyklių), susijusių su visomis civilinėmis ir komercinėmis bylomis, šiuo metu internetu arba elektroniniu būdu galima atlikti tik e. teisingumo (slov. *eSodstvo*) svetainėje numatytus veiksmus, t. y. pradėti tam tikrų rūšių vykdymo procedūras, teikti paraiškas ir priimti sprendimus nemokumo byloje, taip pat teikti prašymus žemės registrui.

Šiuo tikslu Slovėnijoje veikia e. teisingumo svetainė, kurioje rašytinę medžiagą galima pateikti elektronine forma (<https://evlozisce.sodisce.si/esodstvo/index.html>).

9 Ar yra nustatytos specialios ieškinio pareiškimo formos, o jeigu jų nėra, kaip turiu išdėstyti ieškinį? Koks turi būti ieškinio turinys?

Slovėnijoje nenustatyta konkreči ieškinio forma; tačiau jame būtina aptarti tam tikrus teisinius aspektus, t. y. turi būti nurodomas teismas, šalio vardai ir pavardės ir nuolatinė arba laikina gyvenamoji vieta, teisinių atstovų arba įgaliotinių vardai ir pavardės, konkretus prašymas, kuriame išdėstomas pagrindinis bylos dalykas ir šalies reikalavimai, ieškovo prašymą pagrindžiančios faktinės aplinkybės, šias faktines aplinkybes pagrindžiantys įrodymai ir ginčo suma, be to, ieškovas ieškinį turi pasirašyti. Paraiškų, kurias reikia įteikti priešingai šaliai, turi būti pateikiama tiek egzempliorių, kad jų užtektų teismui ir priešingai šaliai, ir tokia forma, kad teismas galėtų jas pateikti. Ši taisyklė taip pat taikoma paraiškų priedams.

10 Ar reikia mokėti teismo mokesčių? Jeigu taip, kada? Ar turiu mokėti advokatu nuo pat ieškinio pareiškimo?

Žyminiai mokesčiai turi būti sumokami pareiškiant ieškinį ir pateikiant priešieškinį, prašymą dėl taikaus sutarties nutraukimo, ieškinį, kuriame prašoma išduoti mokėjimo įsakymą, prašymą dėl bylos nagrinėjimo iš naujo, prašymą apsaugoti įrodymus prieš prasidedant civiliniam procesui, prašymą dėl taikos sutarties, paraišką dėl pranešimo apie skundą, skundą, prašymą atlikti peržiūrą ir prašymą dėl peržiūros. Žyminiai mokesčiai turi būti sumokėti ne vėliau kaip iki žyminių mokesčių mokėjimo įsakyme teismo nurodyto termino. Mokėjimo įsakyme teismas gali atkreipti šalies dėmesį į žyminių mokesčių nesumokėjimo pasekmes. Žyminius mokesčius taip pat reikia mokėti dėl kiekvienos instancijos teismo priimamo sprendimo.

Jeigu iki nustatyto termino nesumokamas paraiškos žyminis mokeskis ir nėra sąlygų, dėl kurių būtų galima atleisti nuo tokio mokėjimo ar jį atidėti arba nustatyti mokėjimą dalimis, laikoma, kad paraiška atsiimta. Bylos nagrinėjimo išlaidas padengia pralaimėjusioji šalis. Teismo procese dalyvaujančių tarpininkų, t. y. advokatų, būtiniosios išlaidos paskirstomos ir atlyginimas jiems mokamas pagal Advokatų darbo įkainių įstatymą (slov. *Zakon o odvetniški tarifi*). Advokato paslaugų išlaidas sudaro atlyginimo, kurį jie turi teisę gauti už savo teikiamas paslaugas, dalių ir patirtų išlaidų suma. Advokato paslaugų išlaidas reikia sumokėti jam atlikus visas jam pavestas užduotis, nustatytas jo ir šalies arba jo paslaugas užsakančio asmens susitarime dėl įgaliojimų suteikimo. Tais atvejais, kai advokatas paslaugas teikia teismo procese, šių paslaugų išlaidas reikia apmokėti teismui priėmus sprendimą dėl bylos išlaidų padalinimo. Advokatas gali prašyti, kad šalis prieš pasibaigiant bylos nagrinėjimui sumokėtų tinkamą avansą ir taip sumokėtų jam jau priklausantį atlyginimą ir padengtų patirtas ir būsimas išlaidas. Šaliai turi būti išduodamas kvitas, kuriame advokatas nurodo gavęs avansą. Advokatas gali prašyti sumokėti atlyginimą ir padengti išlaidas tik išrašydamas sąskaitą faktūrą, kurioje nurodomos konkrečios suteiktos paslaugos.

11 Ar galiu gauti nemokamą teisinę pagalbą?

Šalys gali kreiptis dėl teisinės pagalbos, kuri suteikiama tuo atveju, jeigu jos atitinka Nemokamos teisinės pagalbos įstatyme (slov. *Zakon o brezplačni pravni pomoči*, toliau – NTP) nustatytas sąlygas. Daugiau informacijos šiuo klausimu galima rasti skiltyje „Teisinė pagalba“.

12 Nuo kurio momento mano ieškinyje laikomas oficialiai pareikštu? Ar institucijos praneš, ar mano ieškinyje pareikštas tinkamai?

Ieškinyje laikomas pareikštu, kai jį gauna jurisdikciją turintis teismas. Kai ieškinyje siunčiamas registruotu laišku arba telegrama, laiško išsiuntimo data yra laikoma ieškinio įteikimo atitinkamam teismui data. Pareiškėjas automatiškai negauna patvirtinimo, kad ieškinyje buvo pareikštas. Jeigu paraiška įmetama į teismo korespondencijos dėžutę, jis laikomas atitinkamam teismui įteiktu paraiškos įmetimo į teismo korespondencijos dėžutę momentu.

Elektroninių paraiškų įstatyme (slov. *Zakon za vloge v elektronski obliki*) nustatyta, kad elektroninės paraiškos į informacinę sistemą pateikiamos elektroninėmis priemonėmis. Šiuo atveju atitinkamam teismui skirta paraiška laikoma įteikta jos priėmimo elektroninėje sistemoje metu. Informacinė sistema automatiškai išsiunčia pareiškėjui patvirtinimą, kad jo paraiška buvo gauta.

Reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad, nepaisant galiojančių teisės nuostatų, šiuo metu nėra galimybių elektroninėmis priemonėmis pareikšti ieškinio civilinėse ir komercinėse bylose, išskyrus bylas, susijusias su žemės registru, nemokumu ir vykdymo procesu.

13 Ar gausiu išsamią informaciją apie bylos tvarkaraštį (pvz., kada atvykti į bylos svarstymą)?

Kai įvykiai yra susieti su naikinamaisiais terminais, teismas raštu įspėja šalį ir prideda teisinį pranešimą, kuriame paaiškinamos teismo nurodymų nesilaikymo pasekmės.

Susijusios nuorodos

<http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/preciscenaBesedilaZakonov;>

[http://www.sodisce.si/;](http://www.sodisce.si/)

<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs;>

[http://www.pisrs.si/Pis.web/.](http://www.pisrs.si/Pis.web/)

Paskutinis naujinimas: 16/11/2015

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Kaip kreiptis į teismą? - Slovakija

1 Ar turiu kreiptis į teismą, ar yra alternatyvų?

Atsakymą į šį klausimą taip pat žr. skirsnyje „Alternatyvus ginčų sprendimas. Slovakija“

Ne visus ginčus būtina spręsti teisme. Šalys pirmiausia turėtų pabandyti taikiai susitarti ir rasti abiem šalims priimtina kompromisą. Kita galimybė – ginčą spręsti tarpininkavimo būdu. Tarpininkavimas yra neteisminė veikla, kai jame dalyvaujantys asmenys savo ginčą, kylantį iš sutartinių ar kitų teisinių santykių, sprendžia padedant tarpininkui. Šalims rekomenduojama į teismą kreiptis tik išnaudojus visus alternatyvius ginčų sprendimo būdus arba tais atvejais, kai siekiama gauti tikslią šalių padėties, jų teisių ir tarpusavio atsakomybės apibrėžtį.

Tam tikromis Arbitražo įstatyme (slovak. *zákon o rozhodcovskom konaní*), su pakeitimais, išdėstytais sąlygomis arbitražo teismas gali priimti sprendimus bylose, susijusiose su:

- a) turtinių ginčų, kylančių iš vidaus ir tarptautinių komercinių ir civilinių santykių, sprendimu, jeigu arbitražo vieta yra Slovakijos Respublikoje;
- b) vidaus ir užsienio arbitražo sprendimų pripažinimu ir vykdymu Slovakijos Respublikoje.

Jeigu teismo procese nagrinėjamo ginčo rūšis nėra viena iš tų, kurioms netaikomas Arbitražo įstatymas, proceso šalys teismine arba neteismine tvarka gali susitarti toliau ginčą nagrinėti arbitraže. Šis susitarimas turi apimti arbitražinį susitarimą. Teismui pristatytas toks susitarimas turi ieškinio atsiėmimo ir atsakovo sutikimo su šiuo atsiėmimu poveikį, kaip numatyta Civilinių ginčų proceso kodekse (slovak. *Civilný sporový poriadok*, CCAP).

2 Ar nustatytas ieškinio senaties terminas?

Remiantis Civilinių ginčų proceso kodeksu, teise nebegalima pasinaudoti dėl senaties termino, jeigu ja nebuvo pasinaudota per teisės aktais nustatytą laiką. Senaties terminai ieškiniui pateikti skiriasi, priklausomai nuo bylos.

Įstatyminiai senaties terminai yra nustatyti teisės aktais. Bendras senaties terminas yra treji metai, jis pradedamas skaičiuoti pirmąją dieną, kurią galima įgyvendinti savo teisę.

Teismas į pasinaudojimo teise senaties terminą atsižvelgia tik skolininko siūlymu. Jeigu skolininkas, remdamasis senaties terminu, prieštarauja teisės įgyvendinimui, kreditoriui negali būti leidžiama įgyvendinti savo teisės.

3 Ar turėčiau kreiptis į šios valstybės narės teismą?

Žr. skirsnį „Kuriam teisme galima pateikti ieškinį? Slovakija“

Teismų įgaliojimai nagrinėti tam tikras bylas išdėstyti Europos Sąjungos teisės aktuose – reglamentuose, tarptautinėse daugiašalėse ar dvišalėse konvencijose, o jų nesant – nacionalinėse teisės aktuose, kuriais reglamentuojama teisės kolizija.

Taisyklės, kuriose išdėstyti Slovakijos teismų įgaliojimai, nacionaliniu lygmeniu yra nustatytos įstatymu Nr. 97/1963 dėl tarptautinės privatinės ir procesinės teisės (slovak. *Zákon č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom*). Remiantis pagrindine taisykle, Slovakijos teismai turi jurisdikciją, jeigu asmens, kuriam adresuojamas pareiškimas (ieškinytis), gyvenamoji vieta arba registruotoji buveinė yra Slovakijos Respublikoje, o turtinių teisių atveju – jeigu jis šalyje turi turto. Papildomose nuostatose nurodomos sąlygos, kuriomis Slovakijos teismai turi jurisdikciją. Sutartiniuose santykiuose šalys jurisdikciją gali nustatyti sutartimi. Tam tikrais atvejais Slovakijos teismai turi išimtinę jurisdikciją, pavyzdžiui, procese, susijusiam su daiktinėmis (lot. *in rem*) teisėmis į Slovakijoje esantį nekilnojamąjį turtą, taip pat su Slovakijoje esančio nekilnojamojo turto nuoma, arba procese, susijusiam su patentų, prekių ženklų, dizaino ir kitų teisių registracija ar galiojimu.

4 Jei taip, į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis – pagal savo arba atsakovo gyvenamąją vietą ar pagal kitus bylos teisingumo kriterijus?

Žr. skirsnį „Kuriam teisme galima pateikti ieškinį? Slovakija“

Remiantis Civilinių ginčų proceso kodeksu, jurisdikciją nagrinėti bylą turi šalies, kuriai pateikiamas ieškinytis (atsakovo), bendrosios kompetencijos teismas, jeigu nenustatyta kitaip. Asmens (piliečio) bendrosios kompetencijos teismas yra teismas, kurio apylinkėje yra to piliečio gyvenamoji vieta, o jeigu jis gyvenamosios vietos neturi – teismas, kurio apylinkėje jis gyvena; juridinio subjekto bendrosios kompetencijos teismas yra teismas, kurio apylinkėje yra juridinio subjekto registruotoji būstinė, o jeigu tai – užsienio juridinis subjektas, tada jo bendrosios kompetencijos teismas yra teismas, kurio apylinkėje yra subjekto organizacinis padalinys. Valstybės bendrosios kompetencijos teismas yra teismas, kurio apylinkėje įvyko aplinkybės, lėmusios teisę, dėl kurios pateiktas reikalavimas. Bendrosios kompetencijos teismas komercinėse bylose yra apylinkės, kurioje yra atsakovo registruotoji būstinė, teismas, o jeigu atsakovas registruotosios būstinės neturi, tada tai yra teismas, kurio apylinkėje atsakovas vykdo verslą. Jeigu atsakovas verslo vietos neturi, jo bendrosios kompetencijos teismas yra teismas, kurio apylinkėje yra atsakovo gyvenamoji vieta.

5 Į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis, atsižvelgiant į ieškinio pobūdį ir ginčijamos sumos dydį?

Žr. skirsnį „Kuriam teisme galima pateikti ieškinį? Slovakija“

Pagrindinė taisyklė materialinei jurisdikcijai nustatyti išdėstyta Civilinių ginčų proceso kodekso 12 straipsnyje. Pirmąja instancija jurisdikciją paprastai turi apylinkės teismas (slovak. *okresný súd*). Apygardos teismas (slovak. *krajský súd*) pirmąja instancija bylą nagrinėja tik konkrečiais atvejais, pavyzdžiui, kai ginčas susijęs su trečiaja šalimi arba asmenimis, turinčiais diplomatinį imunitetą ir prerogatyvas, jeigu ginčas priklauso Slovakijos Respublikos teismų jurisdikcijai. Įstatyme Nr. 371/2004 dėl teismų buveinių ir apylinkių Slovakijos Respublikoje (slovak. *Zákon č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodech súdov Slovenskej republiky*) reglamentuojama jurisdikcija, kurią turi registruoti teismai, bankroto teismai, susitarimų teismai, įsakomųjų vekselių ir čekių teismai, teismai, nagrinėjantys bylas, susijusias su pramoninės apsaugos objektais ir apsauga nuo nesąžiningos konkurencijos, teismas, nagrinėjantis su akcijų

biržos sandoriais susijusias bylas, teismas, atsakingas už nepilnamečių globos reikalus, ir teismas, atsakingas už teisinę pagalbą finansinio nepritekliaus atvejais.

Sprendžiant, kuris Slovakijos Respublikos teismas turi jurisdikciją nagrinėti bylą, ginčo suma neturi reikšmės.

6 Ar galiu pareikšti ieškinį teismui pats, ar turiu kreiptis į tarpininką – advokatą?

Slovakijos Respublikoje civiliniame procese neprivaloma būti atstovaujama advokato.

Teisės aktuose nustatyta, kad advokatas privalo atstovauti šaliai tam tikrų rūšių procese, pvz., bankroto byloje, byloje dėl konkurencijos apsaugos, nesąžiningos konkurencijos, intelektinės nuosavybės teisių ir specialiajame apeliaciniame procese (Civilinių ginčų proceso kodekso 420 straipsnis).

7 Kur konkrečiai turi kreiptis dėl ieškinio pareiškimo – į teismo priimamąjį, teismo sekretoriatą ar kitą administracinį padalinį?

Kaip numatyta Civilinių ginčų proceso kodekso 125 straipsnio nuostatomis, pareiškimą galima pateikti tik raštu, popierine ar elektronine forma. Elektroniniu būdu pateiktas pareiškimas vėliau per 10 dienų privalo būti pristatytas popierine forma, priešingu atveju pareiškimas paliekamas nenagrinėtu. Popierine forma pateiktas pareiškimas turi būti pristatytas reikiamu egzempliorių skaičiumi.

8 Kuria kalba galiu pareikšti ieškinį? Ar galiu ieškinį pareikšti žodžiu, ar jį būtina teikti raštu? Ar galiu siųsti ieškinį faksu arba elektroniniu paštu?

Kadangi šalių padėtis civiliniame teismo procese yra lygi, ieškinyje nebūtinai turi būti pateiktas slovakų kalba. Šalys turi teisę teismo posėdyje vartoti savo gimtąją kalbą arba kitą kalbą, kurią jos supranta. Teismas privalo joms užtikrinti vienodas galimybes naudotis savo teisėmis, t. y. taip pat teisėmis į vertimą raštu ir žodžiu. Pareiškimą galima pateikti raštu, popierine arba elektronine forma.

9 Ar yra nustatytos specialios ieškinio pareiškimo formos, o jeigu jų nėra, kaip turiu išdėstyti ieškinį? Koks turi būti ieškinio turinys?

Iš anksto nustatytų ieškinio (prašymo pradėti procesą) pateikimo formų nėra.

Bendrieji reikalavimai išdėstyti Civilinių ginčų proceso kodekso 127 straipsnyje. Ieškinyje turi būti pasirašytas ir turi būti aiškiai nurodyta, kuriam teismui jis adresuojamas, kas jį teikia, su koku klausimu jis susijęs ir ko juo siekiama. Pareiškimas turi būti pateiktas reikiamu egzempliorių ir priedėlių skaičiumi, kad vienas egzempliorius liktų teismui ir kad prireikus kiekviena šalis gautų po vieną pareiškimo ir priedėlių egzempliorių. Jeigu šalis reikiamo egzempliorių ir priedėlių skaičiaus nepateikia, teismas šalies lėšomis padaro kopijas. Jeigu pareiškimas susijęs su jau nagrinėjama byla, tarp reikalaujamų duomenų turi būti nurodytas bylos numeris.

Ieškinyje ne tik turėtų būti išdėstyta bendruosiuose reikalavimuose nurodyta informacija, bet ir turėtų būti nurodyti šalių arba jų atstovų vardai ir pavardės, jei įmanoma – taip pat gimimo datos, telefonų numeriai, gyvenamųjų vietų adresai; informacija apie jų pilietybės šalį; turėtų būti tiksliai aprašyti lemiami faktai ir išdėstyti įrodymai, kuriais remiasi ieškovas; ir aiškiai nurodyta, ko siekia ieškovas. Jeigu šalis yra juridinis subjektas, ieškinyje turi būti nurodytas pavadinimas arba įmonės pavadinimas, registruotoji būstinė ir identifikacinis numeris, jeigu toks yra priskirtas. Jeigu šalis yra užsienio subjektas, prie ieškinio turi būti pridėtas išrašas iš įmonių registro ar kokio nors kito registro, kuriame yra užregistruotas užsienio subjektas. Jeigu šalis yra verslą vykdančio fizinio asmens, ieškinyje turi būti nurodytas verslo subjekto pavadinimas, registruotoji būstinė ir identifikacinis numeris, jeigu toks yra priskirtas. Jeigu šalis yra valstybė, ieškinyje turi būti nurodyta valstybė ir atitinkama valstybei atstovaujanti jos valdžios institucija.

Siekiant, kad teismo procesas būtų lankstesnis, ir siekiant padėti proceso šalims, Slovakijos Respublikos teisingumo ministerijos (slovak. *Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky*) interneto svetainėje pateikti atrinktų ieškinių, kuriais pradedamas procesas, pavyzdžiai (formos). Pavyzdį galima atsisiųsti ir jį užpildyti. Formoje ieškoviui tiksliai nurodomi dalykai, kuriuos reikia įrašyti. Formą galima siųsti užpildytą ir nepasirašytą arba pasirašytą sertifikuotu elektroniniu parašu, kuriam naudojamas patvirtintas sertifikatas. Jeigu ieškovas pareiškimą siunčia be sertifikuoto elektroninio parašo, jis privalo šį pareiškimą papildyti popierine forma pateiktu variantu.

10 Ar reikia mokėti teismo mokesť? Jeigu taip, kada? Ar turiu mokėti advokatu nuo pat ieškinio pareiškimo?

Už ieškinio pateikimą imamas teismo mokesť. Teismo mokesť turi sumokėti ieškinį teikianti šalis (pareiškėjas arba ieškovas), jeigu ši prievolė sumokėti teismo mokesčius nebuvo panaikinta jos prašymu ir jeigu ji pagal teisės aktus nėra atleista nuo šio mokesčio sumokėjimo. Mokesčio suma nustatyta teismo mokesčių sąrašė, išdėstyta kaip Įstatymo Nr. 71/1992 dėl teismo mokesčių ir mokesčio už išrašą iš nuosprendžių registro (slovak. *Zákon č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov*) priedas. Mokesčio suma yra nurodyta mokesčių sąrašė kaip mokesčių bazės procentinė dalis arba kaip konkreti suma. Teismo mokesťis mokamas teikiant ieškinį. Jeigu mokesťis nebuvo sumokėtas tada, kai jis buvo mokėtinas – prašymo pradėti procesą pateikimo metu, teismas nurodo mokėtojui sumokėti mokesť per teismo nustatytą terminą, paprastai per dešimt dienų nuo raginimo įteikimo; jeigu, nepaisant raginimo, mokesťis per nustatytą laiką nesumokamas, teismas procesą sustabdo. Raginime mokėtojas turi būti informuojamas apie mokesčio nesumokėjimo padarinius.

Slovakijos Respublikoje civiliniame procese neprivaloma būti atstovaujama advokato.

11 Ar galiu gauti nemokamą teisinę pagalbą?

Taip pat žr. skirsnį „Teisinė pagalba. Slovakija“.

12 Nuo kurio momento mano ieškinyje laikomas oficialiai pareikštu? Ar institucijos praneš, ar mano ieškinyje pareikštas tinkamai?

Ieškinyje laikomas pateiktu tą dieną, kurią jis užregistruojamas teisme. Teismas ieškoviui suteikia patvirtinimą, kad jo ieškinyje yra pateiktas ir įrašytas į teismo registrą.

13 Ar gausiu išsamią informaciją apie bylos tvarkaraštį (pvz., kada atvykti į bylos svarstymą)?

Teismas prašo šalį iki teismo nustatyto termino, kuris turi būti ne trumpesnis kaip dešimt dienų, papildyti arba ištaisyti neteisingą, ne iki galo parengtą arba nesuprantamą pareiškimą. Kitų pareiškimų, kurių turiniu nepateikiami būtinieji prašymo pradėti procesą duomenys, jeigu jie tinkamai neištaisyti ar nepapildomi, teismas nenagrinėja.

Šalys ir jų atstovai turi teisę susipažinti su teismo byla ir daryti jos išrašus, kopijas ir fotokopijas arba gali paprašyti teismo už tam tikrą užmokesť padaryti bylos fotokopijas.

Rengdamasis posėdžiui, teismas respondentui (atsakoviui) įteikia prašymą pradėti procesą (ieškinį) kartu su ieškinio ir jo priedėlių egzemplioriumi. Šis įteikimas atliekamas asmeniškai, šalims turi būti duodami tinkami nurodymai. Teismas ieškoviui nedelsdamas nusiunčia respondento pareiškimą. Jeigu tai būtina pagal dalyko pobūdį arba bylos aplinkybes, teismas, priimdamas rezoliuciją, gali įpareigoti respondentą pateikti savo rašytinį pareiškimą šiuo klausimu, o jeigu jis visiškai nesutinka su ieškiniu, savo pareiškime nurodyti faktus, kurie yra lemiami jo pozicijai apginti, pridėti dokumentus, kuriais jis remiasi, ir nurodyti įrodymus, kuriais pagrindžiami jo teiginiai. Teismas nustato terminą šiam pareiškimui pateikti.

Jeigu Civilinių ginčų proceso kodekse ar kitame konkrečiame teisės akte nenumatyta kitaip, teismas skiria posėdį bylai nagrinėti, į kurį jis sušaukia šalį ir kitus dalyvius, kurių dalyvavimas yra būtinas.

Paskutinis naujinimas: 14/01/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktingos įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Kaip kreiptis į teismą? - Suomija

1 Ar turiu kreiptis į teismą, ar yra alternatyvų?

Kartais alternatyvi procedūra yra geresnis variantas. Žr. „Alternatyvus ginčų sprendimas“

2 Ar nustatytas ieškinio senaties terminas?

Skirtingiems ieškiniams taikomi skirtingi terminai. Daugiau informacijos apie terminus pateiks advokatas arba Teisinės pagalbos tarnyba (suom. *oikeusaputoimisto*).

3 Ar turėčiau kreiptis į šios valstybės narės teismą?

Žr. „Jurisdikcija“.

4 Jei taip, į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis – pagal savo arba atsakovo gyvenamąją vietą ar pagal kitus bylos teisingumo kriterijus?

Žr. „Jurisdikcija. Suomija“.

5 Į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis, atsižvelgiant į ieškinio pobūdį ir ginčijamos sumos dydį?

Žr. „Jurisdikcija. Suomija“.

6 Ar galiu pareikšti ieškinį teismui pats, ar turiu kreiptis į tarpininką – advokatą?

Privatūs asmenys bet kokį civilinį ieškinį teisme gali pareikšti nesinaudodami teisininkų paslaugomis. Sudėtingais atvejais jums gali būti pravartu naudotis advokato paslaugomis.

7 Kur konkrečiai turiu kreiptis dėl ieškinio pareiškimo – į teismo priimamąjį, teismo sekretoriatą ar kitą administracinį padalinį?

Teismų kanceliarijos yra pirmoji vieta, kur teikiama informacija.

8 Kuria kalba galiu pareikšti ieškinį? Ar galiu ieškinį pareikšti žodžiu, ar jį būtina teikti raštu? Ar galiu siųsti ieškinį faksu arba elektroniniu paštu?

Procesas Suomijos teismuose vyksta suomių arba švedų kalba. Reikalavimai (prašymai išduoti šaukimą) turi būti pateikti raštu, paprastai suomių kalba. Alandų salose turi būti vartojama švedų kalba. Prireikus Suomijos, Islandijos, Norvegijos, Švedijos ir Danijos piliečiai gali vartoti savo kalbą. Reikalavimai gali būti pateikiami faksu arba e. paštu. Tam tikro pobūdžio procesai gali būti administruojami automatiškai. Žr. „Automatinis administravimas. Suomija“.

9 Ar yra nustatytos specialios ieškinio pareiškimo formos, o jeigu jų nėra, kaip turiu išdėstyti ieškinį? Koks turi būti ieškinio turinys?

Specialių formų nėra. Jūsų reikalavimuose turi būti aiškiai nurodyta, ko siekiate, ir priežastys, kodėl to siekiate. Paprastai turėtumėte prie savo reikalavimų pridėti visas sutartis, įsipareigojimus ar kitus rašytinius įrodymus, kuriais ketinate remtis.

10 Ar reikia mokėti teismo mokesčių? Jeigu taip, kada? Ar turiu mokėti advokatai nuo pat ieškinio pareiškimo?

Kai byla baigiama, teismas paima bylos tvarkymo mokesčių. Mokesčio dydis priklauso nuo to, kuriuo proceso etapu buvo išspręsta byla. Kai kurias bylas galima išspręsti remiantis vien rašytiniais įrodymais. Tačiau daugumoje bylų sprendimai priimami tik po posėdžio. Daugiau informacijos žr. adresu <https://oikeus.fi/tuomioistuimet/karajaoikeudet/en/index/charges/chargescollectedbycourts.html>.

Advokato atlygis ir jo mokėjimo terminas yra sutarties dalykai, konkrečių normų nėra.

11 Ar galiu gauti nemokamą teisinę pagalbą?

Teisė į teisinę pagalbą priklauso nuo jūsų pajamų dydžio. Ieškiniams dėl nedidelių sumų nagrinėti teisinė pagalba neteikiama. Daugiau informacijos žr. adresu <https://oikeus.fi/oikeusapu/en/index.html>.

12 Nuo kurio momento mano ieškinyje laikomas oficialiai pareikštu? Ar institucijos praneš, ar mano ieškinyje pareikštas tinkamai?

Proceso pradžios data yra ta diena, kurią teismas gauna jūsų prašymą išduoti teismo šaukimą. Teismas paprašius gali atsiųsti gavimo patvirtinimą. Teismas negali duoti patvirtinimo, kad byla tinkamai pateikta.

13 Ar gausiu išsamią informaciją apie bylos tvarkaraštį (pvz., kada atvykti į bylos svarstymą)?

Teismas nuolat informuos suinteresuotąsias šalis apie bylos nagrinėjimo eigą ir pateiks apytikslį tolesnių įvykių tvarkaraštį. Susisiekię su teismu taip pat galite pasiteirauti apie savo bylos nagrinėjimo eigą.

Paskutinis naujinimas: 08/02/2018

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Kaip kreiptis į teismą? - Švedija

1 Ar turiu kreiptis į teismą, ar yra alternatyvų?

Kartais geriau pasinaudoti alternatyviomis ginčų sprendimo sistemomis, pvz., tarpininkavimu.

2 Ar nustatytas ieškinio senaties terminas?

Kai kuriais atvejais galioja nuostatos, pagal kurias byla turi būti iškeliama per tam tikrą terminą, priešingu atveju, pvz., gali būti per vėlu reikalauti grąžinti skolą. Terminai, per kuriuos byla turi būti iškeliama teisme, yra įvairūs ir priklauso nuo nagrinėjamos bylos rūšies. Į klausimus, susijusius su terminais bylai iškelti, gali atsakyti, pvz., teisės arba vartotojų reikalų konsultantas.

3 Ar turėčiau kreiptis į šios valstybės narės teismą?

Informaciją apie teismų jurisdikciją galima rasti [čia](#).

4 Jei taip, į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis – pagal savo arba atsakovo gyvenamąją vietą ar pagal kitus bylos teisingumo kriterijus?

Nustatant teismą, kuriame turi būti iškelta byla, gali būti svarbi jūsų arba priešingos šalies gyvenamoji vieta ir kiti veiksniai. Daugiau informacijos galima rasti [čia](#).

5 Į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis, atsižvelgiant į ieškinio pobūdį ir ginčijamos sumos dydį?

Nustatant teismo, kuriame turi būti iškelta byla, rūšį gali būti svarbu bylos pobūdis, ginčijama suma ir kitos aplinkybės. Daugiau informacijos galima rasti [čia](#).

6 Ar galiu pareikšti ieškinį teismui pats, ar turiu kreiptis į tarpininką – advokatą?

Fiziniais asmenims bylą teisme leidžiama iškelti savo iniciatyva. Todėl Švedijoje netaikomas reikalavimas turėti atstovą ar advokatą. Advokatai taip pat neturi monopolio atstovavimo srityje, tai reiškia, kad teisiniu atstovu arba patarėju nebūtinai turi būti advokatas. Apibendrinant galima teigti, kad bylą asmuo gali iškelti pats net ir neturėdamas advokato.

7 Kur konkrečiai turiu kreiptis dėl ieškinio pareiškimo – į teismo priimamąjį, teismo sekretoriatą ar kitą administracinį padalinį?

Prašymas įteikti šaukimą turi būti pateikiamas teismui. Jį galima įteikti teismo raštinėje, įmesti per laiškas skirtą plyšį arba į teismo pašto dėžutę, perduoti teismo pareigūnui arba išsiųsti teismui įprastu paštu.

8 Kuria kalba galiu pareikšti ieškinį? Ar galiu ieškinį pareikšti žodžiu, ar jį būtina teikti raštu? Ar galiu siųsti ieškinį faksu arba elektroniniu paštu?

Švedijos teismuose bylos nagrinėjamos švedų kalba. Todėl prašymas įteikti šaukimą turi būti surašytas švedų kalba. Tačiau jeigu dokumentas pateikiamas kita kalba, teismas kai kuriais atvejais gali nurodyti šaliai jį išversti. Tam tikrais išimtiniais atvejais teismas gali pats išversti dokumentus.

Prašymas įteikti šaukimą turi būti pateikiamas raštu ir jį reikia pasirašyti. Jeigu prašymas nepasirašytas ir, pvz., atsiunčiamas faksu arba e. paštu, teismas turi prašyti patvirtinti prašymą pristatant originalų pasirašytą dokumentą. Negavęs tokio patvirtinimo, teismas prašymą atmes.

9 Ar yra nustatytos specialios ieškinio pareiškimo formos, o jeigu jų nėra, kaip turiu išdėstyti ieškinį? Koks turi būti ieškinio turinys?

Kad byla būtų iškelta, nereikalaujama naudoti specialių formų. Prašymo įteikti šaukimą forma yra nustatyta ir ja galima naudotis nepaisant byloje pareikšto ieškinio sumos. Formą galima rasti Švedijos nacionalinės teismų administracijos svetainėje [švedų](#) ir [anglų](#) kalbomis.

Prašyme įteikti šaukimą turi būti nurodoma informacija apie šalis, pateikiami reikalavimai ir nurodomas jų pagrindas, su įrodymais, kuriais remiamasi, susijusi informacija ir tai, ką siekiama įrodyti kiekvienu įrodymu, taip pat informacija apie aplinkybes, pagrindžiančias teismo kompetenciją nagrinėti bylą.

Kartu su prašymu reikėtų pateikti rašytinius įrodymus, kuriais ketinama remtis byloje.

Jeigu prašymas yra neišsamus, teismas turi prašyti pateikti papildomos informacijos, Negavęs tokios informacijos, teismas prašymą atmes.

10 Ar reikia mokėti teismo mokesčių? Jeigu taip, kada? Ar turiu mokėti advokatai nuo pat ieškinio pareiškimo?

Už civilinėse bylose pateikiamus prašymus pareiškėjai turi mokėti prašymo mokesčių. Mokestis mokamas apylinkės teismui (šved. *tingsrätt*) pateikiant prašymą. Šiuo metu prašymo mokestis yra 450 SEK (Švedijos kronų) (apytiksliai 50 EUR). Prašymo mokesčio nesumokėjusiam pareiškėjui teismas nusiunčia įsakymą įvykdyti mokesstinę prievolę. Jeigu mokestis nesumokamas ir tokiu atveju, prašymas bus atmestas.

Dėl advokato išlaidų apmokėjimo klausimų susitaria klientas ir advokatas. Tai yra įprasta atsižvelgiant tiek į prašymus sumokėti išlaidas iš anksto, tiek į vėlesnį apmokėjimą už atliktą darbą. Bylose, kuriose teikiama teisinė pagalba, galioja specialios taisyklės.

11 Ar galiu gauti nemokamą teisinę pagalbą?

Informaciją galima rasti [čia](#).

12 Nuo kurio momento mano ieškinys laikomas oficialiai pareikštu? Ar institucijos praneš, ar mano ieškinys pareikštas tinkamai?

Švedijoje bylos iškėlimo diena laikoma prašymo įteikti šaukimą teismui pateikimo diena. Prašymas įteikti šaukimą laikomas gautu teisme tą dieną, kurią dokumentai arba pranešimas apie apmokėtą registruotą laišką, kuriame pateikiami dokumentai, gaunami teisme arba įteikiami tinkamus įgaliojimus turinčiam pareigūnui.

Jeigu galima daryti prielaidą, kad dokumentai arba pranešimas apie juos buvo įteikti teismo raštinėje arba atidėti teismui pašte tam tikrą dieną, tariama, kad teismas juos gavo būtent tą dieną, jeigu tinkamus įgaliojimus turintis pareigūnas juos gavo kitą darbo dieną.

Patvirtinimas, kad byla yra tinkamai iškelta, automatiškai nesiunčiamas. Tačiau informaciją apie tai galima gauti susisiekus su teismu, pvz., paskambinus.

13 Ar gausiu išsamią informaciją apie bylos tvarkaraštį (pvz., kada atvykti į bylos svarstymą)?

Pagal Švedijos civilinio proceso kodeksą (šved. *rättegångsbalken*) teismas turėtų kuo greičiau parengti bylos nagrinėjimo tvarkaraštį. Tačiau gali būti tam tikrų atvejų, kai rengti tokį tvarkaraštį nėra prasmės. Dažniausiai tvarkaraščio rengti nėra ypatingos būtinybės tol, kol negaunamas atsiliepimas į ieškinį.

Informaciją apie vykstantį bylos nagrinėjimą visada galima gauti susisiekus su teismu, pvz., telefonu.

Nuorodos

[Teisingumo ministerija \(šved. *Justitiedepartementet*\)](#)

[Švedijos nacionalinė teismų administracija \(šved. *Domstolsverket*\)](#)

[Švedijos nacionalinė mokesčių inspekcija \(šved. *Riksskatteverket*\)](#)

Paskutinis naujinimas: 17/11/2015

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.